

NJOHURI THEMELORE FETARE

Tekst mësimor

8

2001

Ky tekst është përgatitur nga një komision

Përkthyes: Dr. Mithat Hoxha

Stamboll, maj 2001

PERMBAJTJA

PJESA I: TA NJOHIM KUR'ANIN	1
1. PERKUFIZIMI I KUR'ANIT	2
2. ZBRITJA E KUR'ANIT	2
3. KTHIMI I KUR'ANIT NE LIBER	3
4. TEMATIKA E KUR'ANIT	4
Lexim letrar: Receta	9
PJESA II: RREFIMET MBI PROFETET	13
A. RREFIMET MBI PROFETET NE KUR'AN	14
B. JETA E DISA PROFETEVE	15
1. ADEMI (a.s.) dhe NUHU (a.s.)	15
2. HUDI (a.s.) dhe SALIHU (a.s.)	19
Lexim letrar: I riu që kërkonte Allahun	22
3. IBRAHIMI (a.s.), ISMAILI (a.s.) dhe LUTI (a.s.)	24
4. JAKUPI (a.s.) dhe JUSUFI (a.s.)	30
5. MUSAI (a.s.)	33
Lexim letrar: Mashite Hatun dhe zonja Asije	35
6. DAUDI (a.s.) dhe SULEJMANI (a.s.)	40
7. ISAI (a.s.)	43
Lexim letrar: Zogjtë e Hz. Ibrahimit	46
PJESA III: JETA E PROFETIT TONE	48
A. PERIUDHA E MEKES	
1. GJENDJA E ARABISE PARA LINDJES SE PROFETIT	49
2. LINDJA, FEMIJERIA, RINIA DHE MARTESA E PROFETIT	53
3. PROFETESIA DHE MUSLIMANET E PARE	57
Lexim letrar: Dëshmorët e parë	60
4. EMIGRIMI NE ETIOPI DHE SHPALLJA E BOJKOTIT	63
5. VDEKJA E EBU TALIBIT, E HZ. HATIXHESE DHE MIRAXHI.....	68
6. BISEDIMET E AKABES DHE EMIGRIMI NE MEDINE	71
Lexim letrar: Hutbeja e xhumasë së parë të Profetit	76
B. PERIUDHA E MEDINES	79
1. LUFTA E BEDRIT	79
2. LUFTERAT E UHUDIT DHE HENDEKUT	81
3. PAKTI I HUDEJBIJES	83
4. TRIUMFI I MEKES	85
5. HAXHI I LAMTUMIRES DHE VDEKJA E PROFETIT	87
Lexim letrar: Hutbeja e lamtumirës	89
PJESA IV: MORALI I LARTE I PROFETIT TONE	93
1. MORALI I LARTE I PROFETIT TONE	94
2. NDERSHMERIA E PROFETIT TONE	96
3. PROFETI YNE ISHTE I MESHIRSEM	98
4. PROFETI YNE ISHTE BUJAR	100
5. PROFETI YNE NUK E PELQENTE LIPJEN	101
6. THJESHTESIA E PROFETIT TONE	103

7. PROFETIT NUK I PELQENTE LAVDERIMI	105
8. PROFETI YNE ISHTE I KUPTUESHEM DHE FALES	107
9. PROFETI YNE ISHTE NJERI I DREJTE	109
Lexim letrar: Disa kujtime prej Profetit	111
10. GUXIMI I PROFETIT	113
11. PROFETI KISHTE BESIM TE PLOTE TE ALLAHU	114
12. PROFETI YNE ISHTE MIKPRITES	116
13. PROFETI YNE I JEPTE RENDESI PASTERTISE	116
14. ADHURIMI I PROFETIT	117
15. FRIKA E PROFETIT NGA ALLAHU	119
16. JETA FAMILJARE E PROFETIT	121
17. DASHURIA E PROFETIT PER FEMIJET	122
Lexim letrar: Veçoritë personale të Profetit tonë	123

PJESA V: DITET, MUAJT DHE NETET FETARE 126

1. DITA E XHUMA	127
2. MUAJI I RAMAZANIT	129
3. BAJRAMI I RAMAZANIT	132
4. BAJRAMI I KURBANIT	133
Lexim letrar: Bajrami dhe jetimi Abdullah	134
5. NETET E MIRA	136
a. Nata e Mevludit	136
b. Nata e Mirë Regaib	137
c. Nata e Mirë e Miraxhit	138
d. Nata e Mirë Berat	138
e. Nata e Kadrit	139
6. TRE MUAJT E MIRE	141
7. DITA E ASHURES	141
Lexim letrar: Adhurimet nuk na shkojnë kot	143
Lexim letrar: Katërkëndëshi	144

PJESA VI: RUAJTJA NGA TE KEQIAT DHE

PARANDALIMI I TYRE.....147

A. DISA SJELLJE TE KEQIA PREJ TE CILAVE	
FEJA NA POROSIT TE RUHEMI.....	148
a. Gënjeshtër	148
b. Përfolja pas shpine	149
c. Thashethemet	152
d. Tallja	153
e. Keqpandehma	154
Lexim letrar: Keqpandehma	156
Lexim letrar: Dhurata	158
B. SHPREHI DHE VESE TE KEQIA PREJ TE CILAVE FEJA	
NA POROSIT TE RUHEMI.....	160
a. Kurvërimi	160
b. Vrasja	161
Lexim letrar: Habili dhe Kabili	162
c. Vjedhja	168
d. Padrejtësia	169

e. Pijet alkoolike, bixhozi dhe droga	170
Lexim letrar: Murgu që u tërbua nga pija	173
PJESA VII: TRADITAT TONA FETARE.....	177
1. VENIA E EMRIT DHE SYNETI	178
2. PERSHENDETJA	180
3. URIMI I BAJRAMIT	182
4. VIZITA TE TE SEMURET	183
5. PJESEMARRJA NE VARRIM	185
6. VIZITA NE VARRE	187
Lexim letrar: Dashuria për hir të Allahut	189
PJESA VIII: RREGULLAT ETIKE	191
1. RREGULLAT ETIKE	192
2. ETIKA E VIZITES	193
3. ETIKA E NGRENIES	196
4. ETIKA E UDHETIMIT	197
5. ETIKA E VESHJES DHE E FLOKEVE	199
6. ETIKA E BISEDES TELEFONIKE	201
7. DISA RREGULLA TE TJERA ETIKE TE RENDESISHME	202
Lexim letrar: Begatia në të ngrënë	204
Lexim letrar: Fytyra e qeshur	205
Lexim letrar	206
BURIMET	208

PJESA I
TA NJOHIM KUR'ANIN

ÇESHTJET

1. PERKUFIZIMI I KUR'ANIT
2. ZBRITJA E KUR'ANIT
3. KTHIMI I KUR'ANIT NE LIBER
4. TEMATIKA E KUR'ANIT

PUNE PERGATITORE

1. Ç'dini mbi zbritjen e Kur'anit?
2. Si mund të gjeni zgjidhje në Kur'an për problemet me të cilat përballeni në jetë?
3. Pyetni më të mëdhenjtë se për ç'gjëra bëhet fjalë në Kur'an.
4. Mendoni se si e bën Kur'ani të lumtur njeriun në këtë jetë e në jetën tjetër.

1. PERKUFIZIMI I KUR'ANIT

Pasi e krijoi njeriun, Allahu i Lartë nuk e la atë pa kujdes; me ndërmjetësinë e profetëve, përfaqësuesve të posaçëm të Tij, i dërgoi parimet që do t'ia siguronin lumturinë në këtë jetë si dhe në jetën tjetër pas ringjalljes.

Fjalën Hyjnore të marrë me mënyrën e **zbulesës**,¹ Profetët ua kanë kumtuar njerëzve po ashtu siç e kanë marrë, pa i bërë asnjë ndryshim. Mesazhet e marra nga profetët prej Zotit, emërtohen **zbulesë hyjnore**. Sistemimi i tyre në një tekst, pastaj, përbën atë që quhet **libër hyjnor**.

Disa prej librave të dërguar profetëve përbëhen prej vetëm disa fletësh, prandaj emërtohen thjesht **fletë**. Kurse librat e vërtetë që janë katër, emërtohen **katër librat e mëdhenj**.

Katër librat e mëdhenj janë **Teurati, Zeburi, Ungjilli dhe Kur'ani**. Kur'ani është libri i fundit i dërguar njerëzimit nga Allahu i Lartë. **“Kur'ani është Fjala e Allahut e zbritur arabisht profetit Muhammed (a.s.), e kthyer në libër që fillon me kreun “Fatiha” dhe mbaron me kreun “Nas” dhe që ka ardhur gjer tek ne me rrugën e përhapjes e të përcjelljes nga brezi në brez.”**

2. ZBRITJA E KUR'ANIT

Libri ynë i shenjtë, Kur'ani, është dërguar për t'u treguar njerëzve rrugën e drejtë dhe për t'i mbrojtur që të mos bien në gabime.

Kur'ani i është dërguar Hz. Muhammedit (a.s.) gjatë 23 vjetëve pjesë-pjesë. Për herë të parë Kur'ani ka nisur të zbritet² në muajin **Ramazan** të vitin **610** (e.r.), natën e **Kadrit**. Ajetet e para të zbritura janë pesë ajetet e para të kreut (sures) “Alak”:

“Lexo me emrin e Zotit tënd! Ai e krijoi njeriun prej një gjaku të ngjizur. Lexo! Zoti yt është më bujari, është Ai që e mësoi njeriun të shkruajë me penë, i mësoi njeriut atë që nuk e dinte.” (Kur'ani, Alak: 1-5)³

Ajetet e Kur'anit ia ka sjellë Profetit engjëlli i zbulesës, Xhebraili. Profeti i ka mësuar përmendësh dhe ua ka kumtuar njerëzve. Njëkohësisht, ajetet janë shkruar nga shkruarit e zbulesës dhe janë mësuar përmendësh nga sahabet, shokët dhe pasuesit e Profetit. Kështu, Kur'ani i plotësuar për njëzet e tre vjet, është ruajtur duke u shkruar pa asnjë të metë dhe mungesë dhe duke u mësuar përmendësh nga muslimanët.

¹ Termi arabisht: vahj (angl. revelation). (Të gjitha shënimet janë të përkthyesit).

² Në origjinal: nuzul (arab.). Kjo fjalë që përdoret si në Kur'an, ashtu edhe në letërsinë fetare për të emërtuar një mënyrë komunikimi, e ndërtuar mbi një analogji, ka kuptim të figurshëm dhe shpreh jo raporte hapësinore, por niveli dhe pozite.

³ Interpretimet e ajeteve të Kur'anit janë të komisionit hartues.

Kur'ani përbëhet nga **30 xhuze** (pjesë), **114 sure** (kre) dhe **6666 ajete** (fjali). Është në arabisht. Kur'ani që kemi në duar, është sistemuar jo sipas radhës së zbritjes, por sipas rregullit të përcaktuar nga Allahu. Fillon me kreun "Fatiha" dhe përfundon me kreun "Nas". Krerët kanë madhësi të ndryshme. Kreu më i gjatë është **Bakara** me 286 ajete, kurse kreu më i shkurtër është **Keuther** me 3 ajete.

3. KTHIMI I KUR'ANIT NE LIBER

Ndërsa ajetet e zbuluara mësoheshin përmendësh nga Profeti dhe muslimanët, shkruesit e zbulesës i hidhnin ato në shkrim me urdhër të Profetit. Hz. Ebu Bekri, Hz. Omeri, Hz. Osmani, Hz. Aliu (katër kalifët e parë) si dhe Zejd b. Sabiti dhe Ubejj b. Ka'bi (Allahu qoftë i kënaqur me të gjithë ata!) janë shokët e ngarkuar nga Profeti si **shkrues të zbulesës**.

Shkruesit e zbulesës i shkruanin ajetet e Kur'anit mbi pllaka të holla gurësh, mbi kocka të rrafshata, mbi degë hurmaje dhe mbi lëkura, sepse letra ende s'kishte dalë. Ndërkaq, Profeti kontrollonte në se ajetet ishin shkruar drejt apo jo duke i lexuar vetë si dhe duke i vënë shkruesit t'i lexonin. Kështu, kujdesi dhe puna për ruajtjen e Kur'anit pati nisur qysh në kohë të Profetit me anë të shkrimit dhe mësimin përmendësh të tyre.

Në kohën e kalifit Ebu Bekr, komisioni i ngritur nën kryesinë e Zejd b. Sabitit, e ktheu Kur'anin në libër. Kurse në kohën e kalifit të tretë, Osman, Kur'ani u shumua dhe u shpërnda në të gjithë botën islame.

4. TEMATIKA E KUR'ANIT

Zoti ynë shprehet kështu për Kur'anin:

"Ky është libri i padyshimtë, udhërrëfyes për të devotshmit!" (Kur'ani, Bakara: 2)

Për rrjedhojë, kurrë nuk mund të hidhet dyshim mbi vërtetësinë e Kur'anit! Po çfarë ka në këtë libër i cili është udhërrëfyes për të devotshmit, pra, për të bindurit? Ç'njohuri na jep Zoti ynë në të? Ç'rrugë na tregon?

Tematika e Kur'anit:

- a. Parimet e besimit
- b. Adhurimet
- c. Rregullat e jetës shoqërore
- d. Rregullat morale
- e. Krijimi
- f. Jeta pas ringjalljes
- g. Njohuri mbi popujt e kaluar
- h. Ajetet - lutje

a. Parimet e besimit. Kur'ani i hedh poshtë të gjitha besimet dhe bindjet që nuk përputhen ose janë në kundërshtim me besimin monoteist,⁴ pra, në një Zot të vetëm. Parimi i parë është besimi në ekzistencën dhe njësinë e Allahut. Në Kur'an bëhet e ditur se mëkati më i madh është *shirku*, *politeizmi*, pretendimi për hyjnitetin e dikujt tjetër veç Allahut:⁵

“Vërtet, Allahu nuk e fal shirkun, kurse mëkatet e tjera ia fal kujt të dojë. Kush i bën shok Allahut, bën një mëkat të madh duke shpifur dhe u larguar nga e vërteta!” (Kur'ani, Nisa: 116)

Krahas besimit në njësinë e Zotit, Kur'ani urdhëron edhe besimin në engjëjt, librat, profetët dhe jetën pas ringjalljes⁶ :

“O ju që keni besuar! Besojuni Allahut dhe të dërguarit të Tij, librit që ia zbriti të dërguarit dhe librave të zbritur më parë. Kush mohon Allahun, engjëjt e Tij, librat e Tij, të dërguarit e Tij dhe jetën tjetër, është shmangur krejtësisht dhe ka humbur!” (Kur'ani, Nisa: 136)

b. Adhurimet. Kur'ani na tregon detyrat tona para Allahut dhe si duhet ta adhurojmë Atë.

Allahu e ka krijuar njeriun dhe e ka vënë gjithësinë në shërbim të Tij. Atëherë, duhet ta falenderojmë dhe adhurojmë Atë. Kur'ani na tregon se kur dhe si duhen bërë adhurimet, na jep njohuri mbi abdestin dhe pastërtinë që janë themeli i adhurimit, na tregon se si duhen kryer namazi, agjërimi, zeqati dhe haxhi, na jep njohuri mbi mënyrat e lutjes ndaj Allahut. Shkurt, Kur'ani na parashton dhe shpjegon të gjitha veprimet dhe sjelljet që përbëjnë adhurim:

“Falni namaz, jepni zeqat dhe bindiuni të Dërguarit që të mëshiroheni!” (Kur'ani, Nur: 56)

“O njerëz! Kur ngriheni për në namaz, lani duart dhe krahët gjer në bërryla. Fërkojeni kokën dhe lajini këmbët gjer në thembra. Po u desh të merrni abdest të plotë, bëni gusul!..” (Kur'ani, Maide: 6)

“Ne e këshilluam njeriun të kujdeset për prindërit...” (Kur'ani Lukman: 14)

“(O Muhammed!) Në se robtë e Mi pyesin për Mua, ta dinë se, pa dyshim, Unë jam pranë tyre, e pranoj lutjen e tyre, prandaj edhe ata t'i përgjigjen ftesës Sime dhe të më besojnë që, kështu, ta gjejnë rrugën e vërtetë!” (Kur'ani, Bakara: 186)

“Zoti im, ma qetëso shpirtin dhe ma bëj të lehtë punën!” (Kur'ani, Taha, 25-26)

c. Rregullat e jetës shoqërore. Kur'ani përmban konkluzionet që rregullojnë marrëdhëniet shoqërore mes njerëzve. Ai jep shpjegime mbi martesën, ndarjen, trashëgiminë, tregtinë, marrje-dhënien e huasë, dëshminë juridike, bashkëpunimin.

⁴ Termi arabisht: tevhid.

⁵ Shirk (arab.): ortak, shok, partner.

⁶ Në origjinal: ahiret (nga ahir, i pasmë, i fundmë).

Për shembull, mbi marrdhëniet e shitblerjes dhe matje-peshimin e drejtë, Allahu urdhëron kështu:

“O ju që keni besuar! Mos e hani gjënë duke tregtuar mes jush me mënyra të shtrembra, të gabuara e të ndaluara por vetëm me tregti të miratuar nga të dy anët!” (Kur’ani, Nisa: 29)

“Kur ta matni ose peshoni diçka, mateni e peshojeni drejt. Peshoni me peshore të saktë!..” (Kur’ani, Isra: 35)

“Në se druheni për prishjen mes gruas e burrit, dërgojuni atyre një gjykatës nga familja e burrit e një gjykatës nga familja e gruas e në se gjykatësit me të vërtetë dëshirojnë pajtimin e tyre, Allahu i pajton...” (Kur’ani, Nisa: 35)

d. Rregullat morale. Kur’ani parashtron qëndrimet që duhen mbajtur dhe bukuritë morale si individ në jetën shoqërore, shpjegon se si duhet të jenë sjelljet morale të njeriut. Në Kur’an pohohet se shumë shprehje të bukura si ndershmëria, drejtësia, mirësia, mëshira, ndihma, falja janë domosdoshmëri të qenies musliman:

“Le të ketë mes jush një grup që fton për të mirë e dobi e që urdhëron të mirën dhe ndalon të keqen! Ja, ata kanë shpëtuar!..” (Kur’ani, Al-i Imran: 104)

“Pa dyshim, Allahu urdhëron drejtësinë, mirësinë, ndihmën për të afërmin dhe ndalon imoralitetin, të keqen dhe dhunën. Ai ju këshillon që të mendoni mbi këto e t’i zbatoni!” (Kur’ani, Nahl: 90)

“O ju që keni besuar! Kini frikë Allahun dhe thoni të drejtën!..” (Kur’ani, Ahzab: 70)

e. Krijimi. Një çështje tjetër që zë vend në Kur’an, është krijimi. Në Kur’an thuhet se Allahu e ka krijuar gjithësinë ndërsa ajo nuk ekzistonte.⁷ Gjithashtu Ai e ka pajisur dhe përplotësuar atë në një formë të përsosur pa më të voglën të metë dhe parregullsi. Pastaj e ka vënë në shërbim të njeriut. Kjo pohohet kështu në Kur’an:

“Allahu e bëri për ju tokën shtrat e qiellin, mbulesë. Ju lëshoi ujë nga qielli dhe me të nxori nga toka prodhime të ndryshme si ushqim për ju. Pra, mos i bëni Allahut shok...” (Kur’ani, Bakara: 22)

“A s’e vini re që Allahu ju ka vënë nën urdhër qeniet në tokë e në qiej, që ju ka dhuruar me shumicë, hapur dhe fshehur nga të mirat e Tij?..” (Kur’ani, Lukman: 20)

f. Jeta pas ringjalljes. Një nga çështjet që zë vend në Kur’an është edhe jeta pas ringjalljes. Allahu i Lartë bën të ditur në Kur’an se jeta e kësaj bote është kalimtare, kurse jeta pas ringjalljes është e pafundme, e pasosur. Në Kur’an shpjegohet se besimi në jetën pas ringjalljes është një ndër parimet e besimit islam.

⁷ Në filozofi, ky lloj krijimi quhet “krijim nga e paqena, nga hiçi”; latinisht, “ex nihilo”.

Në Kur'an theksohet se jeta e kësaj bote është fillimi i jetës së pasosur, pra, atje do të merret vlera përgjegjëse (shpërblimi dhe ndëshkimi) i bëmave në këtë jetë:

“Kërkoje jetën e pastajme me mundësitë që të ka dhënë Allahu. Por mos harro të marrësh edhe pjesën e të mirave që të takojnë nga kjo botë!..” (Kur'ani, Kasas: 77)

“Jeta e kësaj bote s'është tjetër veç një loje e dëfrimi. Kurse jeta tjetër është jeta e vërtetë, sikur ta dinin!” (Kur'ani, Ankebut: 64)

“Atë ditë njeriu do të gjejë gjithë ç'ka bërë në emër të së mirës dhe do të gjejë gjithë ç'ka bërë në emër të së keqes!..” (Kur'ani, Al-i Imran: 30)

“Pa dyshim, kiameti do të vijë! Për të nuk mund të ketë dyshim! Por shumica e njerëzve nuk besojnë!..” (Kur'ani, Mu'min: 59)

g. Njohuri mbi popujt e kaluar. Kur'ani bën fjalë mbi popujt e kaluar dhe profetët e dërguar për ta, përshkruan vështirësitë me të cilat janë përballur ata duke ua kumtuar njerëzve fenë, tregon se cili ka qenë fundi i popujve të larguar nga rruga e drejtë.

Si përfundim, Kur'ani është, për çdo njeri që i drejtohet atij me sinqeritet, një udhëzues për shpëtim. Ai e përcakton kështu veten:

“Me të vërtetë, në rrëfimet mbi profetët ka një shembull të madh për ata që kanë mend!..” (Kur'ani, Jusuf: 111)

“Po të tregojmë për profetët gjithçka që do të ta kënaqte dhe qetësonte zemrën. Me këtë ka ardhur njohja e së vërtetës për ty dhe një këshillë dhe paralajmërim për besimtarët!” (Kur'ani, Hud: 120)

h. Ajetet - lutje. Në Kur'an ka edhe ajete që na mësojnë se si duhet t'i lutemi Zotit. Për shembull:

“... Zoti ynë! Mos na bëj me përgjegjësi në se harrojmë apo biem në gabime! Ashtu si të parëve që nuk u ke ngarkuar barrë të rëndë, as neve mos na ngarko! Ti je Zoti ynë! Na ndihmo kundër mohuesve!..” (Kur'ani, Bakara: 286)

“... E thonë: “Zoti ynë! Na jep të mira në këtë jetë dhe në jetën tjetër! Na mbro nga ndëshkimi i zjarrit!” (Kur'ani, Bakara: 201)

Lexim letrar:

Receta

Një ditë, në shkollë, Ahmeti u keqësua papritmas. Shokët e çuan menjëherë në spital. Mjeku e vizitoi, i tha se sëmundja e tij ishte shumë e rrezikshme dhe e këshilloi që të ishte i kujdesshëm. I tha të përdorte dietë dhe i dha një **recetë**. Pastaj shokët e përcollën në shtëpi. Duhet të pushonte një javë dhe të përdorte ilaçet që i kishte përshkruar mjeku. I ati i Ahmetit i bleu ilaçet, kurse vetë u largua nga shtëpia për një javë për arsye pune.

Ishte bërë java por Ahmeti ende s'i kishte filluar ilaçet. Gjendja iu keqësua. Kur i ati u kthye në shtëpi dhe pa se i biri ishte bërë më keq, u dëshpërua shumë. Ndërkaq, erdhën edhe shokët për ta parë; edhe ata i dëshpëroi shumë gjendja e shokut. Ilaçet rrinin të paprekura te koka e shtratit. Babai nisi t'u tregonte shokëve se ky ishte një qëndrim i gabuar.

“Shihni, fëmijë! Po qe se s'i përdorni ilaçet, nuk ka kuptim që të shkoni te mjeku! Megjithëse i ka pasur ilaçet te koka, Ahmeti s'i ka përdorur. Po ju pyes juve: A ka ndonjë dobi receta e mjekut në se nuk përdoren ilaçet e dhëna prej tij dhe nuk zbatohen porositë për dietë? Edhe në se e merrni recetën, e futni në një gotë me ujë dhe e pini, edhe në se e lexoni nga mëngjesi në darkë dhe e mësoni përmendësh, edhe në se e shkruani me shkronja të arta dhe e varni në mur, prapë prej saj s'vjen ndonjë dobi! Si thoni ju?”

“Ashtu është! - Thanë fëmijët. - Keni të drejtë! S'vjen asnjë dobi!”

“Pa shihni! Kjo i ngjet qëndrimit që mbajnë njerëzit sot ndaj Kur'anit! Janë shumë ilaçe të ëmbla e të hidhura, por shumë të dobishme, që mund të marrim prej farmacisë “Kur'an”. Veçanërisht, recetën e ka përgatitur Zoti ynë vetëm për ne, njerëzit. Kurse ne ç'bëjmë? E lexojmë Kur'anin, kurse ato që thuhet aty, nuk i bëjmë! Kështu edhe sëmundjet tona trupore e shpirtërore nuk kanë të mbaruar!

Po ju them edhe ca gjëra. Mendoni se keni marrë letër prej larg, prej dikujt që e doni shumë, i cili tani ndodhet në kurbet. Sa gjatë mund të duroni pa e hapur letrën? Sa të jeni gjallë? Jo! Një vit? Jo! Një muaj? Jo! Një javë? Jo! Një ditë? Jo! Jo, as edhe një çast, madje! Ju doni ta hapni menjëherë se s'ju pritet sa ta lexoni ç'thotë. Pastaj shihni se aty ka disa porosi e kërkesa për ju, ndoshta për të mirën tuaj. Por tashmë ju ç'bëni? As që interesoheni më për letrën. S'është fjala te letra, por te ato që shkruhen aty! Ta zemë se ju e varët letrën në një vend të dukshëm për respekt ndaj saj, por porositë s'i çuat në vend. Po kur t'ju telefonojë i dashuri i largët, ç'do t'i thoni, si do të justifikoheni? A do të ketë vlerë sikur t'i thoni se e varët në mur për respekt? Ç'do të duhej të bënit?”

“Do të përpiqeshim t'i çonim në vend porositë se, ndryshe, vetëm leximi do të ishte i pakuptimtë!”

“Atëherë, - vazhdoi i ati i Ahmetit - a nuk zemërohet Allahu në se gjatë gjithë jetës nuk i kushtoni vëmendje mesazhit të Tij? A është qëndrim i hijshëm ndaj

Kur'anit që, megjithëse Fatihanë e përsërisni disa herë në çdo namaz, nuk dini asgjë se ç'thotë ajo?"

I ati i Ahmetit tundi kokën me domethënie dhe vazhdoi të fliste sikur po i fliste vetvetes e jo fëmijëve që kishte përballë:

"Zoti i botëve, burimi i mëshirës, merr mundimin dhe të përcjell ty, o njeri, një mesazh për të mirën tënde, kurse ti s'e merr mundimin të bëhesh kureshtar se ç'kërkon të të thotë Zoti yt! Atëherë, si do të gjesh shërim për sëmundjet e panumërta të jetës tënde?"

Në Ditën e Llogarisë, Profeti ynë do të ankohet te Allahu për ata që i kanë besuar: **"Zoti im! Shihi këta njerëzit e mi që e kanë lënë Kur'anin të braktisur..."** (Kur'ani, Furkan: 30)

I ati i Ahmetit iu drejtua prapë fëmijëve:

"Ja, pra, fëmijë, sot muslimanët duhet ta kuptojnë shumë mirë Kur'anin dhe ta bëjnë atë udhëzues në jetë. Bashkimi i Kur'anit me njeriun është si bashkimi i farës me tokën, i shpirtit me trupin! Ushqimi që i jep Kur'ani njeriut është ushqimi i zemrës që ndien dhe i mendjes që arsyeton. Haja është dhuratë e kufizuar **në disa orë**, veshja është dhuratë e kufizuar **në një ose disa vite**, pasuria është dhuratë që mbetet **në këtë botë**, kurse dhurata e quajtur "Kur'an", e zbritur për njeriun që është miku i Zotit mbi tokë, është **e pakufizuar, e pambaruar, e përjetshme!**

Në se trupi mbetet pa ushqim, e humb fuqinë dhe, në fund, vdes nga mosushqyerja. Por, në se njeriu e ushqen trupin, kurse zemrën, shpirtin, vetëdijën jo, **vdes nga pamjaftueshmëria e besimit**. Vdekja shpirtërore-morale e njeriut është vdekja e vërtetë, sepse ai tashmë s'është veçse një zvarranik në këmbë! Është një i dënuar ta kalojë jetën mes kuzhinës, shtratit, vendit të punës, etj. Jeta e tij është, tashmë, e robotizuar. S'ka ndryshim nga një makinë!

Ta lësh njeriun pa Kur'an, është si ta lësh farën pa tokë, tokën pa shi, trupin pa shpirt. Mos harroni se trupat pa shpirt s'mund të jetojnë, "vdesin."

Duke e falenderuar të atin e Ahmetit, fëmijët thanë:

"Sëmundja e Ahmetit na mësoi dy gjëra: e para, të përdorim ilaçet e dhëna nga mjeku kur vuajmë nga ndonjë sëmundje trupore, e dyta, rëndësinë e Kur'anit në jetën tonë të përditshme. Këtej e tutje s'do të mjaftohemi vetëm me të lexuar, do të përpiqemi ta kuptojmë dhe t'i vemë në jetë ato që kemi mësuar dhe kuptuar!"

PERMBLEDHJE

1. Ç'kuptojmë kur themi "Kur'an"? Shpjegojeni shkurt.
2. Shpjegojeni shkurt se si është zbritur Kur'ani.
3. Si është bërë kthimi i Kur'anit në libër dhe shumimi i tij?
4. Numëroni me pika çështjet ose tematikën e Kur'anit.
5. Thoni një ajet lidhur me jetën shoqërore.
6. Thoni nga një ajet lidhur me bazat e besimit, adhurimet dhe rregullat morale.
7. Thoni nga një ajet lidhur me krijimin dhe jetën pas ringjalljes.
8. Thoni një ajet lidhur me popujt e kaluar dhe si lutje.

PJESA II

RREFIMET MBI PROFETET

ÇESHTJET

A. RREFIMET MBI PROFETET NE KUR'AN

B. JETA E DISA PROFETEVE

1. ADEMI (a.s.) dhe NUHU (a.s.)
2. HUDI (a.s.) dhe SALIHU (a.s.)
3. IBRAHIMI (a.s.), ISMAILI (a.s.) dhe LUTI (a.s.)
4. JAKUPI (a.s.) dhe JUSUFI (a.s.)
5. MUSAI (a.s.)
6. DAUDI (a.s.) dhe SULEJMANI (a.s.)
7. ISAI (a.s.)

PUNE PERGATITORE

1. Ç'dini mbi jetën e profetëve?
2. Mendoni pse janë krijuar njerëzit.
3. Mendoni pse janë dërguar profetët.
4. Lexoni nga Kur'ani kuptimin e krerëve "A'raf", "Hud" dhe "Jusuf".
5. Ç'dini mbi shkatërrimin e disa popujve që kanë jetuar në të kaluarën? A keni menduar se pse janë shkatërruar

A. RREFIMET MBI PROFETET NE KUR'AN

Profet quhen njerëzit e mëdhenj të zgjedhur nga Allahu i Lartë si përfaqësues për t'u përcjellë njerëzve urdhrat dhe ndalimet e Tij.

Këto rrëfime janë për ngjarje shembullore e mësimdhënëse që u kanë ndodhur popujve dhe profetëve të shkuar. Në Kur'an ka shumë rrëfime mbi profetët. Kjo ka shkaqe e urtësi të ndryshme. Me këto rrëfime, Allahu i Lartë, duke na dhënë ne dhe Profetit tonë njohuri mbi të shkuarën, krijon lidhjen e islamit me fetë e tjera. Duke na dhënë shembujt e jetuar prej tyre, kërkon që të na japë këshilla ne. Kështu, Ai na mëson edhe metodat e ndryshme që duhen përdorur për t'u përcjellë njerëzve mesazhin hyjnor.

Duke mësuar me këto rrëfime vështirësitë dhe vuajtjet e përballuara nga profetët duke çuar në vend detyrën e ngarkuar, e kuptojmë më mirë sakrificën e treguar prej tyre me qëllim që njerëzimi të jetë i lumtur në këtë jetë dhe në jetën tjetër dhe shohim se si është fundi i atyre që bëjnë siç thonë urdhrat e Allahut dhe i atyre që nuk i zbatojnë ato.

Rrëfimet që bëjnë pjesë në Kur'an, në të njëjtën kohë janë argumente të profetësisë së Hz. Muhammedit (a.s.). Sepse ai është profet i pamësuar (që s'ka ditur shkrim e këndim). Është e pamundur që një njeri i pamësuar të tregojë jetën e profetëve të shkuar në përputhje me të vërtetën! Do të duhej që ai t'i mësonte ato nga një burim ose t'ia kishin mësuar. Ja, pra, ky burim është për të Allahu i Lartë dhe zbulesa hyjnore. Kjo e vërtetë tregohet kështu në Kur'an:

“(O Muhammed!) Duke ta zbuluar këtë Kur'an, Ne po të tregojmë ty në formën më të bukur lajmet mbi popujt e shkuar. E vërteta është se më parë ti nuk ke ditur gjë për ta!” (Kur'ani, Jusuf: 3)

“(O Muhammed!) Ne kemi dërguar para teje edhe shumë profetë, për disa prej tyre të kemi treguar e, për disa, jo dhe asnjë profet nuk mund të sjellë një ajet pa lejen e Allahut!” (Kur'ani, Gafir: 78)

Dhe tani le të shohim së bashku rrëfimet e disa profetëve që përmenden në Kur'an.

B. JETA E DISA PROFETEVE

1. ADEMI (a.s.) dhe NUHU (a.s.)

a. Ademi (a.s.)

Sipas pohimit të Kur'anit, Hz. Ademi që është njeriu i parë dhe profeti i parë, është krijuar prej dheu. Allahu ka kërkuar nga engjëjt që t'i bëjnë Ademit sexhde (t'i shfaqin respekt). Të gjithë i kanë bërë sexhde përveç shejtanit që ishte nga lloji i xhindëve. Shejtani nuk ka bërë sexhde duke pretenduar se është më i lartë se Ademi

pasi, sipas tij, ai vetë është krijuar prej zjarri, kurse Ademi, prej dheu. Për këtë shkak është përzënë shejtani nga vendi i tij pranë Zotit dhe është mallkuar. Pas asaj dite, shejtani ka nisur nga përpjekja për t'i shmangur Ademin dhe brezin e tij nga rruga e drejtë.

Më pas, është krijuar Hz. Havaja si bashkëshorte për Hz. Ademin. Pas krijimit të saj, Allahu e ka urdhëruar Hz. Ademin kështu:

“O Adem! Ti dhe shoqja jote rrini këtu në xhennet dhe hani nga të mirat e tij por vetëm asaj pemës mos iu afroni, ndryshe do të jeni nga ata që i bëjnë keq vetes!” (Kur’ani, Bakara: 36)

Shejtani i përzënë dhe i mallkuar pse e kundërshtoi fjalën e Allahut duke mos i bërë sexhde Hz. Ademit, të keqen e parë ua bëri Ademit dhe Havasë aty, në xhennet. I mashtroi ata dhe i bëri të hanin nga pema e ndaluar. Për pasojë, Ademi dhe Havaja u nxorën nga xhenneti dhe Allahu u tha kështu:

“... Zbrisni në tokë si armiq të njëri-tjetrit! Aty do të jetoni gjer në një afat të caktuar!” (Kur’ani, Bakara: 35)

Atëherë Hz. Ademi e kuptoi gabimin që kishte bërë dhe, në saje të frymëzimit nga Allahu, menjëherë u pendua dhe pendesa iu pranua. Sepse Allahu i pranon pendimet dhe është mëshirues i madh. Pas pranimit të pendesës, Hz. Ademi u ngarkua me detyrën e profetit. Kjo tregohet kështu në Kur’an:

“Pastaj Zoti i tij ia pranoi pendimin, e zgjodhi përfaqësues dhe i tregoi rrugën e drejtë.” (Kur’ani, Taha: 122)

Fëmijët e lindur nga Hz. Ademi dhe Hz. Havaja u shtuan e u përhapën në tokë duke formuar shoqëri. Si profet i parë, Hz. Ademi u mësoi bijve dhe nipërve njohuritë e marra nga Allahu. Pas vdekjes së Hz. Ademit, detyrën profetike e kanë kryer, me radhë, i biri, Shiti dhe Idrisi. Veçoritë e Hz. Ademit mund të përmbledhen kështu:

Ai është njeriu i parë dhe profeti i parë. Është i pari që ka bërë mëkat dhe që është penduar. Ai ka jetuar jetën e xhennetit dhe të tokës. Është ati i llojit njerëzor.

Hz. Ademi është i pari që ka ndjerë dhimbjen birësore. Është njeriu i parë që ka punuar tokën. Për të matur vlerën e njeriut si më i nderuari i krijesave para Allahut, jeta e Hz. Ademit shpreh shumë gjëra. Shembulli më i hapur i kësaj është urdhërimi i engjëjve për sexhde si dhe mësimi i emrave të të gjitha gjërave.

Natyra e njeriut është e pastër. Por kjo pastërti mund të prishet si rezultat i shmangies së vullnetit në saje të lëkundjeve të shaktuara nga djalli (shejtani) dhe egoja⁸ që është agjenti i djallit të njeriut. Ngrënia e frutit të ndaluar nga profeti Adem dhe pendimi e, pastaj, falja e tij, janë mëshirë e Allahut për robtë e Tij. Zoti ynë që ua mësoi pendimin të gjithë njerëzve gjer në kiamet, ka zgjedhur si shembull për këtë profetin, të dërguarin dhe përfaqësuesin e Tij.

⁸ Në origjinal: nefs, frymë; egoja, vetvetja e njeriut, tërësia e prirjeve dhe dëshirave vetiake.

Njerëzit bëjnë mëkate me aq sa u nënshtrohen ndjenjave egoiste dhe me aq sa humbin rrezet ndriçuese të besimit. Mëkatet i vijnë të këndshme egos, vetvetes së njeriut, si një muzikë e ëmbël, për rrjedhojë, kryhen pothuaj pa u ndjerë pesha e tyre. Në se pas kryerjes së mëkatit zemra zgjohet dhe pendohet për ç'ka bërë si dhe, duke derdhur dy pika lot të sinqertë, vendos për të mos e përsëritur më mëkatin, Allahu ia pranon pendesën. Në islam nuk ka pastrim mëkati, siç ndodh në krishterizëm, nga ana e priftit. Në islam, personi që ka bërë mëkat, hap duart për lutje dhe, pa asnjë lloj ndërmjetësie, i shfaq pendesën Zotit dhe i lutet që ta falë. Atëherë, siç shprehet Profeti ynë, *“ai që pendohet për mëkatin, bëhet si njeriu që s’e ka kryer kurrë atë mëkat!”*

Pendesa është një pastrim shpirtëror e moral. Nuk mund të ketë besimtar të sinqertë pa pastrim të trupit e të shpirtit. Nuk mund të mendohet njeri pa mëkat. Por e rëndësishme është të dihet se duhet kuptuar gabimi dhe duhet bërë pendesa. **“Allahu i do ata që pendohen shumë e që pastrohen shumë!”** (Kur’ani, Bakara: 222)

b. Nuhu (a.s.)

Hz. Nuhu është një profet tjetër i ngarkuar nga Allahu si udhërrëfyes për njerëzit. Populli i Nuhut qe larguar nga rruga e treguar prej profetëve të parë dhe qe dhënë pas të këqijave. Të fuqishmit i shtypnin të dobëtit. Njerëzit që ishin qenia më e lartë e krijuar në këtë botë, u faleshin idhujve që i kishin bërë me duart e veta! Ja, pra, në një kohë të tillë e pati ngarkuar Allahu i Lartë Nuhun me detyrën e profetit për t’i treguar popullit të vet rrugën e drejtë. Kjo tregohet kështu në Kur’an:

“Pa dyshim, Ne e dërguam Nuhun si përfaqësues te populli i tij. Dhe ai u tha atyre: “Unë jam një paralajmërues për ju. Mos adhuronit tjetër veç Allahut! Unë kam frikë për ndëshkimin e një dite të dhimbshme për ju!” (Kur’ani, Hud: 25-26)

Nuhu u përpoq shumë që njerëzit e tij t’i besonin Zotit, ta adhuronin atë dhe të ecnin në rrugë të drejtë. Por atë e besuan shumë pak vetë nga populli i tij. Shumica, jo vetëm që s’i besuan, por luftuan shumë që ai të hiqte dorë nga ftesa e tij. Hz. Nuhu hidhërohej shumë për bindjet e gabuara dhe mënyrën e gabuar të jetesës të njerëzve të vet. U përpoq shumë t’ua tregonte të drejtën, por nuk i besuan dhe shkuan më tej duke i shkakuar atij shumë mundime. Ata talleshin me të: “Ej, Nuh! Pa na e sill atë ndëshkimin që na thua, ta shohim!” Atëherë, Nuhu iu drejtua me lutje Zotit: “U munda, më ndihmo!” Allahu e pranoi lutjen e Hz. Nuhut, bëri të ditur se do t’i ndëshkonte mohuesit dhe e urdhëroi Nuhun të ndërtonte një gjemë. Kjo tregohet kështu në Kur’an:

“Nuhut iu zbulua: “Nuk ka për të të besuar më kush veç atyre që kanë besuar, pra mos u hidhëro për atë që bëjnë ata! Ndërtoje anijen nën mbikqyrjen Tonë dhe sipas mësimit Tonë dhe mos m’u drejto Mua për mizorët se ata gjithsesi të mbytur janë!

Ndërsa Nuhu ndërtonte anijen, parësia talleshin me të. Thuaju: “Në se ju talleni me ne, ta dini mirë se edhe ne do të tallemi me ju. Së afërmi do ta mësoni se kujt do t’i bjerë në kokë ndëshkimi i turpshëm dhe cili do të dënohet me ndëshkim të përjetshëm!

E kur erdhi urdhri Ynë dhe ujrata zunë të shtoheshin me vrull e të ngjiteshin, Ne i thamë: “Ngarko në anije nga një çift për çdo lloj, familjen tënde dhe ata që kanë besuar veç atyre për të cilët është marrë vendim qysh më parë!” Fundja, pak veta ishin që kishin besuar. Nuhu u tha: “Hipni në gjemi! Me të vërtetë, ajo lëviz dhe ndalet me emrin e Allahut!” Pa dyshim, Zoti yt është mëshirues e bamirës i madh!” (Kur’ani, Hud: 36-41)

Pas shiut që ra me ditë të tëra, faqen e tokës e mbuloi uji. Ata që i patën besuar Nuhut, hipën në anije dhe shpëtuan. Mosbesimtarët dhe të gjithë mohuesit që qenë tallur me të duke i kërkuar t’ua sillte ndëshkimin e premtuar, u mbytën. Mes të mbyturve qenë edhe gruaja dhe i biri i Nuhut që nuk kishin besuar.

Pas mbyttjes së mohuesve, shirat pushuan dhe ujrata u tërhoqën. Anija e Nuhut ndaloi në malin Xhud.

Hz. Nuhu dhe të tjerët bashkë me të zbritën nga anija të shpëtuar. Njerëzit dhe gjallesat e tjera të shpëtuar nga përmbytja, u shtuan dhe toka sërish u mbush me jetë. Nuhu pati jetuar mes popullit të vet 950 vjet (Ankebut, ajeti 14). Pati duruar sharjet dhe mundimet që i patën shkaktuar. Njerëzit u shtuan prej Nuhut dhe pasardhësve të atyre që i patën besuar atij. Prandaj Nuhu quhet edhe **ati i dytë i njerëzimit**.

Shkaqet kryesore të shkatërrimit të popullit të Nuhut:

1. Jetonin në mohim.
2. Adhuronin idhujt dhe nxisnin politeizmin.
3. Përveç një grupi të vogël besimtarësh, ishin një popull mohues.
4. Mohonin rilindjen pas vdekjes.
5. E nënvleftësuan Nuhun, e përgënjeshtroan dhe e munduan.
6. Te femrat e tyre nuk ekzistonin ndjenjat e turpit dhe edukatës.
7. Ishin shumë të dhënë pas kënaqësive të kësaj bote.
8. Nuk falenderonin për të mirat që gëzonin.
9. Ishin shumë kryelartë dhe mendjemëdhenj, prandaj edhe i përbuznin të varfërit.

“Për shkak të mëkateve të tyre, ata u mbytën në ujë e u hodhën në zjarr dhe nuk gjetën dot ndihmës tjetër veç Allahut!” (Kur’ani, Nuh: 25)

Në personin e vet, Nuhu (a.s.) u ka mësuar njerëzve durimin. Durimi i tij për ta kumtuar dhe mbrojtur me vite të tëra pa u lodhur çështjen së cilës i kishte besuar, është shembulli më i bukur për ftuesit në islam.

Durimi është, përballë ngjarjeve të papëlqyeshme e të mundimshme, dorëzimi te Zoti me qetësi e duke ruajtur drejtpeshimin. Durimi është cilësia kryesore e moralit të bukur. Me anë të durimit e meritojnë profetët dhe të urtët ndihmën e Zotit. Ata janë për ne, në këtë anë, shembulli më i mirë. Mbështetja te Allahu në ngjarjet që mund të na ndodhin, njohja se çdo gjë vjen prej Tij, kuptimi se kjo është një provë dhe mendimi për përfitimet e saj është puna më e mençur.

2. HUDI (a.s.) dhe SALIHU (a.s.)

a. Hudi (a.s.)

Hudi (a.s.) është profet i dërguar te fisi **Ad**. Siç kuptohet nga ajeti i 23 i kreut Ahkaf të Kur'anit, fisi Ad jetonte në vendin e quajtur Ahkaf mes Jemenit dhe Amanit. Ky fis kishte ngritur një qytet të famshëm me emrin Irem.

Fisi Ad u falej idhujve. Hudi i dërguar si profet te fisi i vet, i ftoi ata të braktisnin idhujt dhe të adhuronin vetëm një Zot. Por të parët e fisit ngulën këmbë në idhujtarinë e tyre dhe thanë se do të vazhdonin t'u faleshin idhujve ashtu siç kishin bërë të parët e tyre. Kur Hudi u kujtoi atyre se do t'u vinte një ndëshkim i dhimbshëm, ata u mbajtën më të madh, treguan se nuk kishin frikë prej ndëshkimit dhe thanë: "Kush është më i fuqishëm se ne?"

Më në fund, Allahu i Lartë dërgoi mbi ta një erë të nxehtë e përvëluese dhe një furtunë shumë të fuqishme. Të gjithë mohuesit u shkatërruan kurse Hz. Hudi bashkë me ata që i kishin besuar, shpëtuan.

b. Salihu (a.s.)

Eshtë dërguar si profet te fisi **Themud**.

Fisi Themud bënin një jetë të qetë e të pasur në shtëpitë e tyre që ndodheshin mes kopshtesh e vreshtash të bukura. Megjithatë, ata e mohonin Zotin në vend që ta adhuronin për të mirat e panumërta që u kishte dhënë. Ky fis krenar dhe mendjemadh e kishin harruar Zotin dhe ringjalljen dhe ishin dhënë pas kënaqësive e dëfrimeve. Por Allahu shumë i mëshirshëm ndaj robve, krijesave të Tij, ngarkoi me detyrën e profetit Salihun që t'ua tërhiqte vëmendjen dhe t'u kujtonte përgjegjësitë që kishin.

Hz. Salihu e ftoi fisin e vet për t'i besuar Allahut, për t'u sjellë me drejtësi:

"... O fisi im! Adhurojeni Allahun se s'keni zot tjetër veç Tij! Ai ju krijoi prej dheu dhe ju bëri të jetoni mbi të. Kërkoni falje prej Tij dhe pendohuni se Zoti im është shumë pranë robve të Tij dhe ua pranon lutjet!" (Kur'ani, Hud: 61)

Fisi Themud nuk e dëgjuan Salihun dhe nuk hoqën dorë prej mohimit. Ata vazhduan të mos besojnë edhe pse Salihu u kujtoi se ishte jeta tjetër që i priste, ku do të jepnin llogari. Edhe pse Salihu i tha fisit të mos u shkonin pas njerëzve të

mbrapshtë, shumica, sidomos parësia, i dolën kundër. Jo vetëm kaq, por mohuesit edhe talleshin me pjesën e varfër të besimtarëve.

Fisi Themud nuk ua vuri veshin këshillave të profetit Salih (a.s.). Ata nuk u vunë në rrugën e së vërtetës, përkundrazi, e akuzuan Salihun se “i kanë bërë magji, kështu që e pandeh veten profet”, prandaj edhe i kërkuan t’u tregonte një mrekulli në mënyrë që ta besonin se ishte me të vërtetë profet. Atëherë, Salihu u tregoi një mrekulli. Një shkëmb i madh u çua dhe prej tij doli një deve qimekuqe shtatzënë.

Salihu i paralajmëroi njerëzit që të mos e ngacmonin dhe shqetësonin devenë në asnjë mënyrë, përndryshe do të pësonin ndëshkim. Ujin e qytetit do ta përdornin me radhë: një ditë populli e, një ditë, deveja.

Mohuesit nga parësia e qytetit nuk mundën ta duronin qenien e besimtarëve dhe të devesë mes tyre. Atëherë, e vranë devenë duke ia prerë këmbët. Kundërshtuan urdhrin e Zotit dhe, duke u tallur, kërkuan t’u vinte ndëshkimi menjëherë. Përballë kësaj sfide, Salihu i lajmëroi se ndëshkimi do t’u vinte pas tri ditësh. Me të vërtetë, pas tri ditësh toka u tund me një gjëmim të tmerrshëm dhe ndërtesat u rrafshuan me tokën duke zënë poshtë të gjithë mohuesit. Vetëm besimtarët shpëtuan.

Fiset Ad dhe Themud, në vend që të falenderonin për të mirat që u ishin dhënë, qenë treguar mosmirënjohës. Qenë tallur me profetët, pra me njerëzit që përipiqeshin për të mirën e tyre. Nuk patën nguruar në teprimin e së keqes. Të gjitha këto patën mjaftuar për të tërhequr ndëshkimin hyjnor. Jeta e këtyre fiseve është një shembull i hidhur por mësimdhënës për të kuptuar se njerëzit që mbahen më të madh, nuk kanë asnjë lloj fuqie, nuk janë asgjë para fuqisë së Zotit! Këtë të vërtetë e shpreh edhe ajeti i mëposhtëm:

“A nuk kanë marrë vesh gjë ata për paraardhësit e tyre, për fiset Ad dhe Themud, për popullin e Medjenit dhe për qytetet e kthyerat përmbys? Profetët u patën sjellë atyre mrekulli krejt të qarta. Nuk është Allahu që u bën padrejtësi atyre, por ata që i bëjnë padrejtësi vetes!” (Kur’ani, Tevbe: 70)

Historia e mohimit, kundërshtimit, dhunës dhe padrejtësisë është e mbushur plot me skena të shpagimit hyjnor. Përballja shpejt a vonë e kundërshtuesve të Allahut dhe rrugës së treguar nga profetët, me ndëshkimin e hidhur të fuqisë hyjnore dhe shfaqjet e vështira të saj, është një fund i pashmangshëm dhe një ligj i pandryshueshëm!

Shkaqet e shkatërrimit të fisit Themud

1. Ngulën këmbë në mohim dhe u tallën me profetin e tyre.
2. Nuk e dëgjonin fjalën e profetit dhe të atyre që u jepnin këshilla.
3. U gënjyen pas pasurive të kësaj bote.
4. E tradhtuan amanetin. E vranë devenë që ua dërgoi Allahu si amanet.

5. Ata që e vranë devenë, ishin tërbuar krejt. Ua grabisnin gjënë njerëzve nga duart, s'i njihnin dhe i dhunonin pa u drojtur të drejtat e të tjerëve. Kurse fisi nuk u bëhej pengesë.

Lexim letrar

I riu që kërkonte Allahun

Dikur në Babiloni jetonte një djalë i quajtur Ibrahim. I zgjuar, i dashur, i sjellshëm. I donte shumë fushat, livadhet, majat e blerta, pemët, lulet dhe zogjtë. Njerëzit e atij vendi adhuronin jo Zotin, por idhujt. Tempujt e tyre ishin plot statuja të mëdha e të vogla.

Njerëzit binin në gjunjë para këtyre zotëve të rremë të bërë prej guri a prej druri, u faleshin e u luteshin atyre. Kurse Ibrahimit nuk i mbushej mendja për një gjë të tillë, prandaj edhe nuk bënte si të tjerët. I ati i tij ishte mjeshtër i njohur për gdhendjen e statujave. Prandaj Ibrahim shëtiste çdo ditë nëpër tempujt, shihte se si njerëz të varfër që s'kishin ç'të hanin për vete, u çonin të ngrëna idhujve dhe mbetej pa mend para një pamjeje të tillë!

Kaluan vite dhe Ibrahim fëmijë u bë një djalos. Ai vazhdonte të mbante të njëjtin qëndrim ndaj idhujve, ndërkaq, kërkonte një Zot të lartë, të vërtetë... Një ditë kishte dalë sërisht livadheve. Dhe, si gjithmonë, fluturat ngjyra-ngjyra, lulet aromëkundërmonjëse vazhduan t'i flisnin për krijuesin e tyre, Ibrahimit vazhdoi t'i dukej se, me gjuhën e tyre, ato i thoshin se të gjitha gjërat që shihte në natyrë, duhet ta kishin një krijues! Edhe atë ditë Ibrahim shëtiti gjer vonë në mbrëmje.

Duke u kthyer për në shtëpi, e ndjeu veten ca të lodhur, ca të përtuar dhe u ul për të pushuar në rrënjë të një peme. Duke soditur lulet shumëngjyrëshe, Ibrahim nisi të mendonte se edhe ai, si të gjithë njerëzit e tjerë, duhet ta kishte Zotin e tij dhe, në të menduar e sipër, e zuri gjumi. Pastaj u zgjua ndërsa freskia e lehtë e mbrëmjes po i përkëdhelte faqet. Nata kishte veshur rrobat e zeza, zogjtë ishin futur në fole, insektet, në vrimat e drurëve. Në sy i ra ylli i çobanit.

“Ja, e gjeta! - U gëzua Ibrahim. Ky duhet të jetë zoti im! Zoti im është më i madhi ndër të gjithë yjet!”

Ibrahim vazhdoi ta vështronte yllin e çobanit me një emocion të madh gjersa iu humb nga sytë. Ibrahim u hidhërua.

“Jo! -Tha Ibrahim. Gjëra të tilla që humbin e shkojnë s'mund të jenë Zoti im!”

Ibrahim u ngrit dhe nisi të çapitej i mërziur. Duke zbritur nga një e tatëpjetë, i doli para hëna në të gjithë bukurinë e saj.

Ibrahimi i mahnitur thirri menjëherë me gëzim:

“E gjeta Zotin tim!”

Hëna rrëshqiste në qiell si një nuse që ecën me hapa të lehtë pa u ndjerë... Ibrahimit i dukej sikur hëna i buzëqeshte nga kupa e qiellit... Por gëzimi i Ibrahimit nuk vazhdoi gjatë. Erdhi çasti dhe hëna humbi në horizont. Ibrahimi u hidhërua edhe më shumë kësaj radhe! As hëna nuk mund të ishte Zoti i tij!

Të nesërmen në mëngjes Ibrahimi u zgjua bashkë me cicërimën e zogjve. Pas pak edhe dielli u duk në horizont. Rrezet e tij syverbuese e mbytën në dritë tërë botën. Dhe Ibrahimi e kuptoi se gjer atëherë vetëm sa ishte gënjyer, se Zoti i tij i vërtetë duhet të ishte dielli. Dhe i hapi duart drejt tij duke thirrur me gaz:

“Ja ku është Zoti im! Ai është Zoti im!”

Orët përzunë njëra-tjetrën dhe dielli përshkoi kupën qiellore. U ngjit në zenit dhe, pastaj, zuri të zbrësë poshtë e më poshtë. Atë ditë Ibrahimi iu dha vetëm vëzhgimit të Zotit të tij që mendonte se e kishte gjetur më në fund. Nga gëzimi, Ibrahimi sillej sikur e shihte diellin për herë të parë! Atij iu pakësua gëzimi kur dielli nisi të zbriste poshtë, por, kur u zhyt në horizont dhe u zhduk, Ibrahimi foli me vete:

“Jo! Jo!”

Dhe vazhdoi bisedën me veten:

“Asnjëri prej këtyre nuk mund të jetë Zoti im! Zoti im është ai që i ka bërë këta: edhe yjet, edhe hënën, edhe diellin, edhe tokën! Ai që ka krijuar çdo gjë! Atij i falem unë! Ai është Allahu! Unë besoj me gjithë zemër se Ai është një! Nuk ka zot tjetër veç Tij!..”

Ibrahimi u ul në gjunjë dhe e mbështeti ballin në tokë duke pëshpëritur me emocion: “Zoti im!” Kështu, pas shumë kohësh e përpjekjesh, Ibrahimi e kishte gjetur **Zotin e vet, Allahun**, Zotin e gjithësisë!

3. IBRAHIMI (a.s.), ISMAILI (a.s.) dhe LUTI (a.s.)

a. Ibrahimi (a.s.)

Ibrahimi është njëri prej profetëve të vendosmërisë së lartë, të cilin Allahu në Kur'an e ka cilësuar “**Halil**”, “**Mik**”.

Hz. Ibrahimi i pati folur për një kohë të gjatë popullit të Babilonisë mbi fenë e vërtetë, jetën, vdekjen dhe ringjalljen pas vdekjes. Por populli, me Azerin, të atin, në krye, s'e patën besuar, e patën mohuar. Pastaj Ibrahimi e pati braktisur vatrën atërore dhe qe larguar që andej.

Megjithëse Ibrahim i u shpjegonte njerëzve vazhdimisht se nga idhujt nuk vjen as dobi e as dëm, nuk arriti dot të bindte kënd që ta besonte. Atëherë ai shkoi në Nemrud. Sundimtari i atyshëm, Nemrudi, zotërues i pasurive të mëdha dhe i një sundimi të gjerë, e quante veten zot.

Ibrahimi (a.s.) e ftoi popullin e atjeshëm në fenë e vërtetë. U tha që të hiqnin dorë nga pretendimi për hyjnitë dhe **t'i besonin Allahut që ishte një, që vdiste e ngjallte**. Kur Ibrahim tha se Allahu edhe vdes, edhe ngjall, Nemrudi tha se edhe ai kishte fuqi për këtë. Për ta vërtetuar pretendimin e tij, çoi t'i sillnin dy njerëz, nga të cilët njërin e vrau e tjetrin e la të lirë. Atëherë Ibrahim i tha:

“Allahu e sjell diellin nga lindja, kurse ti sille nga perëndimi!” (Kur’ani, Bakara: 258)

Dhe Nemrudi nuk diti ç’t’i përgjigjej!

Një ditë feste, popullsia e qytetit, siç e kishte zakon, u derdh qysh në mëngjes për në tempull me dhurata e ushqime për idhujt. Pastaj njerëzit shkuan te vendi ku bëheshin lojra e dëfrime me raste festash. Ata deshën ta merrnin edhe Ibrahimin me vete, por ai nuk shkoi.

Kur qenë larguar që të gjithë, Ibrahim hyri në tempull dhe i theu me sëpatë të gjithë idhujt veç të madhit, kryeidhullit, të cilit ia vuri në sup sëpatën pasi kreu punë.

Kur festa mbaroi dhe njerëzit u kthyen sërish në tempull, e gjetën gjithçka në rrëmujë. Të gjithë idhujt qenë thyer e copëtuar, vetëm kryeidhulli qëndronte në vendin e vet me sëpatën hedhur supit sikur të ishte ai autori i vërtetë i atij shkatërrimi! Por njerëzit menduan se këtë punë do ta kishte bërë Ibrahim. Atëherë e thirrën dhe i thanë:

“O Ibrahim! A ti ua bërë këtë të keqe idhujve tanë?” Ibrahim u tha: “Shihni se mos e ka bërë i madhi i tyre. Pyeteni e ju tregon vetë ai!” (Kur’ani, Enbija: 62-63)

Por njerëzit i thanë se idhujt s’ishin të gjallë, prandaj s’kishin gojë. A mos donte të tallej me ta?

Pohimi nga vetë ata se idhujt s’ishin të aftë për gjë, e bëri Ibrahimin ta shprehte të vërtetën e besimit në një Zot të vetëm pothuajse duke bërë titur:

“Atëherë, pse u faleni idhujve që s’ju sjellin as dëm e as dobi? Turp për ju që e lini Allahun dhe adhuronit idhujt, turp edhe për idhujt tuaj! Ende nuk doni të mbusheni me mend?” (Kur’ani, Enbija: 66-67)

Kjo mbrojtje e Ibrahimit mjaftoi që idhujtarët ta quanin fajtor. Kryeidhujtari Nemrud propozoi që Ibrahimin ta ndëshkonin duke e vrarë ose duke e djegur në zjarr. Më në fund, u vendos të digjej në zjarr. Gjatë gjithë historisë së njerëzimit është parë se kurdo që mohimi nuk ka qenë në gjendje të sjellë argumente diturore e logjike, ka përdorur forcën për t’ia mbyllur gojën kundërshtarit.

Edhe kundërshtarët e Ibrahimit, kur panë se s'ishin në gjendje t'i jepnin përgjigje arsytimit të tij, bënë të njëjtën gjë. Kur zjarri që ndezur si duhet dhe kishte arritur pikën më të lartë përvëluese, Ibrahimin e hodhën në të. Por Allahu që është sunduesi i zjarrit si dhe i çdo gjëje tjetër, urdhëroi:

“O zjarr, bëhu i ftohtë e shpëtim për Ibrahimin!” (Kur'ani, Enbija: 69)

Zjarri nuk e dogji Ibrahimin! Populli i mbledhur për të parë ndëshkimin e tij, u mahnit. Ibrahim doli nga flakët shëndoshë e mirë!

Hz. Ibrahim e ftoi popullin në fenë e vërtetë, por askush s'iu përgjegj. Atëherë, bashkë me të shoqen, Sarën, u largua që atje. Ata shëtitën nëpër shumë vende. Më në fund, në Damask, Ibrahim u martua me Haxherin. Atje e besuan dhe numri i besimtarëve shtoj nga dita në ditë. Grupi i formuar me pasuesit e Ibrahimit, u quajt “populli i Ibrahimit”.

Ibrahimit iu dha edhe një libër prej dhjetë fletësh. Pas një jete të gjatë, në vitet e fundit të jetës shkoi në Egjipt. Kur vdiq, u varros në afërsi të Jerusalemit, në vendin e quajtur **Halilurrahman**. Ibrahim pati dy djem profetë, **Ismailin** dhe **Is'hakun**.

Themeli i fesë së sjellë prej Ibrahimit mbështetej në besimin monoteist në një Zot të vetëm. Kjo fe quhet “**hanifizëm**” kurse besimtari i saj, “**hanif**”. *Hanif* do të thotë njeri jobestyt, i orientuar kah e vërteta dhe vërtetues i Allahut si një Zot i vetëm.

b. Ismaili (a.s.)

Ismaili (a.s.) është biri i Hz. Ibrahimit me gruan Haxher. Me urdhër të Allahut, Ibrahim i mori gruan Haxher dhe të birin Ismail nga Palestina dhe i çoi në Gadishullin Arabik, në vendin e njohur me emrin Mekë. Atje nuk jetonte kush. Ishte një vend buzë udhës së karvaneve. Ismaili ishte ende foshnjë. Ibrahim i la ata aty. U vuri pranë ca ujë e ca hurma, kurse Haxherit i tha se ky ishte urdhër i Allahut. Ibrahim hapi duart, u lut dhe u largua që andej.

Kaluan ditë. Uji dhe hurmat u mbaruan. Përreth askush, kurse foshnja qante nga etja. Haxheri nisi të kërkonte ujë. U ngjit në kodrën Safa por nuk pa asgjë përreth. Zbriti me vrap dhe hipi në kodrën Merve. Edhe prej atje s'pa gjë. Shtatë herë e përshkoi udhën mes dy kodrave për të kërkuar një pikë ujë. Kur hipi në kodrën Merve për të shtatën herë, pa se nga vendi ku ndodhet sot burimi **Zemzem**, dilte ujë! Haxheri ia zuri rrugën ujit që të mos shkonte kot e, kështu, u bë një si hurdhë. Haxheri me të birin e shuan etjen.

Pas daljes së ujit, karvanet që kalonin andej, nisën të bënin pushime të shkurtra a të gjata pranë burimit dhe t'u pëlqente ai vend. Dhe një ditë, një grup nga fisi Xhurhumi prej tyre u vendos aty dhe, kështu, nisi të bëhej qyteti.

Kohë pas kohe, Ibrahim vinte nga Damasku dhe u bënte vizitë gruas dhe të birit. Një radhë pa në ëndërr sikur po e bënte të birin kurban. Kur ëndrra u përsërit tri net me radhë, Ibrahim i foli të birit:

“O bir! Pashë në ëndërr sikur të bëra kurban. Ç’i thua kësaj?” Ismaili iu përgjeggj: “Baba, bëj siç je urdhëruar, do Zoti dhe më sheh ndër ata që bëjnë durim!” (Kur’ani, Saffat: 102)

Ibrahimi e çoi të birin Ismail për ta therur, por thika nuk i preu. Allahu e shpërbleu nënshtrimin e Ibrahimit dhe Ismailit. Në vend të Ismailit u bë kurban një dash i dërguar nga xhenneti.

Më pas, gjatë një udhëtimit të Ibrahimit në Mekë, ky u urdhërua nga Allahu që të ndërtonte Qaben. Ibrahimi e ndërtoi Qaben së bashku me të birin Ismail.

Ismaili u martua me një vajzë nga fisi Xhurhumi dhe u vendos në Mekë. Pas vdekjes së të atit, Ismaili u bë profet për popullsinë e Hixhazit. Ai vdiq në Mekë. Profeti ynë, Hz. Muhammedi (a.s.), ka ardhur nga fisi arab me prejardhje nga Ismaili. Prandaj të parët e tij të mëdhenj janë Hz. Ibrahimi dhe Hz. Ismaili.

“Kujto në Libër edhe Ismailin! Ai ka qenë besnik në fjalë dhe i dërguar, profet. Ai i urdhëronte njerëzit e tij të falnin namaz e të jepnin zeqat dhe ishte i pëlqyer te Zoti i tij!” (Kur’ani, Merjem: 55-56)

Në besimin ndaj Allahut, në dorëzimin dhe nënshtrimin e plotë ndaj Tij, Hz. Ibrahimi dhe Hz. Ismaili janë një shembull i bukur për të gjithë njerëzimin gjer në kiamet! Ja, pra, si rezultat i sinqeritetit të tyre që është simbol i dorëzimit dhe nënshtrimit, vepra e tyre, si një punë e mirë, do të përsëritet gjer në kiamet!

Bujaria dhe mikpritja e Hz. Ibrahimit, të cilat përmenden edhe në Kur’an, nuk duhen harruar. Shenjat e pranimit të lutjes që pati bërë atëherë ai për brezat pasardhës, i shohim sot hapur. Meka dhe Medina janë provë e kësaj. Kjo është, lidhur me vlerën e lutjes, edhe një shembull për ne!

Gjithashtu, gjetja e Allahut nga Ibrahimi me arsyetim, lufta kundër Nemrudit duke marrë parasysh edhe vdekjen gjersa u hodh në zjarr, vendosmëria krejtësisht e palëkundshme në nënshtrimin tek Zoti edhe duke u hedhur në zjarr si dhe pohimi i besimit të vet me thënien “Allahu më mjafton, ç’dorëzanës i mirë që është Ai!”, është një shembull i madh për të gjithë muslimanët, veçanërisht për ftuesit në Islam.

Qetësia dhe vendosmëria e Hz. Ismailit kur po zgjaste qafën për t’u bërë kurban duke u treguar gjer në fund i bindur ndaj Zotit dhe të atit, është një shembull i mrekullueshëm për të rinjtë tanë në besim, bindje dhe nënshtrim. Ata që nënshtrohen kështu, Allahu nuk i le në mes të rrugës. Ai është miku dhe ndihmëtar i tyre!

c. Luti (a.s.)

Profeti Lut, si farefis me profetin Ibrahim, qe ndër të parët që i patën besuar atij. Ai emigroi së bashku me të nga Harrani në Palestinë dhe aty u vendos. Allahu i Lartë e dërgoi atë si profet te sodomasi që jetonin në një zonë aty afër. Sodomasi ishin njerëz me moral të prishur dhe me qëllim të keq. U dilyn udhëtarëve në rrugë dhe u merrnin ç’të kishin me vete.

Sodomasit bënin punët më të ndyra që s'i kish bërë kush gjer atëherë. Ata ishin dhënë edhe pas homoseksualizmit. Ata bënin garë se kush do ta tepronte më shumë në punë të këqia! Hz. Luti e ftoi popullin në rrugë të drejtë, por ata nuk i kushtuan vëmendje. Edhe gruaja e Lutit ishte ndër ata që nuk i besonin!

Mohuesit u tallën me Lutin dhe ata që i besonin dhe i thanë: **“Na e sill ndëshkimin në se thua të vërtetën!”** (Kur’ani, Ankebut: 29) Pastaj deshën t’i përzënë nga qyteti. Para tërbimit të mohuesve, Luti kërkoi ndihmë nga Allahu: **“Zoti im, më ndihmo përballë këtij fisi të çoroditur!”** (Kur’ani, Ankebut: 30)

Atëherë Allahu, për ta shkatërruar fisin e Lutit që nuk u vunë veshin ftesës dhe këshillave të tij, ngarkoi me detyrë **“përfaqësues” (engjëj)**. Kur engjëjt, në trajtën e dy djemve të rinj, erdhën te Luti, ai u frikësua se mos populli i shqetësonte. Atëherë engjëjt thanë:

“O Lut, ne jemi të dërguarit e Zotit tënd. Ata nuk mund të të prekin ty. Kur të bëhet natë, largoje familjen tënde. Askush përveç gruas tënde të mos mbetet këtu, sepse edhe ajo do të ndëshkohet si të tjerët. Koha e ndëshkimit të premtuar atyre është në mëngjes. A s’është mëngjesi afër?” (Kur’ani, Hud: 81)

Më në fund, sapo erdhi çasti i ndëshkimit, dëgjuan një gjëmim të tmerrshëm. Vendi ishte kthyer përmbys, çdo gjë ishte rrafshuar. Nga sipër binin gurë të nxehtë. Ata ishin ndëshkuar sepse i kishin dalë kundër Allahut dhe s’e kishin dëgjuar profetin. Shpëtuan vetëm ata që i patën besuar Lutit (a.s.).

Mosbesimi, imoraliteti dhuna dhe padrejtësia janë shkaqet më kryesore të shkatërrimit dhe asgjësimit të popujve. Kryerja e gjërave që bien në kundërshtim me natyrën e njeriut është edhe e neveritshme, edhe shkak për tërheqjen mbi vete të ndëshkimit hyjnor. Siç thotë Profeti, *“Besimi me edukatën shkojnë bashkë. Atje ku është njëri, është edhe tjetri, atje ku mungon njëri, do të mungojë edhe tjetri!”* Populli i Lutit e vlerësuan me zero si besimin, ashtu edhe moralin dhe edukatën. Ata iu kundërvunë profetit që u përpoq t’u mësonte moralin e bukur dhe e merituan ndëshkimin.

Shkaqet e shkatërrimit të popullit të Lutit

1. Adhurimi i idhujve.
2. Homoseksualizmi.
3. Grabitja dhe piratëria, mundimi i kalimtarëve.
4. Bartja e fjalëve.
5. Koprracia.

4. JAKUPI (a.s.) dhe JUSUFI (a.s.)

Një prej rrëfimeve të trajtuara gjerë e gjatë në Kur'an është dhe rrëfimi për Hz. Jakupin (a.s.) dhe të birin, Hz. Jusufin (a.s.), sepse në këto rrëfime zenë vend shumë veçori të rëndësishme që duhen marrë si shembull nga njerëzit.

Hz. Jakupi që ngarkuar nga ana e Allahut me detyrën e profetit. Ai ishte një njeri i fuqishëm, parashikues dhe durimtar. Ai kishte dymbëdhjetë djem. Jusufi ishte djali më i vogël dhe më i dashur i Jakupit. Kjo dashuri që bërë shkak për zilinë e djemve të tjerë.

Kur u bë dymbëdhjetë vjeç, Jusufi pa një ëndërr që, pastaj, ia tregoi të atit:

“... O im atë! Pashë në ëndërr njëmbëdhjetë yje që po më bënë sexhde!” I ati i tha: “O bir, mos ua trego ëndrrën vëllezërve se të ngrenë ndonjë kurth pastaj, sepse shejtani është armiku i hapur i njeriut. Ja, pra, Zoti yt do të të zgjedhë ty dhe do të të mësojë shpjegimin e ëndrrave. Ashtu siç e pati plotësuar dhuntinë e Tij për etërit e tu, Ibrahimin dhe Is’hakun, do ta plotësojë edhe për ty dhe për sojin e Jakupit. Pa dyshim, Zoti yt është më i dituri, më i urti!” (Kur’ani, Jusuf: 4-6)

Me të vërtetë, të vëllezërit, për shkak të zilisë ndaj Jusufit që i ati e donte më shumë, i ngritën këtij një kurth. I thanë të atit se donin ta merrnin me vete Jusufin tek shkonin për të kullotur bagëtitë. Sado që Jakupi s’deshte t’ua jepte duke patur frikë se do ta linin ta hante ujku, ata arritën ta bindnin. E morën të vëllezërit Jusufin dhe, diku, e hodhën në një pus. Kur u kthyen në mbrëmje në shtëpi, i dolën para të atit duke qarë dhe me këmishën e përgjakur të Jusufit ndër duar. Këmishën e kishin lyer me gjakun e një deleje, kurse të atit i thanë se Jusufin e kishte ngrënë ujku.

Jakupi e kuptoi se ata gënjenin, por s’i mbetej tjetër veçse të duronte.

Në këtë mes, ujëbartësit e një karvani që kalon pranë pusit ku që hedhur Jusufi, e nxorën, e morën dhe e çuan në Egjipt ku e shitën si skllav. Blerësi qëlloi veziri i sundimtarit të Egjiptit.

Veziri e çoi skllavin në shtëpi. I kërkoi gruas ta trajtonin mirë djalin duke menduar se mund të bëhej i dobishëm për ta ose se mund ta bënë bir në shpirt.

Kur Jusufi u rrit, u bë një djalosh i pashëm. Zonja e shtëpisë mahnitej pas bukurisë së tij. Dhe, një ditë, duke e lëshuar veten nën nxitjet e djallit, e humbi kontrollin e vetvetes dhe i propozoi Jusufit. Por djaloshi Jusuf ishte i patundur në moralin e tij, kështu që e kundërshtoi prerazi atë grua. Atëherë ajo mori shpagim duke shpifur për të dhe Jusufin e hodhën në burg.

Në burg Jusufi kishte si shokë dy të rinj. Këta ia tregonin Jusufit ëndrrat që shihnin. Dhe ai ua shpjegonte. Me kohë u pa se shpjegimet e Jusufit vërtetoheshin. Në këtë mes, edhe sundimtari i Egjiptit kishte parë një ëndërr, por askush nuk i kishte dhënë dot shpjegim. Njëri nga djemtë që doli nga burgu, çoi fjalë se Jusufi mund ta shpjegonte ëndrrën e sundimtarit. Dhe Jusufi tha se ëndrra paralajmëronte për shtatë vjet bollëk dhe shtatë vjet zi. Jusufi këshilloi që një pjesë e prodhimit të shtatë vjetëve

të parë të ruhej për vitet e zisë. Pas këtij shpjegimi, sundimtari deshi ta nxjerrë Jusufin nga burgu, por ky kërkoi më parë të vërtetohej pafajësia e vet. Atëherë sundimtari e pyeti gruan që kishte shpifur. Tashmë ajo tha se Jusufi s'qe fajtor. Kështu, ai doli nga burgu i pafajshëm. Pastaj sundimtari e caktoi si përgjegjës për thesarin e shtetit. Brenda një kohe të shkurtër, Jusufi nisi të merrej me qeverisjen e tërë vendit. Pafajësia e tij dihej nga të gjithë!

Jusufi që tashmë kishte në dorë qeverisjen e vendit, gjatë shtatë vjetëve të parë i dha përparësi bujqësisë. Prodhimi u shtua. Teprica nga nevojat e domosdoshme u mbajt në ruajtje. Dhe, kur erdhën vitet e zisë, në hambarët e Egjiptit kishte rezerva të mëdha me të cilat Egjipti plotësonte nevojat e veta dhe u shiste edhe vendeve të tjera. Jusufi i solli dobi të mëdha vendit!

Nga kjo zi ishte prekur edhe familja e Jusufit. Të vëllezërit kishin ardhur në Egjipt për të blerë drithë. Jusufi i njohu të vëllezërit porsa i pa! Por ata, jo. Ai u dha të njohur herën e dytë. Ata u turpëruan dhe u penduan.

Jusufi u dha të vëllezërve këmishën për t'ia çuar të atit. Në këtë mes, i ati, për shkak të lotimit të vazhdueshëm për humbjen e Jusufit, ishte verbuar. Kur e mori këmishën, nga gëzimi, iu kthye shikimi. Me kërkesën e Jusufit, vëllezërit bashkë me të atin u bartën në Egjipt dhe familja e tyre u bashkua përsëri! Pas kësaj ata kaluan për një kohë një jetë të lumtur në Egjipt. (Shih ajetet 1-100 të kreut "Jusuf")

Hz. Jusufi vendoste dhe vepronte sipas urdhrave të Allahut. Qenia sundimtar nuk ia pati prishur karakterin atij, nuk e pati bërë kryelartë e krenar. Ai vazhdonte të ishte njeri i thjeshtë. Jusufi i lutej Zotit kështu:

“Zoti im! Ti më mësove të shpjegoj ëndrrat dhe më dhe pjesë në sundim. Ti që ke krijuar qiejt dhe tokën, je ndihmësi im në këtë botë dhe në jetën tjetër. Bëmë të vdes si musliman dhe më bëj ndër robtë e Tu të mirë!” (Kur’ani, Jusuf: 101)

Ky rrëfim që flet për jetën e profetëve Jakup dhe Jusuf, është rrëfimi më i bukur i Kur’anit. Në këtë rrëfim, Allahu i Lartë nxjerr në pah furtunat e botës së brendshme të njeriut që kanë vlerë si të tilla gjer në kiamet. Në këtë rrëfim janë përshkruar dobësitë njerëzore si ndarja dhe bashkimi, zilia dhe smira, tradhtia dhe besnikëria, shpërblimi i drejtësisë dhe ndershmërisë si dhe është shpjeguar në mënyrë të mrekullueshme se ç’qëndrim duhet të mbajë njeriu ndaj këtyre. Në këtë rrëfim shohim te rasti i Jusufit durimin përballë së keqes së armikut, skllavërisë, burgut dhe padrejtësisë, faljen përballë mundësisë së marrjes së shpagimit. Bashkimi, më në fund, i Jakupit me të birin pasi nuk e pati prerë shpresën te Allahu si dhe arritja e Jusufit, pas aq e aq padrejtësish e vuajtjesh, në postin e vezirit të Egjiptit janë një shembull i gjallë për ne që na tregojnë se cili është rezultati i durimit!

5. MUSAI (a.s.)

a. Fëmijëria dhe profetësia e Hz. Musait

Hz. Musai është njëri prej profetëve që Allahu u dërgoi të bijve të Izraelit pas Hz. Jusufit. Profetit Musa i është dhënë libër si dhe është ngarkuar me detyrën për t'i palajmëruar dhe këshilluar njerëzit.

Hz. Jusufi u pati bërë egjiptasve shumë të mira por, në kohën për të cilën e kemi tani fjalën, të bijtë e Jakupit (të bijtë e Izraelit) nuk gëzonin më asnjë lloj respekti në Egjipt. Egjiptasit kishin nisur t'u bënin të këqia pasardhësve të sojit të Hz. Jakupit. Edhe vetë sundimtari i Egjiptit kishte nisur dhunën dhe padrejtësinë kundër tyre që i shihte tashmë si qytetarë të dorës së dytë. Ndërkaq, një orakull që kishte shpjeguar një ëndërr të Faraonit, sundimtarit të Egjiptit, kishte thënë se një fëmijë prej të bijve të Jakupit do t'i jepte fund sundimit të tij. Atëherë, Faraoni kishte filluar t'i vriste të gjithë fëmijët meshkuj të tyre që lindnin aty e më tej. Edhe i biri i Imranit, Musai, atë vit kishte lindur...

E ëma e Musait e fshehu të birin për një farë kohe por shpejt e kuptoi se nuk do të mund ta mbante fshehur edhe për shumë kohë. Ndërsa po mendonte se si të bënte, i erdhi udhëzimi nga Allahu:

“... jepi gji e, kur të kesh frikë për të, lëshoje në Nil e mos u pikëllo se Ne kemi për të ta kthyer prapë atë...” (Kur'ani, Kasas: 7)

Duke vepruar siç e kishte porositur Zoti, e ëma e Musait e futi foshnjën në një arkë dhe e lëshoi në lumë, kurse vajzës së madhe i tha ta ndiqte se ç'do të ndodhte me arkën. Ushtarët e gjetën arkën dhe e çuan te Faraoni. Kur e pa foshnjën tek e nxorën nga arka, gruaja e Faraonit, duke e marrë si shenjë të mirë, kërkoi ta ruanin, të mos e vrisnin se mund ta bënin bir në shpirt. Filluan të kërkojnë një mëndeshë për t'i dhënë gji fëmijës. Por ai nuk e pranoi gjirin e asnjërës grua nga ato që i sollën. Atëherë, motra e madhe e Musait u tha atyre se do t'u gjente një mëndeshë të përshtatshme që do ta ushqente dhe do të kujdesej mirë për fëmijën dhe ata pranuan. Mëndesha ishte vetë e ëma e fëmijës. Ajo nisi ta ushqente fëmijën dhe të kujdesej për të. Kështu u vërtetua fjala që i kishte dhënë Allahu nënës së Musait!

Kur Musai u rrit dhe arriti moshën madhore, Allahu i dha dituri dhe profetësi. Një ditë, ndërsa po shëtiste nëpër qytet, pa se një prej të bijve të Izraelit po grindej me një kipti, egjiptas. Njeriu i fisit të vet i kërkoi ndihmë Musait dhe ky i ra një grusht kiptiut, vetëm aq! Për çudi, kiptiu ra i vdekur! Musai u dëshpërua shumë nga kjo ndodhi dhe i kërkoi Zotit falje. Falja iu pranua, por parësia e vendasve morën vendim për ta vranë Musanë. Kur Musai e mësoi këtë gjë, iku nga Egjipti në Medjen.

Qyteti i Medjenit nuk qe nën sundimin e Faraonit dhe mes Musait dhe medjenasve kishte marrëdhënie fafisnie. Në Medjen Musait i erdhi në ndihmë profeti Shuaib. Musai hyri në shërbim te ai dhe u martua me njëren vajzë të tij. Pasi shërbeu një kohë të caktuar aty, Musai u largua së bashku me familjen.

Duke ecur udhës, pa rreth malit Sina një zjarr. I tha gruas të priste dhe shkoi te zjarri. Aty Musait i erdhi zbulesa hyjnore. Allahu bisedoi me Musanë. Musait iu dha detyra profetike si dhe disa mrekulli. Kur e hidhte shkopin, ai kthehej në një gjarpër të madh, kurse kur e fuste dorën në gji dhe e nxirrte që andej, i shndriste si diell. Veçanërisht Musai u urdhërua të falte namaz dhe ta ftonte Faraonin për në rrugën e drejtë. I vëllai, Haruni, iu caktua si ndihmës.

Hz. Musai dhe Hz. Haruni shkuan në Egjipt, e ftuan Faraonin për të besuar Allahun dhe i thanë të mos u bënte të këqia të bijve të Izraelit. Faraoni nuk u besoi dhe nuk i pranoi ç'i thanë. Për ta bërë Faraonin që të besonte, Hz. Musai i tregoi disa mrekulli. Por Faraoni i tha se ato ishin magji. Prandaj edhe i kërkoi Musait të hynte në garë me magjistarë të njohur. Hz. Musai pranoi. Në një ditë të caktuar, Hz. Musai me magjistarët dolën para Faraonit, njerëzve të tij dhe popullit të mbledhur në shesh për të parë. Të parët vepruan magjistarët e Faraonit. Ata hodhën në shesh shkopinjtë dhe ca rripa që mbanin në duar. Në sytë e shikuesve ato dukeshin si gjarpërinj. Pastaj, me lejën e Allahut, Musai hodhi shkopin e tij që u kthye në një gjarpër të madh që i gëlltiti të gjithë shkopinjtë dhe rripat e magjistarëve të Faraonit. Magjistarët u shtangën nga habia, vunë ballin në tokë dhe besuan në Allahun. Faraoni u zemërua keq me ta, i kërcënoi, por ata nuk lëvizën më nga besimi. Atëherë Faraoni dha urdhër t'i ekzekutonin duke ua prerë këmbët e duart kithi.

Lexim letrar

Mashite Hatun dhe zonja Asije

Mashite Hatun ishte shërbëtorja e vajzës së Faraonit.

Një ditë, duke marrë krëhërin për të krehur flokët e vajzës së Faraonit, ajo tha: **“Bismil’lah!”** Vajza e dëgjoji dhe menjëherë shkoi e i tregoi të atit.

Faraoni e thirri dhe i kërkoi llogari. Mashite Hatun, me guximin që i jepte emocioni, i tha:

“Edhe ti je i vdekshëm ashtu si ne! Si mund të ndodhë të jesh zot?”

Faraoni u zemërua shumë:

“Domethënë se edhe ti i ke besuar Musait, je lidhur pas tij, apo jo?”

Dalëngadalë filluan torturat. Por Mashite Hatun nuk hiqte dorë nga besimi në një Zot të vetëm.

Atëherë i sollën vajzën e vet pesëvjeçare dhe e kërcënuan:

“Po që se nuk e pranon Faraonin për zot, do t’ia presim gurmazin!”

Por prapë Mashite Hatun nuk lëvizi nga besimi i saj. Më në fund ia vranë vajzën mu ndër sy dhe ia lyen fytyrën me gjakun e saj, ndërsa Mashiteja përsëriste në dalldi:

“Allahu është një! Allahu është një! Musai është i dërguari i Tij!”

Faraoni dhe njerëzit e tij u nevrkosën shumë. Këtë radhë i sollën fëmijën e vogël tremuajshe dhe ia zgjatën s’ëmës. Sapo fëmija kërkoi të zinte gjirin, e tërhoqën menjëherë pas dhe i thanë:

“Po qe se përsëri nuk heq dorë nga besimi yt, do të ta hedhim fëmijën në furrë!”

Mashite Hatun e duroi edhe këtë dhimbje dhe nuk hoqi dorë nga besimi. Njerëzit e Faraonit ia hodhën fëmijën në zjarr. Siç rrëfëhet, fëmija mes flakëve nisi të flasë dhe i tha kështu nënës:

“Shiko, nënë! Kurrë mos hiq dorë nga besimi, duro se po shoh që mes teje e xhennetit vetëm një hap ka mbetur!..”

Shumica e atyre që dëgjuan këto fjalë të fëmijës, i besuan Musait.

Më në fund, edhe Mashiten e vranë. Edhe ajo ra dëshmore e besimit të saj. Ajo u bashkua në xhennet me të vegjlit e saj!

Vrasja e zonjës Asije

Pas mundimeve që i bëri Mashites, zonja Asije u zemërua me të shoqin, Faraonin, për më tepër, e shau rëndë atë. Atëherë Faraoni e kuptoi se edhe ajo i kishte besuar Musait. Edhe ajo vetë nuk e mbajti më fshehur këtë të vërtetë:

“Po, Edhe unë e besova Zotin e Musait!”

Me urdhër të Faraonit, Asijen e lidhën në katër shtylla dhe e shtrinë në shpinë. Sipër i vunë një gur mulliri. Kështu vazhduan edhe me tortura të tjera.

Një radhë, kur po kalonte andej nga po torturohej Asija, Hz. Musai pa me sytë e vet se ç’po bënin me të. Ajo i bëri shenjë Musait dhe ai u lut për të. Pastaj Asija nuk i ndjeu më dhimbjet e torturave.

Sipas një rrëfimi tjetër, zonja Asije ishte lënë mbi rërën e nxehtë të shkretëtirës. Engjëjt i bënin hije. E kështu vazhdoi gjersa edhe ajo vdiq duke rënë dëshmore e një çështjeje të madhe. Në Kur’an bëhet fjalë kështu për të:

“Allahu u tregoi besimtarëve si shembull gruan e Faraonit. Ajo pati thënë: “Zoti im! Më bëj mua një shtëpi në xhennet, më mbro prej Faraonit dhe punëve të tij dhe më shpëto prej popullit mizor!” (Kur’ani, Tahrim: 11)

Këtë lutje ajo e pati bërë gjatë torturave. Menjëherë pas lutjes, iu frymëzuan këto fjalë:

“Ngrije kokën lart!”

Kur ajo e ngriti kokën e pa nga qielli, perdet para syve iu hoqën dhe asaj iu tregua pallati me perla të bardha që po ngrihej për të në xhennet. Dhe ajo e vështronte pallatin e bardhë dhe nuk ndiente më asnjë dhimbje...

b. Besimi i Faraonit

Faraoni e shtoi shtypjen mbi Hz. Musanë dhe ata që i besonin. Atëherë, Allahu e urdhëroi Musanë të largohej nga Egjipti së bashku me fisin e vet. Dhe Musai mbledhi njerëzit e vet dhe doli nga qyteti në të errur. Faraoni me ushtri u vu në ndjekje të tyre. Kur të bijtë e Izraelit arritën në bregun e Detit të Kuq, para kishin ujrat e tij, kurse pas shpine, Faraonin me ushtri. Allahu e urdhëroi Musanë ta godiste ujin me shkop. Atëherë, si një mrekulli, ujrat u ndanë më dysh dhe mes dy masave gjigande u hap një udhë kalimi. Musai me njerëzit e tij kaluan dhe shpëtuan. Ndërkaq, ata s'kishin dalë ende në bregun tjetër kur edhe ushtria e Faraonit, në ndjekje të tyre, hyri në kalimin e hapur në det. Dhe, kur njerëzit e Musait dolën të gjithë, kalimi u mbyll dhe Faraoni me gjithë ushtri u përpi nga ujrat.

Kur Faraoni e kuptoi se do të vdiste, u pendua për të gjitha të këqijat që kishte bërë, por ky pendim tepër i vonë nuk i bëri dobi. Kjo përshkruhet kështu në Kur'an:

“Ne i kaluam të bijtë e Izraelit nëpër det. Kurse Faraoni dhe ushtarët e tij i ndoqën për t'i kapur e për t'i ndëshkuar. Kur filloi të mbytej, Faraoni tha: “Edhe unë i besova Allahut që i besojnë të bijtë e Izraelit. Edhe unë jam musliman...”
(Kur'ani, Junus: 90)

Faraonit, i cili deshte të kapej pas hallkës së besimit në çastet e fundit, i detyruar për ta bërë këtë gjë, pra, jo nga dëshira, Allahu i thotë kështu:

“A tani? Mirëpo ti gjer tani s'bëre gjë tjetër veçse kundërshtove!..

Edhe Ne sot do ta lemë trupin tënd të pajetë si shembull dhe mësim për pasardhësit! Por një pjesë njerëzish nuk dinë gjë për ajetet tona!..” (Kur'ani, Junus: 91-92)

Në kërkimet e viteve të fundit, trupi i Faraonit të mbytur u gjet vërtet në ujrat e Detit të Kuq. Kufoma e tij sot ndodhet në sallat e British Museum në Angli duke ekspozuar me qenien e vet një pamje mësimdhënëse! Kjo e vërtetë është një mrekulli që Zoti e bën të ditur në Kur'an e që do të vazhdojë të ekspozohet gjer në kiamet!

Musai me të bijtë e Izraelit të shpëtuar nga dhuna e Faraonit, arritën në Sina. Atje ata, me ndihmën e Allahut, gjetën shumë ushqime. Hz. Musai i la aty njerëzit e tij nën drejtimin dhe kujdesin e të vëllait dhe u ngjit në malin Sina. Atje bëri adhurim dyzet ditë me radhë dhe iu dha nga Zoti **Teurati**.

Kur u kthye, Musai pa se njerëzit e tij kishin bërë një viç prej floriri dhe po i faleshin! Musai u nxeh me fisin e tij që s'e kishin dëgjuar Harunin dhe ishin futur në rrugë të shtrembër dhe kërkoi prej tyre të bënin pendesë. Ata e kuptuan gabimin, bënë pendesë dhe pendesa iu pranua nga Allahu.

Hz. Musai ia kumtoi dhe shpjegoi popullit të tij rregullat e përshkruara në Teurat dhe i ftoi ata t'i faleshin Allahut. Në fillim ata e kundërshtuan Musanë, por, pasi ranë ngushtë, pranuan. Musai deshi t'i vendoste të bijtë e Izraelit në Palestinë me qëllim që t'i mbante të mbledhur bashkë, por ata, në këto përpjekje, i lanë vetëm Musanë me Harunin.

Pas periudhës së Musait dhe Harunit, të bijtë e Izraelit (**hebrenjtë ose çifutët**) u shpërndanë nëpër botë në formën e dymbëdhjetë tribuve. Hebrenjtë që jetojnë sot në Izrael dhe në vende të ndryshme të botës, rrjedhin prej këtyre dymbëdhjetë tribuve.

Hz. Musai u përpoq shumë për ta vënë në rrugë të drejtë popullin e tij. Në fillim luftoi kundër Faraonit, pastaj kundër mendjemadhësisë, kokëkrisjes dhe teprimeve të njerëzve të vet. Ata kurrë nuk iu bindën plotësisht Musait. Megjithëse Zoti i shpëtoi për mrekulli prej Faraonit, ata u dolën kundër urdhrave të Tij. Ata kundërshtuan vazhdimisht edhe të gjithë profetët që u erdhën më pas, kurse disa prej tyre nuk nguruan edhe t'i vrisnin, si **Hz. Zekerijjan** dhe **Hz. Jahjan**.

Teurati i zbritur Hz. Musait është ndryshuar shumë herë prej rabinëve, priftërinjve të hebrenjve. Fisi që përmendet më shumë në Kur'an, janë hebrenjtë. Ata i kanë përgënjeshtuar dhuntitë e Zotit dhe janë ndëshkuar.

Hz. Musai është profeti për të cilin bëhet fjalë më shumë në Kur'an. Shkak është ngjashmëria mes ecurisë së përpjekjes profetike të tij me atë të Profetit tonë, Hz. Muhammedit (a.s.).

Jeta dhe përpjekja e Hz. Musait është plot me raste shembullore e mësimdhënëse. Rritja e tij në pallatin e Faraonit, në prehër të armikut si një lule që çel mes flakësh, tregon për madhësitinë e fuqisë së Allahut dhe urtësinë e Tij të mbushur plot të fshehta. Allahu i Lartë e ka rritur mikun me duart e armikut. Hz. Musai emigroi nga Egjipti në Medjen, përjetoj kurbetin dhe, pas përsosjes shpirtërore, ka merituar zbulesën hyjnore dhe është kthyer sërish në Egjipt për ta kumtuar Fjalën Hyjnore. Në fillim ka luftuar me Faraonin, pastaj, duke treguar vendosmëri dhe sinqeritet të lartë në çështjen e Zotit, është bërë shembull për kumtuesit e fesë gjer në kiamet. Pastaj ka luftuar me teprimet e popullit të vet që e ka kundërshtuar vazhdimisht e që u është përgjigjur me mosmirënjohje të mirave të Zotit. Jeta e Hz. Musait duhet kuptuar mirë për të kuptuar, pastaj, psikologjinë e njeriut mosmirënjohës e të rrëmbyer dhe metodën e trajtimit të tij.

Teurati i zbritur Hz. Musait, është ndryshuar disa herë nga ana e dijetarëve fetarë të hebrenjve. Ajetet e Allahut i kanë ndryshuar, thjesht për një interes material, edhe si fjalë, edhe si kuptim dhe zbatim. Hebrenjtë kanë mohuar dhuntitë e Allahut dhe janë ndëshkuar. Në vend që të shkojnë në gjurmët e profetëve, ata kanë parapëlqyer t'i ngarkojnë me punë ata, t'u nxjerrin ngatërresa e shqetësime. Si një fis materialist dhe interesaxhi, hebrenjtë janë treguar kokulur nën dhunë, kurse, pastaj, mosmirënjohës dhe mizorë. Ata kanë përbërë gjithmonë rrezik për muslimanët. Në Kur'an, Zoti thotë kështu për ta:

“Sa për armiqësi kundër besimtarëve, ndër më të tërbuarit ndër njerëzit, në çdo situatë, hebrenjtë me politeistët do të gjesh...” (Kur'ani, Maide: 82)

6. DAUDI (a.s.) dhe SULEJMANI (a.s.)

Që të dy këta janë nga profetët që Allahu u ka dërguar të bijve të Izraelit. Njëkohësisht, këta kanë qenë edhe sundimtarë.

I rrjedhur nga soji i Jakupit (a.s.), Hz. Daudi (a.s.) është ngarkuar, pas Hz. Musait, me detyrën e profetit dhe të sundimtarit të të bijve të Izraelit. Duke ndjekur rrugën e paraardhësit, ai është përpjekur për të përhapur drejtësinë mes njerëzve. Edhe vetë, duke u sjellë me drejtësi, është bërë shembull për njerëzit.

Daudit i është dhënë si libër **Zeburi** që përmban lutje dhe këshilla. Daudi i ka ftuar njerëzit në rrugë të drejtë duke e kënduar atë me zërin e tij të kthjelltë e të bukur. Kur Daudi këndonte pjesë nga Zeburi, edhe zogjtë rrinin dhe e dëgjonin. **Malet, gurët dhe zogjtë e përmendnin me adhurim Allahun së bashku me Daudin!** Në Kur'an, për adhurimin e vazhdueshëm të Allahut dhe durim, Daudi i është treguar si shembull edhe Profetit tonë!

Në Kur'an bëhet e ditur se Allahu e ka mësuar Daudin ta shkrijë dhe punojë hekurin, të bëjë mburoja dhe përkrenare me të. Kështu, megjithëse ishte profet dhe sundimtar, Hz. Daudi jetonte me punën e duarve të veta, pa prekur arkën e shtetit. Njerëzimi e ka mësuar shkrirjen dhe punimin e hekurit prej tij. Gjithashtu është ai që e ka pushtuar **Jeruzalemin** dhe e ka bërë kryeqendër të të bijve të Izraelit.

Hz. Daudi është një profet që nuk u pushtua nga krenaria e pushtetit dhe nuk hoqi dorë nga kumtimi i fesë. Dhe, më e rëndësishmja, ai dallohet si një sundimtar shembullor që, duke i qeverisur njerëzit, ka zbatuar ligjet dhe rregullat e dërguara nga Allahu. Me dorën e tij i ka dhënë formë hekurit Zoti dhe me anë të tij u ka mësuar njerëzve se si ta përdorin këtë dhunti. Ja, pra, për falenderimin ndaj këtyre dhuntive është lavdëruar Hz. Daudi në Kur'an dhe është bërë udhëzues për ne.

Zëri i Hz. Daudit kishte një bukuri të magjishme. Edhe zëri është një prej dhuntive të mëdha që Zoti i ka dhënë njeriut. Kush e di ç'zbrazëtirë do të bëhej në botë sikur të mos ishte zëri! Negativisht apo pozitivisht, zëri është një faktor me një fuqi të madhe ndikuese. Ndërkaq, zëri më i vyer para Allahut është zëri që përmend emrin e Tij dhe e këndon Kur'anin, Fjalën e Lartë të Tij!

Hz. Sulejmani është i biri i Hz. Daudit. Pas vdekjes së të atit, ka zënë vendin e tij si sundimtar dhe profet i të bijve të Izraelit.

Përveç dhuntive të tjera, Hz. Sulejmanit i qe dhënë edhe aftësia për të kuptuar gjuhën e kafshëve. Atij i bindeshin kafshët dhe xhindët. Era frynte nga ta urdhëronte ai!

Në kohën e Hz. Sulejmanit, sundimtarja Belkiz dhe populli i saj që jetonin në Jemen, kishin filluar ta adhuronin diellin si zot. Kur e mësoi këtë gjë, Sulejmani, u shkroi një letër ku u thoshte se ajo që bënëin ata ishte e gabuar dhe i ftoi të adhuronin Allahun, një Zot të vetëm. Duke kryer një mrekulli, ai e pruri pranë vetes sa hap e mbyll sytë fronin e Belkizes dhe, kur kjo erdhi te Sulejmani, pa fronin e vet aty si dhe mrekulli të tjera, u bë muslimane.

Sulejmani është bërë i famshëm sa me fuqinë e mbretërimit, aq edhe me drejtësinë e tij. Me anë të drejtësisë, ai pati bërë të mundur që njerëzit që ndodheshin nën sundimin e tij, të jetonin në siguri të plotë. Të bijve të Izraelit të shpërndarë pas vdekjes së tij, Allahu u pati dërguar edhe të tjerë profetë, ndër të cilët është Isai.

Sulejmani është një profet për t'u marrë shembull nga sundimtarët dhe drejtuesit e shtetit. Në historinë e njerëzimit askujt nuk i është dhënë pasuria dhe sundimi që i qe dhënë atij, si kuptimi i gjuhës së zogjve, aftësia për të folur me kafshët, urdhërimi i erës dhe sundimi mbi xhindët. Ndërkaq, të gjitha këto nuk iu bënë pengesë profetësisë, nënshtrimit ndaj Zotit dhe adhurimit ndaj Tij. Këto dhunti ai i pati përdorur për të fituar pëlqimin e Allahut dhe në të gjitha rastet është treguar falenderues duke u bërë shembull i bukur për ne. Megjithëse i qe dhënë një pasuri dhe sundim kaq i gjerë, Hz. Sulejmani kurrë nuk qe prirur ndaj dëshirave të ulta të kësaj bote; duke e mbajtur sundimin jashtë zemre, ai nuk qe pushtuar nga krenaria dhe mendjemadhësia! Sulejmani ishte njeri i thjeshtë. Sapo ngrihej në mëngjes, shkonte dhe u bënte vizitë të mjerëve dhe të vetmuarve, rrinte e bisedonte me ta. "I thjeshti me të thjeshtë!" - u thoshte atyre ai! Kur'ani thotë kështu:

"O njerëz! Që të gjithë ju, para Allahut, jeni të varfër, nevojtarë... I pasur dhe i denjë për lavdërim është vetëm Allahu!" (Kur'ani, Fatir: 15)

Ashtu siç kuptohet edhe nga ajeti, pasuria dhe pushteti nuk janë as të individëve, as të popullit. Pasuria dhe pushteti i përkasin vetëm Allahut. Njerëzit jetojnë mes pasurisë së Tij dhe nën pushtetin e Tij. Ajo që u bie njerëzve për detyrë, është ta pranojnë këtë pasuri dhe pushtet si amanet dhe t'i përdorin për të fituar pëlqimin e Allahut!

Fakti që vdekjen e Sulejmanit për një farë kohe nuk e kuptoi askush, është argumenti më i mirë se të fshehtën nuk mund ta dinë as xhindët, madje!

7. ISAI (a.s.)

Në Kur'an, Allahu i Lartë bën të ditur se **"Ademin, Nuhun, familjen Ibrahim dhe familjen Imran i zgjodhi dhe i lartësoi mbi botët"**. Nëna e Hz. Isait, **Merjemja, është pjesëtare e familjes Imran.**

Kur gruaja e Imranit, nga të bijtë e Izraelit, mbeti shtatzënë, i pati dhënë fjalën Zotit se fëmijën që do t'i lindte, do t'ia kushtonte shërbimit të **faltores së shenjtë të Jeruzalemit**, e cila sot njihet si **xhamia Aksa**. Kur lindi fëmija, ia vu emrin Merjem dhe, duke e sjellë në vend premtimin, ia kushtoi shërbimit të faltores së shenjtë. Në faltore, Hz. Merjeme u rrit nga burri i tezes, Zekerija (a.s.), me një personalitet të pastër larg çdo lloj të keqeje.

Një ditë, te ajo shkoi Hz. Xhebraili dhe e përgëzoi me lajmin se Allahu do t'i jepte një djalë. Merjemja ia bëri të qartë se ishte një femër e ndershme dhe e virtytshme, kështu që si do të mund të bëhej me fëmijë pa qenë e martuar? Xhebraili i tha se kjo punë ishte e lehtë për Allahun. Pas kësaj, Merjemja mbeti shtatzënë dhe **erdhi në botë si një mrekulli Hz. Isai pa baba.**

Të bijtë e Izraelit nuk e besuan se Merjemja e kishte lindur fëmijën pa baba dhe e dënuan veprimin e saj si një gjë të turpshme. Atëherë Merjemja u tregoi fëmijën dhe u tha atyre të bisedonin me të. Kur ata thanë se fëmija i djepit nuk mund të flasë, ai, si një mrekulli e Allahut nisi të flasë dhe tha:

“Unë jam një rob i Allahut. Ai më dha libër mua dhe më bëri profet. Allahu më ka bërë të bekuar kudo që të jem dhe më ka porositur të fal namaz e të jap zeqat sa të jem gjallë. Ai më ka bërë të sjellshëm ndaj nënës sime, jo kryelartë e të padëgjueshëm. Paqja e Allahut është mbi mua ditën kur u lindi, ditën kur do të vdes dhe ditën kur do të ngrihem i gjallë!.. Allahu është Zoti im dhe Zoti juaj, pra, adhurojeni Atë! Kjo është rruga e drejtë!” (Kur’ani, Merjem: 30-36)

Dhe të bijtë e Izraelit që e panë këtë mrekulli, u larguan.

Ashtu siç e krijoi Ademin prej dheu, pa nënë e pa baba, ashtu e krijoi Allahu edhe Isanë nga një nënë e virgjër, pa baba! Kur Hz. Isai u rrit e u bë 30 vjeç, iu dhanë nga ana e Allahut mrekulli të ndryshme dhe u ngarkua me detyrën profetike. Atij iu dha **Ungjilli** si libër i shenjtë. Ai e vërtetoi Teuratit e ardhur para tij dhe i ftoi të bijtë e Izraelit t’u bindeshin urdhrave të Allahut. Ftesa e Hz. Isait përshkruhet kështu në Kur’an:

“Kujto kur Isai, i biri i Merjemes, u tha: “O të bijtë e Izraelit, unë jam i dërguari i Allahut tek ju, vërtetues i Teuratit të ardhur para meje dhe përgëzues për një të dërguar që do të vijë pas meje, emri i të cilit është Ahmed. Dhe, kur ai u tregoi atyre argumente të qarta, ata thanë: “Kjo është një magji e hapur!” (Kur’ani, Saff: 6)

Për t’i bindur të bijtë e Izraelit se ishte profet, Hz. Isai tregoi mrekulli të ndryshme. Ai ngjallte të vdekurit, shëronte të sëmurët. Sapo u frynte zogjve të bërë prej argjile, ata merrnin jetë e fluturonin. Ai dinte ç’hahej e ç’pihej nëpër shtëpi dhe ç’gjëra fshiheshin në to. Megjithatë, hebrenjtë i cilësuan ato mrekulli si magji dhe nuk i besuan. Hz. Isait i besuan shumë pak vetë, të cilët u quajtën **apostuj**.

Izraelitët, hebrenjtë, vendosën ta vrisnin Hz. Isanë me qëllim që ta pengonin veprimtarinë e tij e të apostujve, pasuesve dhe përkrahësve të tij. Sipas të dhënave të Kur’anit, ata i ngritën kurth Hz. Isait, por Allahu ua prishi planet dhe e shpëtoi të dërguarin e Tij nga duart e tyre. Ndërkaq, izraelitët, duke pandehur dikë tjetër për Isanë, e kapën dhe e kryqëzuan. Dhe thanë: “E vramë të birin e Merjemes!” Kurse , në të vërtetë, ata kishin vranë një tjetër, jo profetin Isa. Atë e kishte ngritur Allahu në lartësinë e vet. Kjo tregohet kështu në Kur’an:

“Dhe (i mallkuam izraelitët) për shkak se thanë “Ne e vramë Mesihun, të birin e Merjemes, të dërguarin e Allahut!” Por as e vranë e as e kryqëzuan, por ashtu iu duk atyre! Ata janë në mosmarrëveshje për vdekjen e Isait dhe s’kanë asnjë dije të saktë përveç ç’u thotë mendja. Por është e sigurtë se ata nuk e vranë atë! Në të kundërt, Allahu e ngjiti atë pranë vetes! Allahu është i plotfuqishëm e i urtë! (Kur’ani, 156-158)

Nga jeta e Hz. Isait kuptojmë se fuqia e Allahut duket në çdo punë dhe se në çdo punë të Tij ka një urtësi. Ardhja e Isait në jetë pa baba është shembulli më i qartë i kësaj.

Fakti që fjala e parë e dalë nga goja e Hz. Isait të porsalindur që **“Unë jam rob i Allahut”**, është përgjigja më e bukur që mund t’u jepet krishterëve që pretendojnë se ai është biri i Zotit!

Shërimi i njerëzve nga Hz. Isai me lejen e Zotit është një nxitje për shkencën e mjekësisë dhe mjekimin. Qenia pranë Hz. Isait e apostujve si ndihmësa në çështjen e së vërtetës, ka rëndësi për të kuptuar se si duhet të organizohen dhe punojnë njerëzit që ia kushtojnë veten kumtimit të së vërtetës. Duke marrë pjesë nga fryma besimore dhe ndihmëtare e apostujve, duhet ta bëjmë qëllim shërbimin për fenë tonë!

Detyra më e përgjithshme e Hz. Isait (a.s.) që të bëhej shembull për një jetë shpirtërore duke hequr dorë prej dëshirave trupore dhe egoistike dhe të përhapte moralin e bukur, mëshirën dhe vëllazërinë të kthyera, në saje të një jete të tillë, në aftësi dhe cilësi themelore. Dashuria për hir të Allahut dhe urrejtja për hir të Allahut ishte, gjithashtu, detyra më e përgjithshme e tij! Le ta shohim në Kur’an moralin e Hz. Isait:

“(Kur lindi) Isai tha: “Unë jam rob i Allahut. Ai më dha libër mua dhe më bëri profet. Më bëri të bekuar kudo që të jem dhe më porositi të fal namaz e të jap zeqat sa të jem gjallë. Më bëri të sjellshëm ndaj nënës sime, jo kryelartë e të padëgjueshëm... (Kur’ani, Merjem: 30-32)

Lexim letrar

Zogjtë e Hz. Ibrahimit

Një ditë, Hz. Ibrahim pa në breg të detit një kufomë kafshe. Dallgët kalonin mbi të, kurse peshqit ushqeheshin duke këputur për çdo radhë nga një copë tjetër prej saj. Kurse kur hiqej dallga, hanin zogjtë dhe kafshët e egra. Kështu, çdo copë e kufomës bëhej ushqim për peshqit, zogjtë dhe kafshët e egra. Para kësaj pamjeje, Hz. Ibrahim mendoi i hutuar: “Si do ta ringjallte Zoti këtë kafshë, copërat e së cilës ishin shpërndarë në të katër anët?”

Mendime të tilla kishin lindur te ai dëshirën për të parë se si bëhet ringjallja pas vdekjes. Prandaj iu lut Zotit:

“O Zot! Si i ringjall të vdekurit? Ma trego edhe mua!”

Zoti e pyeti:

“A s’beson, o Ibrahim?”

Dhe Ibrahim:

“Besoj, o Zot, por dua ta shoh me sy që të më kënaqet zemra!”

Atëherë Zoti i tha kështu:

“O Ibrahim! Merr katër zogj dhe mësoji mirë pas teje. Pastaj theri dhe copat përzieji me njëra-tjetrën dhe shpërndaji në malet përreth. Pastaj thirri zogjtë me emër dhe ata do të të vijnë me vrap!”

Ibrahimi e çoi në vend fjalën e Zotit. I theri zogjtë, i ndau në copa, i përzjeu me njëra-tjetrën dhe i la veç e veç në malet përreth. Pastaj, kur i thirri me emra, të gjithë zogjtë i erdhën pranë të gjallë siç qenë para se t'i therte! Edhe zemra e Ibrahimit u kënaq e u qetësua!

PERMBLEDHJE

1. Cilat janë arsyet e rrëfimeve të bëra në Kur'an?
2. Kush është njeriu i parë dhe profeti i parë?
3. Tregojeni shkurt jetën e Hz. Ademit.
4. Tregojeni shkurt jetën e Hz. Nuhut.
5. Tregojeni shkurt jetën e Hz. Hudit.
6. Tregojeni shkurt jetën e Hz. Salihut.
7. Tregojeni shkurt luftën e Ibrahimit (a.s.) me Nemrudin.
8. Flisni për Ismailin (a.s.) dhe themelimin e qytetit të Mekës.
9. Tregojeni shkurt jetën e Hz. Lutit.
10. Tregojeni shkurt jetën e Hz. Jusufit.
11. Jepni të dhëna mbi jetën e profetëve Daud dhe Sulejman.
12. Tregoni për fëmijërinë e Hz. Musait.
13. Flisni për luftën e Musait me Faraonin.
14. Flisni shkurt për profetin Isa dhe ngjitjen e tij në qiell.

PJESA III

JETA E PROFETIT TONE

ÇESHTJET

A. PERIUDHA E MEKES

1. GJENDJA E ARABISE PARA LINDJES SE PROFETIT
2. LINDJA, FEMIJERIA, RINIA DHE MARTESA E PROFETIT
3. PROFETESIA DHE MUSLIMANET E PARE
4. EMIGRIMI NE ETIOPI DHE SHPALLJA E BOJKOTIT
5. VDEKJA E EBU TALIBIT, E HZ. HATIXHESE DHE MIRAXHI
6. BISEDIMET E AKABES DHE EMIGRIMI NE MEDINE

B. PERIUDHA E MEDINES

1. LUFTA E BEDRIT
2. LUFTERAT E UHUDIT DHE HENDEKUT
3. PAKTI I HUDEJBIJES
4. TRIUMFI I MEKES
5. HAXHI I LAMTUMIRES DHE VDEKJA E PROFETIT

PUNE PERGATITORE

1. Gjeni në hartë Gadishullin Arabik, qytetet e Mekës dhe Medines.
2. Ç'dini mbi jetën e Profetit tonë?
3. Mësoni kuptimet e fjalëve “sahabe”, “muhaxhir” dhe “ensar”.

A. PERIUDHA E MEKES

1. GJENDJA E ARABISE PARA LINDJES SE PROFETIT

Po të kemi parasysh qëllimin e krijimit të njeriut dhe çështjen e orientimit të tij, themi se njeriu ka pa tjetër nevojë për profet. Mendja nuk mund të na shërbejë si udhëzues në çdo çështje. Pa dritën e zbulesës hyjnore, pa orientimin profetik, mendja nuk mundet t'ia tregojë personit rrugën e drejtë, nuk mundet ta çojë në shpëtim. Profetët janë ambasadorë, janë përfaqësues të besimit në një Zot (monoteizmit) dhe të orientimit. Monoteizmi⁹ është pranimi i pakundërshtueshëm se Zoti është një; forma e shprehjes së tij në islam është **“la ilahe il’allah”, “Nuk ka zot tjetër veç Allahut!”**. Kurse orientimi¹⁰ është “kthimi kah e mbara”, hyrja në rrugën e drejtë, në rrugën e Allahut. Profetët, pra, kanë kërkuar nga njerëzit të besojnë në Allahun¹¹ dhe ta adhurojnë Atë. Dhe, si përgjegjëse të kësaj, si rezultat efektiv të kësaj, u kanë premtuar bashkësive të tyre pëlqimin e Allahut dhe xhennetin.

Kalendari tregonte shekujt VI-VII pas Isait (Krishtit) kur njerëzit kalonin vazhdimisht ditë mosmarrëveshjesh e grindjesh. I forti e mundonte të dobëtin, njerëzve u rrëmbehej liria dhe shiteshin në treg si skllëvër. I varfëri rënkonte nën dhunën e faides, morali i shoqërisë kishte rënë poshtë. Sa për gratë dhe vajzat, dukej sikur ato nuk gëzonin as të drejtën për të jetuar! Jeta shpirtërore ishte zvetënuar. Njerëzit u faleshin idhujve e statujave që i punonin me duart e veta. Shkurt, shoqëria e shembur shpirtërisht dhe materialisht, priste shpëtimtarin e saj!

Periudha të tilla kur injoranca sundon në të gjitha gjërat, quhen *periudhë e injorancës*.¹²

Kur’ani e parashtron kështu këtë të vërtetë:

“Për shkak të bëmave të njerëzve, ka plasur e keqja mbi tokë e mbi det!..”
(Kur’ani, Rum: 41)

Ndërkaq, me afrimin e kohës së ardhjes së Profetit Muhammed, kishin nisur të dukeshin edhe shenjat e para të saj. Njëra prej tyre është **Ngjarja e Elefantit** pesëdhjet e katër ditë para lindjes së tij!

Ngjarja e Elefantit

Ebrehe ishte valiu, qeverisësi i Jemenit i sundimtarit të Etiopisë. Ai nuk mundej ta pranonte që arabët shkonin turma-turma e pa pushim për ta vizituar Qaben. Ai ndërtoi në Sana një kishë të madhe e të bukur me qëllim për t'i tërhequr arabët drejt saj, për ta përhapur ndër arabët krishterizmin dhe për t'i dhënë rëndësi tregtare vendit të vet. Arabët nisën ta vizitonin kishën për kureshtje, por nuk u tërhoqën prej

⁹ Në terminologjinë islame: tevhid.

¹⁰ Në terminologjinë islame: irshad.

¹¹ Profetët janë të dërguarit e një Zoti të vetëm dhe kanë kërkuar besimin në të njëjtin Zot.

¹² Kështu quhet periudha paraislamike e Gadishullit Arabik, kur jeta që bëhej atje nuk ndryshonte nga jeta e shoqërisë në pjesët e tjera të botës së qytetëruar dhe anasjelltas.

saj; ata si vinin, shkonin. As tregtia nuk e ndryshoi rrjedhën e saj. Ndërkaq, një nga vizitorët arabë ndyu në kishë.

Ebrehe u zemërua shumë dhe vendosi ta shembte Qaben. Përgatiti një ushtri të madhe dhe marshoi mbi të. Ushtria ishte pajisur edhe me elefantë; në krye të ushtrisë printe një elefant i madh, i quajtur Mahmut, që merrej për mbarësi. Prandaj edhe ngjarja në fjalë është emërtuar kështu.

Atë kohë, në krye të fisit aristokratik Kurejsh të Mekës ndodhej i gjyshi i profetit të ardhshëm, Abdylmuttalibi. Para se të hynin në qytet, njerëzit e Ebrehesë grabitën devetë dhe bagëtinë e mekasve që kulloste jashtë qytetit. Mes tyre qenë edhe devetë e Abdylmuttalibit. Sapo mori vesh për grabitjen, ai doli dhe u takua me Ebrehenë, i cili natyrisht që e njihte.

Ebrehe e priti Abdylmuttalibin me nderimet që i takonin dhe e pyeti pse kishte ardhur. Abdylmuttalibi i kërkoi t'u ktheheshin devetë e grabitura.

Shumë i habitur, Ebrehe i tha:

“Unë pandeha se kishe ardhur të më luteshe për të mos e shembur Qaben, kurse ti, duke lënë mënjanë Qaben së cilës fisi yt i jep vlerë të madhe, vjen e më bën fjalë për devetë!”

Abdylmuttalibi iu përgjegj:

“Unë jam vetëm i zoti i deveve dhe ato po kërkohet. Kurse i zoti i Qabes është Allahu. Qaben Ai do ta mbrojë!”

Ebrehe ia ktheu devetë Abdylmuttalibit. Ky u kthye në Qabe dhe u lut kështu:

“Zoti ynë i Lartë! Ne s’kemi fuqi t’i bëjmë ballë ushtrisë së tërbuar të Ebrehesë! Këtë fuqi e ke vetëm Ti! Mbroje shtëpinë tënde të shenjtë!”

Popullsia e Mekës e zbrazti qytetin dhe u ngjit në lartësitë përreth duke pritur me shqetësim se ç’do të ndodhte. Zemra u thoshte se i zoti i Qabes do ta mbronte atë!

Ebrehe nxori para elefantët, tanket e sotëm, dhe marshoi me krenari drejt Qabes. Por, kur u afruan, elefanti i madh, i quajtur Mahmut, u ul në gjuhë dhe s’pranoi kurrësi të bënte edhe një hap më tej! Pas kthehej, por përpara, jo!

Mu në këto çaste, qiellin e mbuloi një si tym. Ishte një turmë mijra e dhjetra mijra zogjsh të vegjël që bartnin në këmbë e në sqep gurë të vegjël me të cilët nisën të qëllonin ushtrinë e Ebrehesë. Gurët, si të ishin plumba, i përshkonin njerëz e elefantë tej e tej. Në pak çaste ushtria e madhe dhe e frikshme e Ebrehesë u shemb si një arë të lashtash e rrëzuar, e shkelur dhe e copëtuar! Mbeturinat e ushtrisë u larguan të tmerruar pa e prekur Qaben!

Para syve të të gjithëve, Allahu e kishte mbrojtur Qaben prej mizorëve!

Kjo ngjarje ndodhte rreth një muaj e gjysëm para se të lindte Profeti. Për ta përjetësuar dhe kujtuar gjithmonë kohën e kësaj ngjarjeje të jashtëzakonshme, mekasit e quajtën **Viti i Elefantit**.

Mësimet që mund të nxirren nga kjo ngjarje:

1. Kjo ngjarje është ndër mrekullitë që shënonin lindjen e Profetit.
2. Në rrjedhën e saj shohim dorëzimin dhe nënshtrimin e Abdylmuttalibit ndaj Allahut.
3. Ndëshkimi i dhënë Ebrehesë bart vlerën e kërcënimit kundër të gjitha sulmeve që mund t'u bëhen faltoreve të Allahut gjer në kiamet. **“E kush mund të jetë më mizor se ata që cënojnë paprekshmërinë e faltoreve të Allahut dhe i pengojnë njerëzit të falen në to? Në të vërtetë, ata duhet të futen atje me frikë. Për ata ka turpërim në këtë botë dhe ndëshkim të madh në jetën tjetër!”** (Kur’ani, Bakara: 114)
4. Allahu e ka treguar fuqinë dhe madhësinë e Tij duke shkatërruar një ushtri të madhe me anë të zogjve të vegjël!

2. LINDJA, FEMIJERIA, RINIA dhe MARTESA E PROFETIT

a. Lindja, fëmijëria dhe rinia

Hz. Muhammedi (s.a.v.) erdhi në botë më **20 qershor 571 (natën e dymbëdhjetë të muajit Rebiulevvel** sipas kalendarit hënor).

I ati quhet **Abdullah**, i biri i Abdylmuttalibit nga fisi Kurejsh i Mekës, kurse e ëma, **Amine**, vajza e Vehbit nga i njëjti fis.

Abdullahu pati vdekur në moshën 25-vjeçare, dy muaj para lindjes së të birit. Sipas traditës së kohës, Muhammedi iu dha një mëndeshe nga zonat përreth Mekës, pasi klima e nxehtë e saj nuk u bënte mirë foshnjave. Muhammedi u rrit pranë mëndeshës së quajtur **Halime** gjer në moshën katërvjeçare. Halimeja dhe familja e saj mbetën shumë të kënaqur prej tij. Në këtë periudhë u realizua i pari rast i hapjes së gjoksit të Profetit si një mrekulli me qëllim që enigma hyjnore të merrte karakter tërheqës. Me hyrjen e Muhammedit në shtëpinë e Halimes, hyri dhe begatia dhe mirëqenia! Ata nuk vuanin si më parë për t'u përshkuar. Halimeja me të shoqin vunë re se ai nuk ishte një fëmijë i zakonshëm. Muhammedi kaloi një fëmijëri shumë të qetë e në harmoni edhe me fëmijën tjetër të tyre, vajzën **Shejma**. Muhammedi pinte vetëm njerin gjë duke ia lënë tjetrin vajzës. Ai kurrë s'e mori gjirin tjetër sado që e provuan dhe ngulën këmbë.

Pas katër vjetësh, Muhammedi u kthye te e ëma. Në moshën gjashtëvjeçare ai shkoi së bashku me nënën në Medine për të vizituar varrin e të atit. Në kthim, në vendin e quajtur Ebva, nëna Amine u keqësua dhe vdiq.

Para se të vdiste, ajo e vështroi gjatë të birin në sy me dhembshuri dhe tha:

“Kush jeton, edhe vdes. I riu vjetërohet e i vjetri largohet. Edhe unë po ashtu. Por ç’lumturi për mua për këtë kujtim që po le pas!..”

Muhammedin e mori nën kujdes e mbrojtje i gjyshi, **Abdylmuttalibi**. Kurse kur u bë tetë vjeç dhe i vdiq edhe gjyshi, e mori nën kujdes i ungji, **Ebu Talibi**.

Edhe fëmijëria e Hz. Muhammedit kaloi ashtu si e çdo fëmije, duke bërë punë të njohura brenda e jashtë shtëpie. Njëra nga këto që edhe kullotja e bagëtisë. Çobanëria nuk që një punë e ulët për arabët. Edhe të pasurit i çonin fëmijët me bagëti. Nga një anë, kjo punë që bërë si një profesion i përbashkët i të gjithë profetëve. Me anë të kësaj pune, Allahu i Lartë u jepte njerëzve të zgjedhur që do të bëheshin profetë, disa cilësi të nevojshme në qeverisje.

Në rini ai mori pjesë në karvanet tregtare të të ungjit. Pastaj, më vonë, u muar me tregti vetë ose me ortakëri.

Udhëtimin e parë tregtar Hz. Muhammedi e bëri në moshën 12-vjeçare me të ungjin Ebu Talib në Siri, të dytin, me të ungjët Abbas dhe Zybejr në Jemen, të tretin, me skllavin e Hz. Hatixhesë, Mejsere, në Siri.

Në udhëtimin e parë, diku në një stacion pushimi, për karvanin dhe të riun Muhammed u interesua një murg i quajtur Bahira. Ai kishte vënë re se karvanin e ndiqte një re. Pastaj, kur u takua nga afër me të riun, e kuptoi se tek ai kishte shenja të profetit të ardhshëm që përkonin me përshkrimet e librave të shenjtë. Duke ia shpjeguar parashikimet e veta, murgu Bahira e porositi Ebu Talibin ta kishte nën kujdes të veçantë djalin.

Këtë ngjarje, orientalistët krishterë e kanë përdorur për t’i hedhur njollë islamit duke pretenduar se besimin islam ia ka frymëzuar dhe mësuar Hz. Muhammedit murgu Bahira! Por ky pretendim bie në kundërshtim me Kur’anin dhe monoteizmin. Murgu Bahira besonte në trinitetin e shenjtë. Edhe koncepti i tij mbi Zotin ishte antropomorfist, domethënë paraqiste një ndërtim të personifikuar, të pajisur me attribute njerëzore. Kurse feja islame është një fe e dërguar nga Zoti, e ngritur mbi themele monoteiste dhe e tillë që e ndan, e diferencon të mirën nga e keqja, të drejtën nga e shtrembra. Koncepti mbi Allahun paraqet një tërësi cilësore të lartë, të karakterizuar me attribute përsosmërie, abstrakte, tejpërvoje e tejnjohjeje.

Si në tregti, ashtu edhe në të gjitha marrëdhëniet e tjera njerëzore, Hz. Muhammedi bënte një jetë të tillë që fitonte besimin e çdokujt. Fitimi i besimit të çdokujt e të të gjithëve në një mjedis ku askush nuk i besonte njëri-tjetrit, ishte, pa dyshim, një dallim. Prandaj ai që mbiquajtur njëzëri dhe pa lëkundje nga e gjithë shoqëria mes së cilës jetonte, **“Muhammed Emin”**, **“Muhammedi i Besueshëm”** ose thjesht **“Emin”**, **“I Besueshëm”**.

Në periudhën kur jetoi Profeti ynë, çdo lloj mbrapështie e ligësie që mund t'i shkojë njeriut nëpërmend si idhujtaria, pija, bixhozi, kurvëria, vjedhja, etj. ishin përhapur në shkallën më të lartë. Meka ishte qendra e idhujtarisë. Në një mjedis të tillë, Profeti ynë nuk qe përlyer në asnjë mënyrë dhe me asnjë lloj të keqeje me të cilat shumë a pak qe përlyer gjithkush!

b. Martesa

Kur Hz. Muhammedi u bë njëzet e pesë vjeç, u martua me ortakun e vet në tregti, **Hz. Hatixhenë**. Atëherë ajo ishte një grua e ve 40-vjeçare. Hz. Hatixheja ishte një grua e drejtë, e ndershme dhe e virtytshme. Ajo vinte nga një familje fisnike dhe e nderuar. Duke u nisur nga morali i saj i lartë, para islamit qe mbiquajtur "Tahire", "E Pastër" kurse pas islamit, "Hatixhetul Kubra", "Hatixheja e Lartë". Ajo e admironte ndershmërinë e Hz. Muhammedit. Nisur nga kjo, i propozoi për martesë. Ai pranoi dhe martesa u bë. Martesa e lumtur e këtyre dy njerëzve të shquar në cilësitë njerëzore vazhdoi njëzet e pesë vjet.

Nga kjo martesë erdhën në botë gjashtë fëmijë: **Kasemi, Abdullahu, Zejnepi, Rukija, Ummu Gulsumi dhe Fatimja**. Djemtë vdiqën në moshë të vogël, kurse vajzat u rritën që të gjitha dhe u martuan. Pas Profetit mbeti në jetë vetëm Fatimja. Kjo vajzë, më e vogla e fëmijëve, u martua, pas emigrimit, me **Hz. Aliun**. Nga martesa e tyre lindën **Hasani dhe Hyseni**. Fatimja, Aliu bashkë me fëmijët e tyre, Hasanin dhe Hysenin, përbënë **familjen e Profetit**.¹³

Gjykimi në Qabe

Qabeja qe shembur për shkak të stuhive dhe përmbytjeve. Mekasit u bënë bashkë dhe e meremetuan. Ndërkaq, vendosja në vendin e duhur në mur e **gurit të zi** të quajtur **Haxherul Esved**, u hapi rrugë mosmarrëveshjeve që u acaruan aq sa mes fiseve mund të niste një luftë qytetare. Një plak propozoi që çështjen ta zgjidhte një gjyqtar i cili do të ishte njeriu i parë që do të hynte të nesërmen nga porta Safa. Propozimi u pranua prej të gjithë kryetarëve të fiseve. Dhe, kur të nesërmen, u duk i pari Muhammedi, të gjithë u gëzuan së tepërmi sepse ai ishte **Emini** tek i cili të gjithë kishin besim të plotë dhe ishin të sigurtë se do të gjykonte me paanësi duke mos i bërë padrejtësi askujt!

Muhammedi hoqi hirkën (pelerinën) e vet nga supet, e shtriu për tokë dhe e vuri gurin e zi mbi të. Pastaj u tha kryetarëve të fiseve ta kapnin secili në një cep. E ngritën dhe e bartën të gjithë së bashku gurin gjer në vend. Atje gurin e mori vetë Muhammedi dhe e vendosi në vend. Mosmarrëveshja ishte shuar! Zgjuarësia e profetit të ardhshëm dhe gjykimi i tij i drejtë i shpëtoi mekasit nga një luftë me përfundime të paparashikuara!

Kjo ngjarje na tregon se sa e rëndësishme është që njeriu i cili do të bëjë kumtimin e një ideje apo çështjeje, ta ketë të kaluarën krejt të pastër!

¹³ Emërtimi origjinal: ehli bejt.

3. PROFETESIA DHE MUSLIMANET E PARE

Jetën e Profetit mund ta shqyrtojmë në dy periudha:

1. Periudha paraprofetike.

2. Periudha pasprofetike.

Periudha pasprofetike ndahet:

a. Periudha e Mekës (610-622).

b. Periudha e Medines (622-632).

a. Profetësia

Në muajin e ramazanit të vitit 610, Muhammedi (a.s.), ashtu siç e kishte bërë zakon vitet e fundit, ishte tërhequr në shpellën Hira 4-5 km. larg Mekës. Aty edhe falej (siç rrëfëhet, sipas fesë Hanif të Hz. Ibrahimit), edhe mendonte për gjendjen e shoqërisë mes së cilës jetonte, e cila bënte një jetë të mbrapshtë e krejt imorale. Shenja më e dallueshme e zvetënimit të njerëzve ishte adhurimi i idhujve që i gdhendnin me duart e veta dhe groposja përsëgjalli e vajzave të vogla. Ata njerëz nuk njihnin kufi në të keqe!

Ishin përsëri çastet e një meditimi të thellë në shpellën **Hira** mbi këto gjëra dhe mbi rrugëdaljen prej asaj gjendjeje kur, me ndërmjetësinë e Xhebrailit (a.s.) Muhammedit (a.s.) iu bë zbulesa e parë hyjnore, iu dërgua mesazhi i parë nga Allahu.

Në këtë ardhjen e parë në shpellën Hira, duke iu shfaqur Hz. Muhammedit me fytyrën e tij të vërtetë, Xhebraili (a.s.) i zbuloi këto ajete:

“Lexo me emrin e Zotit tënd! Ai e krijoi njeriun prej një gjaku të ngjizur. Lexo! Zoti yt është më bujari, është Ai që e mësoi njeriun të shkruajë me penë, i mësoi njeriut atë që nuk e dinte.” (Kur’ani, Alak: 1-5)

Pas kësaj, Xhebraili (a.s.) i tha: “O Muhammed! Ti je profeti i fundit, kurse unë jam përfaqësues i Allahut!” Kështu ai ia njoftoi Muhammedit (a.s.) profetësinë!

Pastaj engjëlli Xhebrail u zhduk. Hz. Muhammedi u kthye në shtëpi tërë emocion. Ngjarja e jetuar e kishte prekur thellë. Sapo hyri brenda, ra në shtrat duke thënë: “Më mbuloni, më mbuloni!” Pasi u qetësua një farë kohe, ia tregoi Hz. Hatixhesë ngjarjet që kishte jetuar. Dhe e pyeti:

“O Hatixhe! E kush më beson mua?”

Atëherë, me përgjigjen që i dha, ajo u bë vërtetuesja e parë e tij, besimtarja e parë dhe mbështetja e parë dhe e fuqishme për të:

“Betohem në Allahun se Allahu s’ka për të të turpëruar sepse ti e mbron të afërmin, bart peshën e të dobëtit, e ushqen të varfrin, e pret mikun dhe sjell atë dobi që s’mund ta sjellë askush! O i dërguari i Allahut! Të pranoj e të vërtetoj! Më fto mua të parën në rrugën e Allahut!”

Pas kësaj zbulësës së parë, zbulesa vazhdoi me ndërprerje të shkurtra apo të gjata për **njëzet e tre vjet** me radhë. E gjithë zbulesa e Kur’anit është bërë me ndërmjetësinë e Xhebrailit (a.s.). Të gjitha ajetet e Kur’anit i janë zbuluar Profetit kur ka qenë i zgjuar dhe i vetëdijshëm dhe në atë gjendje i janë ngulitur në kujtesë.

b. Muslimanët e parë

Profeti kishte dalë, pas një ndërprerjeje pas zbulësës së parë, sërish në malin Hira. Kur u nis të kthehej, iu shfaq Xhebraili. Profeti u kthye në shtëpi me emocion dhe tha përsëri: “Më mbulon! Më mbulon!” Atëherë i erdhi zbulesa e dytë:

“O i mbuluar! Ngrehu dhe paralajmëroji njerëzit, lartësoje Zotin tënd dhe pastroje rrobën!” (Kur’ani, Mudeththir: 1-4)

Muslimanët e parë pas Hz. Hatixhesë janë: **H. Aliu**, djali i vogël i të ungjit Ebu Talib; **H. Zejdi**, liberti¹⁴ i Profetit dhe **H. Ebu Bekri**, shoku i tij më i afërt.

Ebu Bekri ishte një tregtar mekas i njohur dhe i nderuar. Aq të plotë e kishte besimin ndaj shokut, sa e pranoi menjëherë dhe pa u lëkundur ftesën dhe u bë musliman. Kjo ngjarje ia ngriti shumë moralin Profetit.

Pas katër vetëve të parë, u bënë muslimanë Hz. Osman, Abdurrahman b. Avf, Sa’d b. Ebi Vakkas, Zubejr b. Avvam, Talha b. Ubejdullah.

Pastaj, pas tyre, e përqaftuan islamin Ebu Ubejde, Ebu Seleme, Erkam, Abdullah b. Mes’ud, etiopiani Bilal, Ammari me nënën Sumejje dhe të atin Jasir. Profeti u bart dhe nisi të banonte në shtëpinë e **Erkamit** që ndodhej mes kodrave Safa dhe Merve. Shtëpia e Erkamit u bë vendi ku shumë veta zgjodhën islamin.

Islami përhapej rregullisht dhe, pavarësisht nga shpifjet e politeistëve kundër islamit dhe Profetit, numri i muslimanëve shtohej çdo ditë. Edhe pse thirrja në islam nuk bëhej haptazi e nëpër sheshe, shumë veta dhe mjedise kishin dijeni për lindjen e një feje të re. Çdo çast ndodhte që dikush që s’pritej a nga një vend që s’shpresohej, të hynte në fe. Dhe kjo gjë i tërbonte politeistët. Armiqësia e disa politeistëve buronte nga besimi i tyre i verbër mbi idhujt, kurse i disa të tjerëve, nga frika se për shkak të fesë së re do të cënoheshin vendi dhe interesat e tyre në shoqëri!

Armiqësia e idhujtarëve në fillim u shfaq me tallje. Ata talleshin me Profetin dhe me muslimanët. Me kohë, tallja ia la vendin përplasjes, rrahjes, mundimeve e torturave të ndryshme. Dhuna drejtohej veçanërisht kundër familjeve të dobëta e pa mbrojtje, kundër skllavëve, shërbëtorëve e shërbëtove që kishin përqaftuar islamin. Zezaku etiopian **Bilali** dhe **Ammar bin Jasiri** iu nënshtruan torturave të rënda, prindërit e Ammarit, **Sumejje** dhe **Jasir** dhanë jetën për çështjen e besimit. Kjo bëri

¹⁴ Libert: skllav i liruar.

që **Profeti** t'u jepte lejë besimtarëve të goditur nga dhuna të emigronin përkohësisht në Etiopi.

Lexim letrar

Dëshmorët e parë

A e dini se kush është njeriu më i lumtur?

Po, cili është njeriu më i lumtur? Më duket sikur po dëgjoj të thoni: "Ai që është musliman!"

Me të vërtetë, të jesh musliman është lumturia më e madhe!

Më e madhja e lumturive është të bësh siç thonë urdhrat dhe ndalimet e Zotit tonë të Lartë, të jetosh siç thotë Ai! Prandaj muslimanët janë më të lumturit. Edhe në se vuajnë, madje! Krejt si **Jasiri dhe familja e tij**. Ç'nuk patën hequr ata!

Si të gjithë skllëverit dhe shërbëtorët, edhe Jasiri ishte një njeri i varfër. Bashkë me të shoqen Sumejje dhe djemtë Ammar dhe Abdullah ishin në shërbim të një njeriu zemërkeq.

Punonin gjithë ditën nën vapën përvëluese të shkretëtirës vetëm për një kafshatë bukë!

Por Ammari nuk ankohej. E vetmja gjë që e dëshpëronte atë, ishte se njerëzit u faleshin idhujve dhe se vajzat e vogla i groposnin të gjalla në rërën e nxehtë. Shpesh Ammari hidhte sytë natën në qiellin plot yje dhe mendonte se yjet, se qielli i pafund duhet ta kishin një krijues. Ai besonte se duhej të ishte një krijues që e kishte krijuar çdo gjë, por nuk dinte asgjë për të!

Kur Jasiri dëgjoji se Muhammedi po i ftonte njerëzit të besonin në ekzistencën e Allahut të Lartë, menjëherë iu përgjigj ftesës dhe u bë musliman. Pas tij u bënë muslimanë edhe e shoqja dhe dy djemtë duke arritur, kështu, lumturinë e pasosur!

Aq të lumtur ishin fëmijët e tyre, sa që, kur thoshin "**Esh'heduen la ilahe il'lallah ve esh'heduenne Muhammeden abduhu ve resuluhu**", u qeshnin edhe sytë!

Kur Ebu Xhehli me shokë vendosën t'i mundonin dhe torturonin muslimanët e panjeri, në fillim thirrën Jasirin me familjen. Ebu Xhehli i pyeti me zemërim:

"Dëgjuam se u bëtë muslimanë! Kështu?"

Ammari dhe Abdullahu thirrën me gëzim:

“Jo vetëm prindërit, edhe ne u bëmë muslimanë!”

Ebu Xhehli rrëmbeu kërbaçin dhe i shau duke i kërcënuar:

“Hë, ju, sklevër të ndyrë, domethënë ndieni gëzim se u bëtë muslimanë, ë?”

Jasiri tha: “Po! Edhe të gëzuar, edhe shumë të lumtur!”

S’e kishte mbaruar fjalën kur kërbaçi i Ebu Xhehilit i fshiku fytyrën. Pastaj u hodhën në sulm edhe shokët e tij. Mbi familjen Jasir binin pa pushim kërbaçë. Jasiri me të shoqen Sumejje edhe përpiqeshin t’i mbronin fëmijët, edhe thërrisnin:

“Sikur të na vrisni, nuk kthehem nga besimi!”

Fjalët e tyre i tërbuan dushmanët e Allahut që i vazhduan torturat duke i shtrirë pjesëtarët e kësaj familjeje mbi rërën e nxehtë e duke u vënë gurë të rëndë përsipër. Për ditë të tëra i lanë pa shtënë gjë në gojë!

Viktimave iu përcëlluan fytyrat nga e nxehta e shkretëtirës, buzët iu çanë nga etja. Nga buzët e thara dilnin vetëm ca pëshpërime të mekura. Ishte dëshmia e besimit të tyre për të cilin ishin gati të jepnin jetën:

“Esh’heduen la ilahe il’lallah ve esh’heduene Muhammeden abduhu ve resuluhu!”

Jasiri ishte një burrë plak. Ai nuk i duroi torturat më shumë se disa javë. Pas tij edhe e shoqja Sumejja dha jetën për bindjen e vet nën goditjen e heshtës së Ebu Xhehilit. Kishin mbaruar për ta vuajtjet e kësaj bote dhe kishin fluturuar për në xhennet. Ishin **dëshmorët e parë të islamit!**

4. EMIGRIMI NE ETIOPI DHE SHPALLJA E BOJKOTIT

a. Emigrimi i parë në Etiopi

Në historinë islame, kur thuhet **“hixhret”**, **“emigrim”**, kuptohet vetëm emigrimi i madh i vitit 622 nga Meka në Medine. Por para emigrimit të madh janë bërë edhe dy emigrime me përmasa të vogla, të cilat janë emigrimi i parë dhe i dytë në Etiopi.

Me shtimin e numrit të muslimanëve, shtojë edhe dhuna e idhujtarëve dhe politeistëve të Mekës kundër tyre. Siç thamë edhe më sipër, viktimë e dhunës së tyre bëheshin veçanërisht sklevërit dhe shërbëtorët, njerëzit e pakrah, familjet e vetmuara. Këtyre u dha lejë Profeti për të emigruar në Etiopi. Kjo ndodhi në vitin e pestë të periudhës së Mekës, më 615 (e.r.). Krahas shpëtimit prej dhunës dhe kryerjes me qetësi të detyrave fetare, të emigruarit kishin edhe për detyrë ta përhapnin fenë atje ku do të shkonin. Në atë kohë Etiopia ishte e krishterë dhe

sundohej nga një mbret me emrin **Nexhashi**.¹⁵ Profeti ishte i sigurtë se muslimanët do të gjenin mbrojtjen e duhur në atë vend. Me të vërtetë, karvani prej gjashtëmbëdhjetë vetësh, ndër të cilët edhe shokët dhe pasuesit e Profetit, **Hz. Osman, Zubejr ibni Avvam, Abdurrahman ibni Avf, Abdullah ibni Mes'ud**, u prit mirë atje. Ata gjetën prehje e qetësi. Por kjo gjendje nuk vazhdoi gjatë. Sipas një lajmi të pabazë se të gjithë mekasit ishin bërë muslimanë, të emigruarit u kthyen sërish në Mekë. Por u penduan kur arritën dhe panë se punët ishin më keq nga ç'i kishin lënë! Ky ishte edhe fundi i emigrimit të parë në Etiopi!

b. Hz. Hamzai dhe Hz. Omeri bëhen muslimanë

Përqafimi i islamit në vitin e gjashtë të periudhës së Mekës nga dy vetë të njohur për guximin dhe autoritetin e tyre, ua ngriti shumë kurajon dhe vetëbesimin muslimanëve, kurse politeistët i lëshoi në pesimizëm dhe dëshpërim.

Një ditë, kreu i politeistëve kurejshë, **Ebu Xhehli** (që do të thotë ati i injorancës), e fyeu Profetin. Dikush e njoftoi për këtë **Hamzanë**, të ungjin e Profetit. Ky ende s'ishte bërë musliman, megjithatë nuk mundi të pajtohej me fyerjen që i ishte bërë të nipit. Në fillim shkoi dhe e ndëshkoi Ebu Xhehlin. Pastaj shkoi te i nipi dhe i tha:

“Ja, ta mora hakun, o Muhammed, rri i qetë tani!”

Kurse Profeti iu përgjegj: **“O im ungj! Unë do të gëzohesha e do të qetësohesha vetëm kur ti të bëheshe musliman!”**

Atëherë u ngritën perdet e indiferencës nga sytë e Hamzait dhe ai u bë musliman! Kjo ngjarje bëri që politeistët të mblidheshin për t'u këshilluar mes tyre. Në krye kishin, si gjithmonë, Ebu Xhehlin. Ata donin të merrnin një vendim të prerë se ç'qëndrim duhej të mbanin aty e tutje ndaj muslimanëve dhe profetit të tyre. Qëllimi kryesor i tyre qe asgjësimi i personit të Profetit. Për këtë u premtua një çmim i madh. Vrasjen e mori përsipër **Omer ibni Hattab** edhe për armiqësinë që ndiente kundër fesë së re, edhe për të marrë shpërblimin e premtuar. E ngjeshi shpatën dhe doli në udhë. Nuajm ibni Abdullah që e takoi në udhë, i tha:

“Ti në fillim vra tët motër bashkë me të shoqin që janë bërë muslimanë!...”

Omeri shkoi në fillim te shtëpia e të motrës. Kur arriti, motra **Fatime** dhe kunati **Said** po këndonin Kur'an. Sa e panë Omerin, e ndërprejnë këndimin dhe i fshehën shkrimet. Por Omeri i kishte dëgjuar mirë sepse nuk kishte hyrë menjëherë brenda. Në fillim nisi ta qëllonte kunatin. Pastaj e goditi edhe të motrën që i doli në mbrojtje të shoqit. E motra i tha:

“O ti, Omer! S'fiton gjë edhe sikur të na vrasësh ne, sepse ne s'kthehemi më nga kjo rrugë!”

Vendosmëria e tyre në besim e vuri Omerin në mendime. Dhe u tha:

“Në fillim na sillni ato që po këndonit, t'i dëgjojmë!”

¹⁵ Negus, perandor i Etiopisë.

Ata nisën të këndojnë:

“Allahun e adhuron dhe e lartëson çdo gjë që ndodhet në tokë e në qiej! Ai është i Shenjtë e i Urtë! Pushteti mbi qiejt dhe tokën është i Tij! Ai jep jetë, Ai jep vdekje dhe Ai ka fuqi për çdo gjë! Ai s’ka fillim e s’ka mbarim. Ai di për ç’hyn në tokë e për ç’del prej saj, për ç’bie prej qielli e për ç’ngjitet në të! Kudo që të jeni, Ai është bashkë me ju! Allahu i sheh të gjitha ç’bëni. E gjithë pasuria e qiejve dhe e tokës është e Tij dhe fundi i të gjitha çështjeve është tek Ai! Ai e kalon ditën në natë dhe natën në ditë dhe njeh të fshehtat në gjokse! Besojini Allahut dhe të dërguarit të Tij!..” (Kur’ani, Hadid: 1-7)

Fjalët e Kur’anit i lanë një mbresë të thellë Omerit. U prek dhe zemra iu zbut. Kërkoj ta çonin menjëherë te Profeti. Atje, para tij, tha Fjalën e Dëshmisë dhe u bë musliman.

H. Omeri ishte muslimani i dyzetë. Gjer atë ditë muslimanët nuk kishin dalë dot hapur. H. Omeri propozoi të dilnin e të faleshin hapur. Me lejën e Profetit, muslimanët shkuan si grup në Qabe dhe atje u falën së bashku.

c. Emigrimi i dytë në Etiopi

Pranimi i islamit nga dy njerëz të shquar për guximin dhe burrërinë e tyre e ngriti shumë lart moralin e muslimanëve, kurse politeistët i preku rëndë. Politeistët u shqetësuan shumë nga që njerëzit më të guximshën ndër ta po largoheshin nga një e nga dy për t’u bashkuar me radhët e muslimanëve. Ata arritën në mendimin e përbashkët se duhet të vepronin të bashkuar e shpejt për t’i zhdukur fenë e re dhe ata që i besonin. Kështu, e forcuan dhunën mbi muslimanët. Atëherë edhe Profeti u dha lejë një pjese muslimanësh të emigronin sërish në Etiopi (viti i 7 i periudhës së Mekës). Në emigrimin e dytë morën pjesë 90 vetë. Grupin e kryesonte **Xhaferi i biri i Ebu Talibit**.

Mbreti i Etiopisë, **Nexhashiu**, edhe këtë grup e trajtoi mirë. Ua plotësoi nevojat dhe u njohu lirinë e adhurimit. Por politeistët ishin të vendosur të luftonin gjer në fund kundër muslimanëve. Dhe, për këtë, ata s’ndaleshin para asnjë poshtërsie! Këtë radhë, duke sajuar një sërë gënjeshtresh e shpifjesh për muslimanët emigrantë, kishin për qëllim t’i ulnin ata në sytë e sundimtarit që ai t’i përzente, pastaj, nga vendi i vet. Politeistët dërguan disa përfaqësues te Nexhashiu. Me vete u kishin dhënë dhuratat të çmuara jo vetëm për të, po edhe për njerëzit e afërt të tij për të siguruar mbështetjen e tyre.

Përfaqësuesit e politeistëve mekas deklaruan para sundimtarit shpifje dhe gënjeshtër që i vinin muslimanët në pozitë të vështirë. Me qëllim që ta nxisnin sundimtarin kundër tyre, i thanë se ata flisnin keq për H. Isanë. Për të hetuar drejtësinë e thënieve të përfaqësuesve, mbreti kërkoi të takohej me përfaqësuesin e muslimanëve. Para mbretit, përfaqësuesi i muslimanëve, **H. Xhaferi**, vërtetoi një për një se thëniet e politeistëve ishin gënjeshtër dhe shpifje. Mbreti u bind. Përfaqësuesit e politeistëve i përzuri së bashku me dhuratat që kishin sjellë. Kurse muslimanëve emigrantë u tha se mund të rrinin sa të dëshironin në vendin e tij ku do të ishin në

siguri të plotë! Shumica e muslimanëve që morën pjesë në emigrimin e dytë në Etiopi, qëndruan atje gjer në emigrimin e madh nga Meka në Medine.

d. Bojkotimi

Periudha e Mekës pati kaluar për muslimanët me plot vështirësi e shqetësime. Në këtë periudhë ata nuk prisnin shumë gjëra. Qëllimi kryesor i tyre qe formimi i një themeli të shëndoshë për shoqërinë e ardhshme muslimane. Ndërkaq, politeistët, pavarësisht nga kalimi në radhët e muslimanëve i njerëzve të çmuar prej tyre, nuk e ndalën dhunën dhe shtypjen kundër muslimanëve. Përveç masave kundër individëve të veçantë, menduan të marrin edhe masa që drejtoheshin kundër muslimanëve në grup. Më e rëndësishmja e këtyre qe **bojkotimi shoqëror**.

Politeistët e mbledhur sërisht nën kryesinë e Ebu Xhehlit në vitin e 7 të periudhës së Mekës, u morën vesh mes tyre që aty e tutje t'i prisnin të gjitha marrëdhëniet me muslimanët, të mos shisnin e blenin, të mos merrnin e jepnin vajzë, të pengonin futjen e ushqimeve në lagjen e hashimitëve ku jetonin shumica e muslimanëve. Marrëveshjen mes tyre e shkruan mbi një beze dhe e varën në murin e Qabes.

Muslimanët vuajtën shumë nga ky bojkotim që zgjati tre vjet (616-619). Ndodhi që të hanin edhe lëkurat e drurëve dhe t'u vdisnin fëmijët nga mungesa e ushqimit dhe kujdesit. Megjithatë, muslimanët dolën më të fuqishëm nga ky bojkotim i cili shkaktoi mes politeistëve grindje, intriga dhe përçarje. Më në fund, bojkotimi u hoq. Fundja, bezen me të cilën ishte shpallur, me kohë e kishin ngrënë zogjtë!

Gjatë periudhës së bojkotimit, Ebu Talibi, një ndër ungjët e Profetit, mbajti anën e muslimanëve megjithëse vetë s'ishte bërë musliman. Ai ndau me ta fatin e përbashkët. I kundërt me të, ungji tjetër, Ebu Lehebi, ishte me politeistët. Së bashku me Ebu Xhehlin, Ebu Lehebi kryesonte armiqësinë kundër muslimanëve!

5. VDEKJA E EBU TALIBIT, E HZ. HATIXHESE DHE MIRAXHI

a. Vdekja e Ebu Talibit dhe e Hz. Hatixhesë (Viti i Zyrtë)

Njëra prej ngjarjeve më të rënda të periudhës së Mekës për muslimanët si dhe më e vështira për t'u duruar prej tyre, qe vdekja e dy njerëzve të mëdhenj që u patën dalë krah dhe u qenë bërë mbështetje në radhë të parë Profetit, pastaj edhe të gjithë muslimanëve. Me heqjen e bojkotimit, muslimanët morën frymë lirisht, fytyra u qeshi. Por kjo nuk vazhdoi gjatë. 7-8 muaj më pas (viti i 10 i periudhës së Mekës) vdiq ungji i Profetit, mbrojtësi i muslimanëve, Ebu Talibi. Tri ditë më pas, u nda nga kjo botë edhe bashkëshortja besnike e Profetit, gruaja e parë muslimane, Hz. Hatixheja. Kështu, ishin hequr, kishin marrë fund të gjitha llojet e mbështetjeve të jashtme për Profetin.

Të gjithë muslimanët me Profetin në krye u hidhëruan thellë për ndarjen nga mesi i tyre të këtyre dy njerëzve që s'ishin njerëz të radhës. Ata i patën mbështetur islamin dhe muslimanët moralisht dhe materialisht në kohët më të vështira të tyre, u patën vënë gjoksin të këqiave të politeistëve. Prandaj viti i vdekjes së Ebu Talibit dhe i Hz. Hatixhesë që i hidhëroi thellë dhe i tronditi muslimanët, u quajt **“Viti i Zymtë”**.

b. Udhëtimi për në Taif

Pas vdekjes së Ebu Talibit dhe Hz. Hatixhesë, Profeti deshi të largohej për një farë kohe nga Meka. Me një qëllim të tillë shkoi në vendbanimin e quajtur Taif afër Mekës. Atje ndejti dhjetë ditë. Në Taif jetonte fisi i vjetër arab Sakif. Profeti deshte edhe të largohej pak nga atmosfera e rëndë e Mekës, edhe ta vazhdonte detyrën e kumtesës jashtë saj. Në Taif, ai i ftoi të parët e fisit Sakif në islam. Taifasit ishin idhujtarë ekstremistë. Thirrja për në një fe tjetër u erdhi atyre si diçka krejt e papranueshme. Prandaj edhe e hodhën poshtë menjëherë ftesën e Profetit. Por nuk u mjaftuan me kaq. Profetin e përzunë nga Taifi. I vunë skllëvërit dhe shërbëtorët ta gjuajnë me gurë. Profeti mori plagë. U godit dhe u përgjak edhe Zejd b. Harise që e shoqëronte.

Megjithatë, Profeti ynë (s.a.v.) nuk ushqeui urrejtje ndaj atij fisi që e trajtoi në mënyrë të turpshme, që i shkaktoi vuajtje, nuk kërkoi ndëshkimin e tij. Ai vetëm ia parashtroi hallin Zotit të tij të lartë me këto fjalë:

“Zoti im! Po të drejtohem Ty për dobësinë time, për pamjen e pavlerë para njerëzve. Ti je Mëshirues e Bamirës! Je Zoti i të pashpresëve. Allahu im! Mbështetem në dritën tënde hyjnore që ndriçon tokë e qiej, që shpërndan errësirat! Zoti im, mos më le në duart e armiqve të mi, mos më ndëshko për shkak të pamundësisë për ta kryer si duhet detyrën time!..”

Profeti u kthye në rrugën e Mekës nga kish ardhur. I erdhi engjëlli i maleve dhe i tha se do ta rrafshonte për tokë Taifin. Por Profeti ynë që dëshironte vënien në rrugë të drejtë të njerëzve që ishin sjellë keq me të, duke menduar se, ndoshta, nga brezi i tyre kanë për të dalë muslimanë, e ktheu prapë engjëllin që kishte ardhur për ta shkatërruar Taifin.

b. Miraxhi i Profetit (621)

Të gjitha këto ngjarje të hidhura të ardhura njëra pas tjetrës, e dëshpëruan Profetin, i cili, në fund të fundit, ishte njeri. Megjithatë, ai kurrë nuk ra në pesimizëm. Por edhe ai ishte prej mishi dhe kocke. Edhe ai hidhërohej e dëshpërohej nga disa ngjarje. Në këtë gjendje ishte ai kur, një natë, Zoti e ngjiti në lartësinë e Tij. Në fillim Profeti u bart nga Meka në Jeruzalem, pastaj, prej aty, nën shoqërimin e engjëllit Xhebrail, u ngjiti në qiell. Kjo ndodhi natën e 27 të muajit Rexhep të vitit të 11 të periudhës së Mekës. Gjatë kësaj dukurie të jashtëzakonshme të realizuar jashtë kufizimeve kohore e hapësinore, në një mënyrë të pashpjegueshme me mend e të pashprehshme me fjalë, profeti u bë dëshmitar i shumë bukurive hyjnore. Ai bisedoi me Zotin. U ngushëllua prej Tij për ngjarjet e fundit që kishte përjetuar.

Gjatë kësaj merite të lartë që s'i ka rënë në pjesë asnjë njeriu apo profeti tjetër, Profetit iu dhanë dhurata dhe përgëzime të tilla si pesë kohë namaz për besimtarët,

hyrjen në xhennet të atyre që thonë **“La ilahe il’allah Muhammedun Resulullah”**. Kjo dukuri dhe ngjarje quhet **“Ngjarja e Miraxhit”**.¹⁶ Lutja **“Ettehijjatu...”** që e dimë përmendësh dhe e themi në çdo namaz, është shprehje e bashkëbisedimit mes Allahut dhe Profetit në Miraxh.

Ngjarja e Miraxhit është, në historinë islame, çështja mbi të cilën është qëndruar shumë, është diskutuar shumë. Miraxhi është trajtuar nga shumë këndvështrime. Miraxhi përbën kulmin e vlerësimit dhe konsideratës së Zotit për Hz. Muhammedin (s.a.v.). Askënd s’e ka vlerësuar dhe favorizuar Zoti në këto përmasa! Pika e përbashkët e mendimeve mbi Miraxhin është ngjitja e Profetit Muhammed (s.a.v.) tek Zoti.

Pjesa e Miraxhit nga Meka në Jeruzalem përshkruhet në Kur’an. Pjesa më tej është bërë e ditur me hadithe të vërteta. Prandaj sahabet, shokët dhe pasuesit e Profetit, e kanë besuar Miraxhin në të gjitha etapat e tij.

Thamë se Miraxhi ka ndodhur natën. Kur Profeti lajmëroi të nesërmen për Miraxhin, politeistët e mbytën në pyetje. E pyetën për Jeruzalemin dhe faltoren Aksa. Megjithëse Profeti nuk i pat shkelur kurrë më parë ato vende, iu përgjigj një për një pyetjeve të politeistëve. Megjithatë, në zemrat e tyre nuk ndodhi ndonjë anim. Politeistët shkuan e i thanë Hz. Ebu Bekrit: **“A dëgjove? Shoku yt thotë se mbrëmë shkoi në Jeruzalem dhe, prej atje, u ngjit në qiell!”** Sikur deshën të thoshin **“Tani e teproi!”** Hz. Ebu Bekri i cili ende s’ish takuar me Profetin dhe s’e kish dëgjuar ngjarjen prej vetë atij, i pyeti: **“Këto që po thoni, Muhammedi vetë i thotë?”** **“Po!”** - Iu përgjegjën ata. **“Në se i thotë vetë ai, domethënë se janë të vërteta!”** - U përgjegj pa asnjë lëkundje Ebu Bekri. Pastaj, për këtë përgjigje pa lëkundje dhe besim të pakufishëm, Hz. Ebu Bekri u mbiquajt **“Sadik”, “Besnik”**.

6. BISEDIMET E AKABES DHE EMIGRIMI NE MEDINE

a. Bisedimet e Akabes

Veprimtarinë e kumtesës që kërkonte shumë durim, Profeti e kryente me përkushtimin më të madh. Ai nuk linte rast t’i shpëtonte për këtë. Siç dihet, Meka qe një qendër tregtare e fetare edhe para islamit. Çdo vit aty vinin vizitorë nga të gjitha anët e Arabisë si për të marrë pjesë në panairët tregtare, ashtu dhe për pelegrinazh që ishte një domosdoshmëri e besimit idhujtar. Profeti ynë i shfrytëzonte këto raste për të kumtuar fenë islame. Në vitet e fundit të periudhës së Mekës, veçanërisht medinasit nisën të tregonin interes për fenë e re.

Në Medine jetonin arabë dhe hebrenj (çifutë) si fqinjë të njëri-tjetrit. Ndërsa arabët medinas, ashtu si të gjitha fiset e tjera arabe, u faleshin idhujve, hebrenjtë krenoheshin se i besonin një feje monoteiste. Arabët medinas mendonin se, duke

¹⁶ Miraxh (arab.): shkallë; ngjitje; lartësim.

pranuar islamin si feja hyjnore e fundit, do ta plotësonin dobësinë e tyre në këtë drejtim. Nisur nga kjo, medinasit u njohën me kumtimin e fesë islame nga ana e profetit për herë të parë në vitin e 10 të periudhës së Mekës dhe nisën ta pranonin dhe përqaфонin fenë e re me lehtësi e dëshirë. Në takimin dhe bisedimet e para, gjashtë medinas u bënë muslimanë. Kur u kthyen në Medine, e bënë të njohur islamin edhe atje dhe, nëpërmjet tyre, u bënë muslimanë edhe gjashtë medinas të tjerë.

Këta dymbëdhjetë medinas erdhën përsëri në Mekë një vit më vonë në stinën e pelegrinazhit, u takuan me Profetin, zhvilluan bisedime me të dhe i dhanë fjalën¹⁷ se do t'u qëndronin besnikë parimeve islame. Ndër medinasit kishte lindur një interesim i madh për islamin. Me kërkesën e këtyre dymbëdhjetë muslimanëve medinas, **Mus'ab b. Umejri** u dërgua në Medine si mësues feje.

Mus'ab, njëri prej muslimanëve të parë mekas, ishte një i ri që fliste bukur, vishej pastër, ishte tejet i edukuar dhe i hollë në sjellje dhe që e njihte mirë psikologjinë e njeriut. Në saje të zellit të tij, islami nisi të përhapej në Medine me shpejtësi. Numri i muslimanëve arriti, brenda një kohe të shkurtër, në pesëqind. Një vit më pas, përsëri në stinën e pelegrinazhit, shtatëdhjetë e pesë muslimanë medinas u takuan me Profetin në Akabe dhe lidhën besën me të. Mes tyre ndodhej edhe i famshmi **Halid b. Zejd Ebu Ejub Ensari**. Me që të gjitha takimet, bisedimet dhe besëlidhjet në fjalë Profeti i zhvilloi në kodrën **Akabe** në udhën mes Mekës dhe Medines, në historinë islame ato u quajtën "**Bisedimet Akabe**" dhe "**Besëlidhjet Akabe**".

b. Hixhreti ose emigrimi (622)

Politeistët vazhdonin t'i shanin e t'i mundonin me të gjitha mundësitë muslimanët sado shtrenjtë që t'u kushtonte kjo punë. Kështu, as feja mund të kumtohej si duhej në Mekë, as muslimanët mund t'i kryenin të qetë detyrat e tyre fetare.

Për këtë shkak, muslimanët mekas, duke iu përgjegjur ftesës së muslimanëve medinas si dhe me lejën e Profetit, nisën të emigronin nga dy e nga tre në Medine. Largimet nga Meka bëheshin fshehtas.

Kur politeistët mekas e morën vesh emigrimin e muslimanëve, vendosën ta vrisnin Profetin sa pa iu ikur prej duarsh. Për ta garantuar këtë punë dhe për të mos i dhënë autorësi kësaj pune, vendosën që vrasjen ta bënin njëherësh shumë vetë të zgjedhur për guximin dhe vendosmërinë e tyre. Kështu askush nuk do të akuzohej personalisht e nuk do të binte në gjak me dikë.

Profeti që e mori vesh këtë plan kriminal, vendosi të emigronte edhe vetë së bashku me Hz. Ebu Bekrin. Natën që do të largohej, mori në shtëpi Hz. Aliun. Atij i la disa amanete për t'ua dhënë të zotëve pas largimit të tij dhe i tha të binte në shtratin e vet. Ndërkaq, politeistët e rrethuan shtëpinë dhe u vunë ta prisnin kur të dilte. Atëherë Profeti vendosi të kalonte mes tyre duke kënduar ajetet e mëposhtme nga kreu "Jasin":

¹⁷ Në origjinal: biat (edhe e trajtës "bej'at"). Me këtë term emërtohet marrëveshja në fjalë. "Biat" (arab.) do të thotë takim personal, tokje duarsh, lidhje fjale apo bese duke tokur duart, shkurt, "besëlidhje".

“Ne u kemi varur atyre në qafë hallka që u arrijnë gjer në nofull, prandaj kokat iu kanë mbetur të ngritura lart. Para dhe pas u kemi vënë nga një pengesë duke ua mbyllur pamjen, prandaj nuk shohin dot!” (Kur’ani, Jasin: 8-9)

Profeti doli nga dera dhe kaloi mes tyre e politeistët nuk e vunë re!

Profeti shkoi drejt e në shtëpinë e Ebu Bekrit, pastaj të dy dolën që atje e u larguan nga Meka. Për të shpëtuar nga ndjekja e politeistëve, u fshehën tri ditë e tri net në një shpellë në malin **Sevr**. Ndërkaq, politeistët vazhdonin të prisnin te dera e shtëpisë së Profetit daljen e tij. Në mëngjes vendosën të hyjnë brenda dhe u shtangën kur panë Aliun në shtratin e Profetit!

Menjëherë shpallën kërkimin e Profetit dhe vunë një çmim për këtë. Kërkuesit u shpërndanë gjithandej. Ata shkuan edhe në shpellën e malit **Sevr**. Nga brenda dëgjohej zhurma e këmbëve të ndjekësve. Ebu Bekri kishte frikë se mos i kapnin. Dhe Profeti e qetësoi: **“Mos ki frikë, o Ebu Bekir, Allahu është me ne!”** Ndjekësit panë se hyrja e shpellës ishte zënë me rrjetë merimange, kurse një pëllumb i egër kishte ngritur mu aty folenë! Dukej se aty s’kishte shkelur këmbë njeriu që prej shumë kohësh! Politeistët u larguan...

Allahu i kishte mbrojtur ata me anë të një merimange dhe të një pëllumbi që s’kishin asnjë lloj fuqie! Allahu i Madh mund të vendoste aty edhe luanë të tmerrshëm apo gjarpërinj të frikshëm, por Ai po e tregonte edhe një herë tjetër madhësinë dhe fuqinë e Tij të pasosur pikërisht me anë të qenieve krejt të vogla e të padëmshme! Po kështu, edhe në ngjarjen e Elefantit, Allahu e kishte treguar madhësinë me zogj të vegjël!

Gjatë kohës që ndejtën në shpellë, vajza e Ebu Bekrit, Esmaja, u çonte ushqime, kurse liberti i tij, qumësht dhe lajme mbi politeistët. Pas tre ditësh, Profeti me Hz. Ebu Bekrin dolën nga shpella dhe u vunë në rrugë për në Medine.

Suraka që deshte të merrte shpërblimin prej njëqind devesh të vënë prej politeistëve, e mori vesh se Profeti me Ebu Bekrin po udhëtonin për në Medine dhe u vu në ndjekje të tyre. Ishte i zellshëm dhe i vendosur për ta çuar punën gjer në fund. Diku i arriti. E nxori shpatën dhe sa e nxiti kalin për të sulmuar mbi Profetin, kali u pengua dhe u shtri në rërë. Edhe vetë ai u rrokullis nëpër rërë. Megjithatë, u ngrit shpejt, i hipi kalit dhe, sapo mori vrull, përsëri kali iu pengua duke u zhytur në rënë gjer në gju. Kur e kuptoi se asgjësimi i trupit të Profetit nuk qe një punë dhe aq e lehtë sepse ishte një fuqi që e mbronte, kërkoi falje dhe u kthye. Edhe ata që takoi në rrugë të dalë për këtë qëllim, i ktheu mbrapsht duke u thënë “S’e keni andej, mos shkoni kot!”

Para se të arrinte në Medine, karvani i Profetit bëri konak në fshatin **Kuba** (Quba). Kjo ndalesë zgjati 14 ditë. Brenda kësaj kohe profeti ndërtoi aty faltoren e parë islame e cila kaloi në histori si **Faltorja Kuba**. Aty i arriti edhe Aliu. Karvani i emigrantëve u nis nga Kuba nën një shoqërim të madh. Në rrugë e sipër, u fal namazi i xhumasë që u bë farz, detyrim. **Namazi i parë i xhumasë** u fal në luginën **Ranuna**. Në këtë namaz Profeti mbajti dy hutbe radhazi.

Në Medine Profeti u prit me dashuri dhe hare. Medineja ishte ngritur në festë. Kështu mbyllej në historinë e islamit periudha afro 13-vjeçare e Mekës e mbushur plot ngjarje të dhimbshme dhe niste periudha e Medines që do të vazhdonte 10 vjet, që do ta kthente islamin në një rend politik, shoqëror dhe ekonomik e që do t'i jepte islamit shtetin e parë në historinë e tij!

Muslimanët mekas që emigruan nga Meka për në Medine, u quajtën **muhaxhirë** (emigrantë),¹⁸ kurse muslimanët medinas që i pritën këta si vëllezër dhe miq, i respektuan dhe i ndihmuan, u quajtën **ensarë** (ndihmëtarë).¹⁹ Kur'ani bën fjalë me dhjetra herë për këto dy grupe që zenë një vend të rëndësishëm në historinë islame.

c. Rëndësia e hixhretit

Emigrimi historik që bënë muslimanët nga Meka në Medine ka rëndësi nga disa anë. Pas hixhretit islami u përhap më me shpejtësi. Më në fund, muslimanët, qoftë edhe për një kohë të shkurtër, ranë në qetësi dhe jetuan në siguri. Më pas, hixhreti u caktua në islam si pikënisje historike dhe kalendarike.

Krahas këtyre, hixhreti, domethënë emigrimi posaçërisht islam, ka edhe disa anë të patheksuara sa duhet gjer më sot.

Pa dyshim, emigrimi i muslimanëve nuk është as i pari e as i fundit emigrim në historinë e popujve. Emigrime janë bërë edhe para, edhe pas tij. Ndërkaq, ato emigrime janë bërë për shkaqe materiale si thatësi apo zi, fatkeqësi natyrore, luftë, frikë nga armiku ose për arsye ushtarake. Mbi të gjitha, në to nuk janë vërejtur ndarje (të vullnetshme) familjesh apo motive a shkaqe jomateriale. Kurse **muslimanët kanë emigruar vetëm për hir dhe në shërbim të besimit!** Ata kanë lënë pas pjesëtarë jobesimtarë të familjes, shtëpi, kopshte, mall, pasuri e tregti!

Gjatë këtij emigrimi janë përjetuar skena të mundshme vetëm për njerëz që kanë besuar me zemër! Për shembull, tregtari i quajtur **Suhejb Rumi** kishte ngarkuar në deve tërë pasurinë e tij të kthyer në monedhë dhe ishte vënë në rrugën e mërgimit. Siç kuptohet edhe nga emri, ai ishte një i huaj, i ardhur në Mekë nga zona të perandorisë së Bizantit. Politeistët i prenë rrugën e i thanë: “Kur erdhe në Mekë, s’kishe një kacidhe në xhep. Te ne u bërë i pasur, kurse tani e merr këtë pasuri e ikën. Ne s’e lejojmë këtë!” Atëherë Suhejbi u tha: **“Po qe se e keni hallin te pasuria, urdhëroni e merreni, e juaja qoftë! Halli im nuk është pasuria, por pëlqimi i Allahut!”** Suhejbi e la aty gjithçka kishte pa nguruar aspak dhe vazhdoi udhën e vetëm! Kjo nuk ishte një sakrificë që mund ta bënte ato kohë gjithkush që e mbante veten për burrë! Prandaj vendi i muhaxhirëve te Allahu është shumë i lartë!

¹⁸ Nga “hixhret”, emigrim.

¹⁹ Nga “nasr”, ndihmë.

Lexim letrar

Hutbeja e xhumasë së parë të Profetit

“O njerëz! Përgatiteni ushqimin e jetës tjetër sa jeni gjallë dhe dërgojeni para se të shkoni vetë atje!

Sigurisht që e dini se keni për të vdekur e për ta lënë çdo gjë në këtë botë!

Pastaj Allahu do t’ju pyesë pa përkthyes dhe perde mes jush dhe Tij:

A nuk të erdhi i dërguari im e të kumtoi urdhrat e mia?

Unë të dhashë pasuri e të mira.

Po ti, a ndave nga këto të mira për vete për në këtë jetë?

Njeriu do të kthejë kokën djathtas e majtas e s’do të shohë dot asgjë!

Pastaj do të hedhë sytë para vetes e do të shohë veç xhehennemin!

Atëherë, le të bëjë një të mirë për ta ruajtur veten nga xhehennemi ai që ka fuqi, qoftë edhe me një gjysëm hurmaje!

Ai që s’e ka as atë, le të përpiqet ta ruajë veten nga zjarri i xhehennemit me një fjalë të mirë! Sepse për një të mirë jepet nga dhjetëfishi gjer shtatëqindfishi i saj! Mëshira, paqja dhe begatia e Allahut qofshin mbi ju!”

“Lavdi Allahut!

“Allahun e falenderoj dhe ndihmën prej Tij e kërkoj!

Mbështetemi te Allahu nga sherri i vetes sonë dhe nga punët e këqia të saj! Askush nuk mund ta shmangë atë që e ka vënë Allahu në rrugë të drejtë dhe askush nuk mund ta vejë në udhë të drejtë atë që Allahu e ka nxjerrë nga udha!

Dëshmoj se nuk ka zot tjetër veç Allahut!

Ai është një, Ai nuk ka shok!

Fjala më e bukur e fjalëve është libri i Allahut! Kujt t’ia zbukurojë Allahu zemrën me Kur’anin dhe ta nderojë duke e kthyer nga mohimi në islam dhe kush ta mbajë Kur’anin mbi fjalët e njerëzve, ka shpëtuar!

Duajeni atë që do Allahu!

Duajeni Allahun me gjithë zemër!

Mos u mërzitni nga fjala dhe përmendja e Allahut! Të mos ju rëndohet dhe ngushtohet zemra nga fjala e Allahut! **Kur'ani** ndan dhe zgjedh ajkën e çdo gjëje që ka krijuar Allahu, tregon të dobishmen e punëve, të zgjedhurit (profetët) ndër robtë, rrëfimin më të bukur, shpjegon çdo gjë që është hallall dhe haram!

Adhurojeni Allahun dhe mos i bëni asgjë shok Atij! Ruhuni prej Tij ashtu siç duhet!

Vërtetoheni Allahun me fjalët e bukura të gjuhës suaj!

Duajeni njëri-tjetrit me mëshirën që ju ka favorizuar Allahu!

Ta dini fort mirë se Allahu e ndëshkon prishjen e marrëveshjes!

Paqja qoftë mbi ju!

B. PERIUDHA E MEDINES (622-632)

Periudha e Medines zë vend të madh në jetën e Profetit tonë dhe në historinë islame. Siç u tha edhe më sipër, me emigrimin në Medine, muslimanët morën frymë të qetë, shijuan kënaqësinë e adhurimit duke e ndjerë atë, duke ia përkushtuar veten atij, kënaqësinë e çuarjes në vend të parimeve të tjera të islamit. Në këtë periudhë janë ngarkuar muslimanët me përgjegjësinë e kryerjes së adhurimeve si agjërimi, zeqati, haxhi dhe kurhani. Në këtë periudhë janë bërë haram, janë ndaluar gjëra të këqija si pijet alkoolike dhe bixhozi.

Mes muhaxhirëve dhe ensarëve u ngrit një vëllazëri që u bë skenë e sakrificave tepër prekëse, shembullin e të cilës historia nuk e njohu më kurrë! Në këtë periudhë u ndërtua xhamia e parë bazë e quajtur "**Mesxhid-i Nebi**", "**Faltorja Profetike**" dhe, rreth saj, dhoma për Profetin dhe besimtarët e panjeri. Mjedisi ngjitur me xhaminë, i quajtur "suffe", u bë medreseja e parë islame ku, në saje të punës mësimdhënëse e edukuese të Profetit, u përgatitën njerëzit më të mirë të botës. Me fiset dhe grupimet shoqërore hebreje që jetonin në Medine dhe përreth saj, u bënë marrëveshje paqeje e mirëkuptimi. Të kësaj periudhe janë edhe martesat e Profetit të cilat ndiqnin qëllime të ndryshme njerëzore, politike e fetare. Periudha e Medines që më e shkurtër se ajo e Mekës, por më e ngjeshur me ngjarje të shumta e me rëndësi vendimtare.

1. LUFTA E BEDRIT (624)

Prehja dhe qetësia e arritur nga muslimanët me emigrimin nga Meka në Medine, nuk vazhdoi gjatë. Politeistët nuk kishin ndërmend t'i linin të qetë. Kishte njerëz si Ebu Xhehli që ishin të vendosur të mos e linin të jetonte islamin dhe Profetin e tij. Dëshira për të mos i lënë të qetë muslimanët as në Medine, për t'i shqetësuar e

mërzitur edhe atje, për më tepër, për të krijuar një shkak për t'iu hedhur sipër, ishin nga çështjet mbi të cilët ata vrisnin mendjen dhe i mbanin në rend të ditës vazhdimisht. Kështu, në vitin e dytë të hixhretit (624 e.r.), duke përdorur si pretext ngjarjen me një karvan, sulmuan mbi Medinen. Muslimanët që e prisnin çdo çast një sulm nga ana e politeistëve, vendosën t'u dilnin atyre jashtë qytetit e të bënin luftë mbrojtëse. Numri i politeistëve qe 1000 vetë, kurse i muslimanëve, 300. Politeistët kishin 700 deve dhe 100 kuaj, kurse muslimanët vetëm 70 deve. Ushtria e politeistëve ishte e pajisur shumë më mirë edhe në armatime e mjete të tjera. Të dyja ushtritë u takuan në vendin e quajtur Bedër që ndodhej tri ditë udhë nga Medina dhe dhjetë nga Meka. Lufta filloi me duel. Pastaj ushtritë u hodhën mbi njëra-tjetrën me të gjitha forcat. Lufta u zhvillua e ashpër dhe e përgjakshme. Si përfundim, muslimanët fituan mbi një ushtri tri herë më të madhe. Nga radhët e muslimanëve ranë 14 dëshmorë. Kurse politeistët ikën duke lënë në fushën e luftës 70 të vrarë e po kaq robër. Armiku më i madh i Profetit, Ebu Xhehli, mori ndëshkimin e merituar ashtu siç e patën marrë në kohën e vet edhe Nemrudët e Faraonët. Ai ishte tani mes të të vrarëve. Kështu, muslimanët kishin shpëtuar prej arkitektit të planeve kundër Profetit, të atentateve.

Nga robërit, të pasurit u lanë të lirë me dëmshpërblim kurse të papasurit që dinin shkrim e këndim, do të liheshin të lirë pasi t'u mësonin 10 fëmijëve muslimanë shkrim e këndim!

Rëndësia e luftës së Bedrit

Bedri ishte lufta e parë mes muslimanëve e politeistëve. Fitorja e muslimanëve dha shpresa të mëdha për të ardhmen e Islamit. Morali i muslimanëve u ngrit lart. Kurse për politeistët pati pasoja krejt të kundërta.

Por përtej këtyre, e veçanta e luftës së Bedrit qe për herë të parë në histori vendosja dhe lufta në fronte armike për shkak të besimit e njerëzve të afërt në gjak. Mes besimtarëve luftonin etërit, vëllezërit, ungjërit, nipërit e politeistëve, po kështu, mes politeistëve luftonin të afërmit e muslimanëve, sepse duke emigruar, muslimanët kishin lënë në Mekë të afërmit që nuk ishin bërë muslimanë! Të gjithë këta erdhën ballëpërballë në Bedër. Në histori pati ndodhur të luftonin kundër njëri-tjetrit njerëz të afërt, por në Bedër kjo mori përmasa të papara. Bedri qe errësimi i vëllazërisë së gjakut nga vëllazëria e besimit. Veçanërisht, sipas pastërtisë besimore të muslimanëve, kanë zbritur engjëj.

2. LUFTERAT E UHUDIT DHE HENDEKUT

a. Lufta e Uhudit

Humbja në Bedër i tërboi politeistët. Ata i pushtoi një dëshirë e madhe për shpagim. Nën shtytjen e një dëshire të tillë, një vit më pas, më 625, marshuan përsëri drejt Medines. Muslimanët përsëri e morën vesh qysh më parë sulmin e tyre, prandaj u dolën para dhe të dy ushtritë u takuan në Uhud. Profeti vendosi në një pikë strategjike pesëdhjetë harkëtarë duke i porositur që të mos lëviznin kurrësi pa

urdrin e tij. Si në Bedër, lufta nisi me dyluftime, pastaj u kalua në sulm frontal. Muslimanët luftuan trimërisht kundër një ushtrie tri herë më të madhe. Brenda një kohe të shkurtër ushtria e politeistëve pësoi disfatë dhe nisi të ikte. Harkëtarët muslimanë, kur panë ikjen e armikut, e lanë pozicionin edhe pse nuk u kishte ardhur ndonjë urdhër nga Profeti. Atëherë, duke përfutur nga ikja e tyre, kalorësit politeistë të komanduar nga Halid b. Velidi e pushtuan pozicionin strategjik dhe muslimanët u vunë mes dy zjarresh. Ushtria muslimane kaloi çaste tepër të vështira. Profeti theu dhëmbin, **Hz. Hamzai** ra dëshmor.

Rënia e Hamzait që luftonte si luan, që shkonte ku të ishte pika më e nxehtë e luftës dhe mbillte vdekje mes armiqve, e preku thellë ushtrinë muslimane. Brenda një kohe të shkurtër muslimanët dhanë shumë dëshmorë. Në këto kushte të vështira, politeistët sulmuan pozicionin e profetit. Mbi të nisi të bjerë një shi gurësh e shigjetash. Të etur nga dëshira për ta vrarë Profetin, politeistët sulmonin si të verbër. Disa gurë dhe shigjeta e qëlluan Profetin. Në këtë mes iu thye dhëmbi. U përhap lajmi se profeti është vrarë. Në ushtrinë islame filloi paniku. Muslimanët u shpërndanë. Erdhi një çast kur pranë profetit mbetën vetëm 10-15 shokë, ndër të cilët, **Hz. Ebu Bekri, Omeri, Osmani, Aliu, Sa'd b. Ebi Vakkas, Ebu Ubejde dhe Ebu Duxhane**. Këta e kishin vënë në mes Profetin dhe e mbronin prej sulmeve të politeistëve.

Është një e vërtetë se muslimanët në Uhud kaluan shumë çaste të vështira. Po qe se harkëtarët e vendosur nga Profeti në kalimin strategjik **Ajnejn** që kishte një rëndësi shumë të madhe dhe përcaktuese për fatin e kësaj lufte, nuk do të kishin lëvizur nga pozicioni, ishte krejt e sigurtë se muslimanët do ta fitonin luftën. Në këtë ngjarje shohim paralajmërimin hyjnor për mospërsëritjen e gabimit të bërë aty. Para se njeriu të kërkojë e të presë ndihmë nga Zoti, duhet ta kryejë plotësisht dhe pa të meta atë që ka vetë në dorë, detyrën e tij. Respektimi i këtij parimi është një tjetër mësim që duhet nxjerrë nga kjo luftë.

b. Lufta e Hendekut

Dy vjet më pas, politeistët mekas ndërmorën një sulm të ri. Këtë radhë muslimanët vendosën të mos dilnin jashtë Medines, por ta prisnin armikun aty duke bërë luftë mbrojtëse. Për këtë, ata vendosën të hapnin hendeqe të thella përreth qytetit. Ideja e hapjes së hendeqeve qe e muslimanit **Selman Farisiu** me origjinë iraniane. Ky sahabë ishte njeri shumë parashikues. Propozimi i tij gjeti miratim të njëzëshëm në këshillin e mbledhur nga Profeti. Gërmimet nisën menjëherë. Në përfundim të një pune të rëndë ku mori pjesë edhe vetë Profeti e që vazhdoi dy javë, hendeku mbaroi. Ai qe bërë i gjerë e i thellë që s'mund të kapërcehej nga njeriu, kali apo deveja. Kur mekasit arritën me një fuqi prej 10000 vetësh para Medines dhe u përballën me pengesën hendek që nuk e kishin shkuar kurrë ndërmend, shtangën nga habia. Ishte krejt e pamundur për të bërë një sulm të drejtpërdrejtë. Mirëpo ata qenë përgatitur kësaj radhe për t'i dhënë fund punës së muslimanëve e për ta zhdukur islamin. Për këtë, politeistët mekas kishin bashkëpunuar me fiset beduine arabe si dhe me hebrenjtë. Por s'u eci. Rrethimi i tyre që zgjati një muaj, që qëlloi në ditët e ftohta të dimrit dhe shkaktoi çaste të vështira në të dy anët, mori fund me disfatë. Më në fund erdhi dhe ndihma e Allahut dhe një furtunë e fuqishme rëre e bëri të pamundur qëndrimin e mëtejshëm të ushtrisë armike që la sasi të mëdha ushqimesh e pajisjesh dhe u largua. Me që ushtria politeiste që mori pjesë në

rrethimin e Medines, përbëhej nga fise të ndryshme arabe, lufta e Hendekut quhet edhe lufta e **Ahzabit** (e hizibeve, grupeve, formacioneve).

3. PAKTI I HUDEJBIJES

Pas Hendekut, iniciativa kaloi në anën e muslimanëve. Një vit pas luftës së Hendekut, me kërkesën e Profetit, muslimanët, me një karvan prej rreth 1500 vetësh, u drejtuan për në Mekë me qëllim për ta bërë Qaben tavaf. Kur kishte mbetur edhe një ditë rrugë gjer në Mekë, muslimanët u ndalën për të pushuar në vendin e quajtur Hudejbije. Politeistët mekas u shqetësuan. U këshilluan mes tyre dhe vendosën që të mos i lejonin muslimanët t'i afroheshin Mekës. Profeti dërgoi një përfaqësues në Mekë, me të cilin i siguronte ata se qëllimi i tyre ishte vetëm ta vizitonin Qaben. Por përgjigjja e mekasve ishte negative. Profeti dërgoi së dyti Hz. Osmanin në përpjekje për t'i bindur politeistët. Por ata e hodhën poshtë edhe ndërmjetësimin e Osmanit, për më tepër, e trajtuan atë si të arrestuar. Kur Osmani nuk u kthye brenda afatit të pranueshëm, Profeti me shokët u shqetësuan. Ky shqetësim u rrit akoma dhe më shumë kur atyre u arriti lajmi se Osmanin e kishin vrrarë. Atëherë muslimanët vendosën të marshonin për në Mekë dhe të luftonin me kurejshët gjer në vdekje. Sahabet i dhanë besën Profetit nën një pemë. Kjo besë, e cila merrete edhe miratimin dhe pëlqimin e Allahut, u quajt në historinë islame "**Biatu'r-Ridvan**", "**Besëlidhja e Pëlqyer**".²⁰ Lajmi mbi këtë besëlidhje shkaktoi në Mekë lëkundje e frikë. Politeistët e lanë të lirë Hz. Osmanin dhe dërguan një delegacion për t'u marrë vesh me muslimanët. Profeti pranoi. Mes muslimanëve e mekasve u nënshkrua marrëveshja që në historinë e islamit njihet si "Pakti i Hudejbijes".

Nenet kryesore të këtij pakti janë:

1. Ky pakt ka vlerë 10-vjeçare. Gjatë kësaj periudhe nuk do të ketë luftë midis palëve.
2. Këtë vit muslimanët do të kthehen në Medine pa e vizituar Qaben.
3. Qaben do ta vizitojnë një vit më vonë por nuk do të qëndrojnë më shumë se tri ditë.
4. Muslimanët do të vijnë të paarmatosur, do t'u lejohen vetëm shpatat e shkurtra nën veshje.
5. Në kthim, muslimanët nuk do të marrin me vete asnjë prej muslimanëve që jetojnë në Mekë. Po qe se ndonjë nga muslimanët e Medines do të dëshërojë të mbetet në Mekë, do të lejohet.
6. Po qe se ndonjë musliman apo idhujtar mekas ikën e strehohet në Medine, do t'u kthehet dhe dorëzohet mekasve, por po qe se një musliman medinas strehohet te kurejshët, nuk do të kthehet.
7. Fiset arabe janë të lira të bashkohen me cilën anë që të duan.

Pakti i Hudejbijes është marrëveshja politike më e rëndësishme e bërë nga muslimanët në të gjallë të Profetit. Megjithëse shumica e neneve të tij në dukje ishin kundër interesave të muslimanëve, kur erdhi puna që të viheshin në jetë, u pa se ishte krejt e kundërta dhe ato dhanë përfundime me vlerë të madhe dhe me ndikim të

²⁰ "Pa dyshim, Allahu qe i kënaqur me besimtarët që të dhanë fjalën nën hijen e asaj peme..." (Kur'ani, Feth: 18)

menjëhershëm. Veçanërisht neni 6 që dukej si kushti më i rëndë e i papranueshëm, u shkaktoi kokëçarje dhe dëme të mëdha politeistëve mekas të cilët bënë shumë përpjekje për ta anuluar. Ebu Sufjani shkoi personalisht në Medine për t'iu lutur Profetit për anulimin e tij. Ç'kishte ndodhur? Muslimanët mekas, që, sipas këtij neni, nuk pranoheshin në Medine ose muslimanët e rinj që, për t'u shpëtuar politeistëve, shkonin në Medine, por sipas këtij neni, ktheheshin prapë, kishin ikur në një tokë asnjëse dhe kishin formuar një grup të pavarur që sulmonte dhe grabiste karvanet mekase! Të dëmtuar rëndë, të lodhur e të mërzhitur prej tyre, politeistët kërkonin tani ta anulonin nenin.

Pas kësaj marrëveshjeje, numri i muslimanëve u rrit me shpejtësi. Një vit më vonë muslimanët vizituan Qaben. Vizita e tyre e organizuar me disiplinën dhe seriozitetin më të lartë, la përshtypje të thellë ndër mekasit. Ata e kuptuan, tashmë, se kishin të bënë me një fe të vërtetë. Duke menduar kështu, persona të shquar nga parësia politeiste mekase, si Halid b. Velidi dhe Amr ibni As-i, u bënë muslimanë!

4. TRIUMFI I MEKES

Thamë se pas luftës së Hendekut, iniciativa kaloi në anë të muslimanëve. Pakti i Hudebijes ishte një prej provave dhe dokumenteve të kësaj. Mekasit nuk i respektuan parimet dhe nenet e marrëveshjes. Disa herë fshehur e, disa herë, hapur, ata nisën të vepronin e të sillleshin në kundërshtim me të. Për këtë arsye, Profeti (s.a.v.) vendosi ta shkulte nga rrënjët çibanin e idhujtarisë dhe politeizmit dhe ta pastronte prej idhujve Qaben, simbolin e besimit të njësia e Allahut! Fundja, nuk kishte mbetur më ndonjë armik i qenë i islamit veç kurejshve. Ishin larë hesapet me fiset hebreje Kajnuka, Nadir dhe Kurejza që jetonin përreth Medines. Këto grupe shoqërore hebreje, pavarësisht nga marrëveshjet me vullnet të lirë dhe pëlqim të dyanshëm që kishte lidhur Profeti me ta,²¹ në çdo çast të vështirë për muslimanët u qenë kundërvënë atyre duke i goditur nga pas, duke bashkëpunuar me politeistët. Atëherë, edhe Profeti i pati ndëshkuar hebrenjtë: fisin Kajnuka pas Bedrit, fisin Nadir pas Uhudit dhe fisin Kurejza pas Hendekut. Për triumfin e Mekës s'kishte mbetur asnjë pengesë!

Në vitin 630 (viti i 8 i periudhës së Medines), muslimanët, me një fuqi prej 10000 vetësh nën komandën e Profetit, marshuan drejt Mekës. I Dërguari i Allahut që priste

²¹ Sapo arriti në Medine, Profeti Muhammed bëri një traktat me 12 fiset arabe medinase dhe me 10 fiset hebreje, çifute, që banonin në qytet ose në rrethinat e tij. Mendohet se ky është traktati i parë i shkruar në historinë e njerëzimit. Traktati ishte një akt juridik i ndarë në dy pjesë. Pjesa e parë krijonte një entitet shoqëror e politiko-fetar të quajtur "ummet" që përbëhej nga 12 tributë e Jethribit dhe muhaxhirët e Mekës. Pjesa e dytë ishte një aleancë politike me 10 tributë çifute. Çifutët ruanin fenë e tyre dhe lirinë e besimit si dhe kishin të njëjtat të drejta shoqërore e politike me muslimanët. Ky traktat ka dy vlera kryesore historike botërore: e para se krijoi të parin shtet musliman dhe, e dyta, se krijoi të parin organizim politik unik të bazuar në etnitete heterogjene të hyra në marrëveshje me vullnet të lirë e që gëzonin të drejta të barabarta. Nga nenet shumë të rëndësishme të këtij traktati ishte ndalimi i luftës mes fiseve dhe vetëgjyqësia. Personi dhe pasuria private bëheshin të paprekshëm dhe mbroheshin me përparësi. Në këtë traktat, Muhammedi, si i dërguari i Allahut, përfaqësonte pushtetin qëndror si dhe të drejtën e vendimit në instancë të fundit. Megjithatë, pushteti i tij nuk ishte aspak autokrat (gjë, kjo, e siguar me anë të prerogativave të traktatit) sepse Allahu ishte autoriteti i vetëm si për të, ashtu edhe për popullin!

me durim orën dhe çastin e çdo gëje, kur vinte ai çast, nuk e shtynte për më tutje! Forcat islame që u futën në Mekë në katër krahë, nuk hasën aty në asnjë lloj qëndrese. Qysh më parë ishte lajmëruar se askush nuk do të prekej në se nuk paraqiste qëndresë apo në se nuk ngrihej për t'u hakmarrë. Dhe askush nuk u prek! Gjithashtu, përveç atyre që ishin bërë ose u bënë muslimanë me dëshirën dhe vullnetin e vet, askush nuk u detyrua për këtë gjë. Atdheu që muslimanët qenë detyruar ta braktisnin tetë vjet më parë, me ndihmën dhe favorin e Allahut ishte triumfuar pa derdhur gjak! Me triumfin e Mekës nga muslimanët, shteti islam u fuqizua shumë, kurse mohimi u gërmua me rrënjë!

Në triumfin e Mekës asnjë politeist nuk u ndëshkua për bëmat e mëparshme dhe të këqiat që u kishte bërë muslimanëve. Ndër të falurit ishin edhe njerëz të tillë si Vahshiu, vrasësi i Hz. Hamzait, gruaja Hind që pati ngrënë mëlçitë e Hz. Hamzait, Habbari që e pati plagosur vajzën e Profetit, Zejnepin, duke u bërë shkak për vdekjen e saj, Ikrime, biri i Ebu Xhehlit!

Si punë e parë pas triumfit, muslimanët pastruan Qaben prej idhujve. Pastaj ata bënë shumë tavaf rreth saj sikur të donin të shkarkonin mallin e tetë vjet ndarjeje. Kënduan ezan në Qabe dhe falën namaz. Pas 15 ditësh, Profeti deshte të kthehej në Medine, por më parë deshte të mbaronte punë me fisin e fuqishëm arab Hevazin në rrethinat e Mekës si dhe me fisin Sekif të Taifit. Këta fise, sikur këmbëngulja e tyre në idhujtari të mos mjaftonte, i përgojonin muslimanët lart e poshtë.

Profeti e mundi fisin Hevazin pas një lufte tepër të vështirë të zhvilluar në luginën **Hunejn**. Pastaj e rrethoi Taifin, por, me që ajo luftë do të kërkonte shumë gjak, pas këshillimit me shokët, Profeti e ngriti rrethimin. Pa kaluar shumë kohë, fisi Sakif u bë vetë musliman. Pas një muaj e gjysmë largimi nga Medina, Profeti me muslimanët u kthyen sërish atje.

5. HAXHI I LAMTUMIRES DHE VDEKJA E PROFETIT (632)

Haxhi, njëri prej pesë kushteve të islamit, është bërë farz, detyrim, në vitin e 9 të hixhretit.

Eshtë adhurimi i fundit i bërë farz. Në vitin e parë të haxhit farz, Profeti emëroi Ebu Bekrin si emir, udhëheqës të haxhit dhe e dërgoi në Mekë.

Haxhi i parë u bë në vitin e 9 të hixhretit nën vëzhgimin e Hz. Ebu Bekrit. Profeti e kreu detyrën e vet të haxhit një vit më pas, pra, në vitin e 10 të hixhretit (632). Ky qe **haxhi i parë** i Profetit, por, me që nuk pati jetë më tej, mbeti edhe haxhi i fundit që u quajt **haxhi i lamtumirës**. Në haxhin e tij Profeti u mësoi muslimanëve të gjitha hollësitë e këtij adhurimi.

Gjatë këtij haxhi, për të bërë adhurimet përkatëse së bashku me Profetin, u derdhën muslimanë grupe-grupe nga të katër anët e Gadishullit Arabik. Edhe vetë Profeti qe nisur nga Medina me një karvan prej 40 mijë vetësh. Së bashku me muslimanët e ardhur nga drejtimet e tjera, numri i besimtarëve të mbledhur për haxh i

kaloi të 120 mijë vetët. Profeti mbajti para tyre në Arafat hutben e parë ditën e vigjiljes së Bajramit të Kurbanit në ditën e 9 të muajit Dhilhixhxe. Në atë ligjëratë ai preku çështje shumë të rëndësishme. Ato ishin këshillat e fundit të të Dërguarit të Allahut për ummetin, bashkësinë e vet. Brenda kësaj periudhe 23-vjeçare, feja islame kishte arritur kulmin e përsosmërisë së saj. Zoti ynë i Lartë njoftonte kështu në Kur'an:

“Sot përsosa fenë tuaj, plotësova dhuntinë time për ju dhe zgjodha islamin si fe për ju!” (Kur’ani, Maide: 3)

Pas dhjetë ditësh Profeti u kthye në Medine. Pak kohë pas kthimit u sëmur. Ai e kishte plotësuar detyrën profetike me të cilën e kishte ngarkuar Allahu, e kishte çuar amanetin në vend. Ai kishte luftuar si duhet në rrugën e Allahut!

Ashtu si çdo frymë, edhe Profeti do ta shijonte vdekjen. E filluar në ditën e nëntëmbëdhjetë të muajit Safer të vitit të 11 të hixhretit, sëmundja i vazhdoi tetë ditë. Erdhi një çast që të mos mundej të dilte më në faltore për të drejtuar namazin. Që atje ku ishte, në banesën e vet që ndodhej ngjitur me faltoren, pa nga xhemaati i rrjeshtuar pas Ebu Bekrit që do të drejtonte, tashmë, faljen, u prek dhe buzëqeshi.

Në orët në vazhdim të ditës së hënë, gjendja e Profetit u rëndua. Ai ia dorëzoi frymën e fundit Allahut në dhomën e të shoqes, Hz. Aishesë, duke u bashkuar me Zotin e vet të Lartë **në muajin Rebiul Evvel të vitit të 11 të hixhretit në moshën 63-vjeçare (27 maj 632).**

Vdekja e Profetit shkaktoi mes sahabeve, shokëve dhe pasuesve të tij, një hutim dhe dëshpërim të thellë. Disa shokë, si Hz. Omeri, nuk e pranonin vdekjen e tij. Në çdo anë sundonte një atmosferë zie. Atmosfera festive e kthimit të Profetit në Medine ishte kthyer përmbys.

Dalja në shesh, në situata të tilla kur njerëzit veprojnë me ndjenja më shumë se me arsye, e njerëzve që përpiqen të venë në veprim gjykimin e shëndoshë dhe suksezi i tyre, është një favor i madh i Zotit. Këtë rol e mori përsipër, pas vdekjes së Profetit, Hz. Ebu Bekri i cili, me fjalët, sjelljet dhe veprimet e tij, arriti t’i qetësonte njerëzit, duke nisur që me Hz. Omerin, dhe të vendoste qetësinë e nevojshme.

Në atë mjedis të qetë, pastaj, Hz. Ebu Bekri u zgjodh kalif me miratimin e sahabeve dhe muslimanët shpëtuan nga rreziku i mbetjes pa një kokë drejtuese pas vdekjes së Profetit. Vetëm pas kësaj u kryen detyrat e përgatitjes së të vdekurit dhe varrosjes së Profetit. Hz. Aliu e lau. Kurse varri iu hap dhe u varros në dhomën e Hz. Aishesë, në atë vend ku kishte vdekur.

Vendi ishte pranë faltores. Sot ai ndodhet brenda faltores e cila quhet “Mesxhid-i Nebevi”, “Xhamia Profetike”. Pjesës, brenda faltores, mes minberit, vendpredikimit të Profetit, dhe shtëpisë, i thuhet **“Ravza-i Mutahhara”**, “Kopshti i Pastër”. Ravza është një ndër kopshtet e xhennetit. Brenda faltores ndodhen edhe varret e Hz. Ebu Bekrit dhe të Hz. Omerit.

Lexim letrar

Hutbeja e lamtumirës

(Kjo hutbe është mbajtur në vitin 632 para më se njëqind mijë muslimanëve)

O njerëz!

Ma dëgjoni mirë fjalën! **S'e di, ndoshta s'do të takohem më me ju në këtë vend!**

O njerëz!

Ashtu siç është e shenjtë kjo ditë, siç është i shenjtë ky muaj, siç është i shenjtë ky qyteti juaj, ashtu edhe jeta, pasuria dhe nderi juaj janë të shenjtë e të mbrojtur prej çdo padrejtësie!

Shokë të mi!

Pa dyshim që do të bashkoheni me Zotin tuaj. Dhe Ai do t'ju kërkojë llogari për bëmat tuaja. Kujdes, të mos ktheheni, pas meje, në punët tuaja të mbrapshta të së kaluarës e të vrisni njëri-tjetrin! Këtë porosi, ata që ndodhen këtu, t'ua përcjellin atyre që s'ndodhen. Mundet që ai që ndodhet këtu, t'ia përcjellë dikujt që i kupton më mirë këto!

Shokë të mi!

Kush të ketë ndonjë amanet, t'ia japë menjëherë të zotit. Dijeni se të gjitha llojet e faizit janë ndaluar. Allahu kështu ka urdhëruar! Faizi i parë që kam hequr, është faizi i Abbasit, të birit të Abdylmuttalibit. Kurse kapitali bazë është i juaji. As mos dëmtoni, as mos u dëmtoni!

Shokë të mi!

Kini mendjen! Të gjitha zakonet e mbetura nga koha e injorancës, janë hequr. Janë hequr edhe të gjitha gjakmarrjet e ndjekura në injorancë. Gjakmarrja e parë që kam hequr, është ajo e ljas bin Rabiasë, nipit të Abdylmuttalibit!

O njerëz!

Pa dyshim që shejtani e ka humbur plotësisht shpresën se do të adhurohet në këto tokat tuaja! Megjithatë, ai do të kënaqej në se ju do t'i shkonit për shtat në gjëra të tjera të vogla jashtë kësaj. Për ta ruajtur fenë, duhet të ruheni edhe prej këtyre gjërave!

O njerëz!

Ju këshilloj të kujdeseni për të drejtat e grave dhe, për këtë, të keni frikë Allahun! Ju i morët gratë si amanet prej Allahut dhe nderi i tyre u bë për ju hallall me urdhrin e

Tij. Ju keni të drejta mbi gratë, edhe ato kanë të drejta mbi ju! E drejta juaj është që ato të mos e shkelin kurorën e të mos pranojnë në shtëpi njerëz në kundërshtim me pëlqimin tuaj. E drejta e grave është që t'i ushqeni dhe vishni sipas zakoneve dhe traditave të lejueshme.

O besimtarë!

Po ju le dy amanete që, po t'i ruani e të veproni siç thonë ato, kurrë nuk e ngatërroni rrugën! Ato janë libri i Allahut, **Kur'ani**, dhe **sunneti im!**

Besimtarë!

Dëgjojeni mirë dhe nguliteni mirë në mendje fjalën time! Muslimani është vëlla me muslimanin, kështu, të gjithë muslimanët janë vëllezër. Muslimanit nuk i bëhet hallall as malli, as dhe gjaku i vëllait musliman. Por tjetër gjë është në se mallin e jep me dëshirë.

O njerëz!

Zoti i ka dhënë secilit hakun e vet. Për secilin ka ndarë pjesë nga trashëgimia. Nuk është e nevojshme t'i lihet testament trashëgimtarit! Fëmija i përket atij, në shtratin e të cilit ka lindur. Përveç atyre që shkelin kurorën.

O njerëz!

Zoti juaj është një. Edhe ati juaj është një. Që të gjithë jeni të bijtë e Ademit. Kurse Ademi është prej dheu. Arabi nga joarabi nuk kanë asnjë përparësi! **Përparësia është te devotshmëria, te frika nga Allahu! Më i vlefshmi ndër ju para Allahut është ai që e ka më shumë frikë Atë!**

T'i bindeni drejtuesit edhe në se ai është një skllav zezak veshprerë, po qe se ju drejton me anë të librit të Allahut! Fajtori nuk fajësohet veçse për fajin e vet. Ati nuk fajësohet për fajin e të birit, as i biri për fajin e të atit!

Kini mendjen! Këto katër gjëra kurrë nuk duhet t'i bëni!

Nuk duhet t'i bëni asgjë shok Allahut! Nuk duhet të vrisni pa të drejtë, nuk duhet të cënoni jetën që Allahu e ka bërë të paprekshme! Nuk duhet të bëni kurvëri! Nuk duhet të vidhni!

Unë u urdhërova të luftoj gjersa njerëzit të thonë "La ilahe il'lallah!" Kur njerëzit të thonë kështu, gjaku dhe pasuria e tyre është e mbrojtur, kurse llogaria e tyre i përket Allahut!

O njerëz!

Nesër do t'ju pyesin për mua. Ç'do t'u thoni?

Të gjithë muslimanët thanë njëzëri:

“Dëshmojmë se dërgesën e Allahut e plotësove, detyrën në vend e çove, na porosite e na këshillove!”

Pas kësaj, i Dërguari i Allahut ngriti gishtin e dëshmisë lart, pastaj e uli mbi bashkësinë e besimtarëve dhe thirri:

“Ji dëshmitar, o Zot! Ji dëshmitar, o Zot! Ji dëshmitar, o Zot!”

PERMBLEDHJE

1. Kur dhe në ç'vit ka lindur Profeti ynë?
2. Flisni për fëmijërinë dhe rininë e Profetit.
3. Flisni për martesën e Profetit dhe thoni emrat e fëmijëve të tij.
4. Tregoni për ardhjen e zbulësës së parë Profetit dhe thoni kuptimin e ajeteve të zbritura së pari.
5. Thoni kush janë muslimanët e parë.
6. Ç'të këqia u bënë kurejshët muslimanëve?
7. Flisni për hixretin e parë e të dytë të Etiopisë.
8. Tregoni se ç'vendim bojkotimi morën politeistët e mbledhur nën kryesinë e Ebu Xhehlit kundër të bijve Hashim dhe Abdylmuttalib.
9. Cili quhet “Viti i Zymtë”?
10. Flisni për udhëtimin e Profetit në Taif.
11. Flisni për mrekullinë e Miraxhit.
12. Flisni shkurt për bisedimet e Akabes.
13. Flisni për hixhretin e Profetit.
14. Përshkruajeni shkurt periudhën e Medines.
15. Për ç'është folur në hutbet e Profetit në namazin e xhumasë së parë?
16. Ku dhe mes kujt u hodh themeli i parë i vëllazërimit islam?
17. Flisni shkurt për luftën e Bedrit.
18. Flisni shkurt për luftën e Uhudit.
19. Flisni shkurt për luftën e Hendekut.
20. Përshkruajeni shkurt marrëveshjen e Hudejbijes.
21. Përshkruajeni shkurt triumfin e Mekës.
22. Përshkruajeni shkurt haxhin e lamtumirës së Profetit dhe vdekjen e tij.
23. Thoni pesë pika të rëndësishme nga hutbeja e lamtumirës.

PJESA IV

MORALI I LARTE I PROFETIT TONE

ÇESHTJET

1. NDERSHMERIA, MESHIRA DHE BUJARIA E PROFETIT
2. PROFETI YNE ISHTE I THJESHTE, I KUPTUESHEM DHE FALES
3. PROFETI YNE ISHTE I DREJTE, I GUXIMSEM, I MBESHTETUR TE ALLAHU DHE MIKPRITES
4. RENDESIA QE I JEpte PROFETI YNE PASTERTISE
5. JETA FAMILJARE E PROFETIT DHE DASHURIA PER FEMIJET

PUNE PERGATITORE

1. Ç'dini mbi moralin e bukur? Si mund të bëhet i bukur morali ynë?
2. Si duhet të jetë, sipas jush, njeriu i mirë? A mund ta përshkruani me shembuj?
3. A ka njerëz të gjallë që i keni marrë për model?

1. MORALI I LARTE I PROFETIT TONE

Robi më i dashur i Allahut, profeti i fundit dhe më i madhi, Hz. Muhammedi (s.a.v.), lindi si një diell lumturie. Ashtu siç bleron toka e tharë kur ujitet, me ardhjen e Profetit tonë njerëzimi u rigjallërua.

Në saje të dritës së besimit që shtresoi ai, bestytnitë u fshinë nga zemrat, vendin e injorancës e zuri dituria, vendin e dhunës dhe padrejtësisë, e drejta dhe drejtësia, vendin e urrejtjes dhe armiqësisë, dashuria për njeriun, vendin e zemërgurtësisë, mëshira dhe dhembshuria! U themelua vëllazëria në kuptimin e vërtetë të fjalës, për rrjedhojë, shoqëria fitoi paqen dhe qetësinë.

Profeti ynë që u tregoi njerëzve rrugën për të qenë të lumtur në këtë jetë dhe në jetën tjetër, duke i zbatuar vetë, në radhë të parë, parimet morale që i dha mësim, u bë shembulli më i bukur.

Në Kur'an Allahu ka bërë të ditur se Profeti ynë ka një moral të lartë:

“Pa dyshim, ti ke një moral të lartë!..” (Kur'ani, Kalem: 4)

Moralin ai e pati marrë prej Kur'anit dhe të gjitha gjërat e mira i pati mbledhur te vetja. Kur e patën pyetur bashkëshorten e tij shumë të respektuar, Hz. Aishenë, mbi moralin e Profetit, ajo qe përgjegjur: *“Moralin e tij ishte Kur'an!”* Vetë Profeti pati thënë për vete: *“Mua më edukoi Allahu dhe edukatën ma bëri të bukur!”*

Me sjelljet dhe personalitetin e tij të lartë, ai është shembulli më i bukur për njerëzimin. Lidhur me këtë, Allahu ka urdhëruar si më poshtë dhe na ka kërkuar që mënyrën e tij të jetesës ta marrim si model:

“Pa dyshim, te i Dërguari i Allahut ka për ju një shembull të bukur!” (Kur'ani, Ahzab: 21)

Detyra jonë si muslimanë është ta mësojmë mirë jetën plot virtyte të Profetit dhe të jetojmë duke i marrë si model sjelljet e tij morale.

Dhe, tani, le të përpiqemi t'i mësojmë së bashku mënyrën e jetesës të Profetit tonë dhe sjelljet e tij morale.

2. NDERSHMERIA E PROFETIT TONE

Profeti ynë ishte shembulli më i bukur i ndershmërisë dhe drejtësisë. Qysh në fëmijëri, ai kurrë nuk qe ndarë prej drejtësisë dhe së vërtetës, kurrë nuk pati gënjyer. Nisur nga ndershmëria e tij e periudhës së rinisë dhe personalitetit të besueshëm, qysh para se të bëhej profet, qe mbiquajtur **“Muhammed Emin”, “Muhammedi i Besueshëm”**. Ndershmërinë e tij e patën pranuar edhe armiqtë e tij dhe nuk patën mundur ta quanin gënjeshtar.

Armiku më i madh i profetit, Ebu Xhehli, i pati thënë: “O Muhammed, ne nuk të përgënjeshtrojmë ty, për ne ti je i ndershëm. Ne përgënjeshtrojmë vetëm atë që ke sjellë ti!” Kjo thënie e pati dëshpëruar Profetin. Për këtë pati zbritur ajeti: **“Sigurisht, Ne e dimë që fjalët e tyre të kanë dëshpëruar. Në të vërtetë, ata nuk të përgënjeshtrojnë ty. Ata mizorë mohojnë hapur ajetet e Allahut!”** (Kur’ani, En’am: 33)

Një nga parësia e kurejshve, Haris b. Amir, pati thënë kështu:

“O Muhammed, vallahi ti kurrë s’na ke gënjyer ne por, në se bëjmë si thua ti, e humbim pozitën tonë, prandaj nuk besojmë!”

H.z. Muhammedi si profet e pati mbledhur fisin e vet në kodrën Safa dhe u pati thënë: *“Sikur t’u thosha se pas kësaj kodre po vjen një ushtri armike, a do të më besonit?”* Dhe njerëzit i qenë përgjegjur:

“Do të të besonim se ti kurrë s’ke thënë gënjeshtër!”

Mes atyre njerëzve kishte edhe nga armiqtë e tij më të tërbuar. Por edhe ata e patën pohuar ndershmërinë e tij!

Profeti ynë ka porositur: *“Mos hiqni dorë nga ndershmëria sepse ajo shkon me të mirën. Të ndershmit dhe të mirët e kanë vendin në xhennet. Largohuni prej gënjeshtres sepse gënjeshttra shkon me të keqen. Ata që gënjejnë dhe ata që bëjnë keq, e kanë vendin në xhehennem!”*

Profetin e kanë pyetur se kush është më i dobishmi ndër njerëzit dhe ka thënë kështu:

“Çdokush që e ka zemrën të pastër dhe fjalën, të drejtë!” (Ibni Maxhe)

Ata që patën dhënë e marrë me H.z. Muhammedin (s.a.v.) para se të bëhej profet, vërtetonin drejtësinë dhe ndershmërinë e tij, besnikërinë e tij ndaj të vërtetës. Ky qëndrim vazhdoi edhe pasi u muar vesh profetësia e tij. Tek ai vazhduan t’i linin amanetet edhe armiqtë e tij!

Një ditë, tregtarin e quajtur Saib e patën njohur me Profetin duke i folur për ndershmërinë e tij të lartë. Saibi pati thënë: *“E njoh më mirë se ju! Qemë bërë shokë në tregti, të gjitha llogaritë i kishte mjaft të shkëlqyera!”*

3. PROFETI YNE ISHTE I MESHIRSEM

Zemra e Profetit ishte e mbushur plot me mëshirë, dhembshuri dhe dashuri për njeriun. Allahu i Lartë e pati dërguar atë si mëshirë për botët. Mëshira dhe dhembshuria e tij duken hapur në të gjitha periudhat e jetës, zemra e tij e mbushur me mëshirë i rrihte gjithë për të mirë. Ai donte që askush të mos pësonte të keqe, askush të mos prekej!

Duke bërë të ditur se atyre që tregojnë mëshirë për njerëzit dhe gjallesat e tjera, Allahu do t'u përgjigjet me mëshirë, Profeti ka thënë:

“Atyre që tregojnë mëshirë, edhe Allahu i Lartë u tregon mëshirë; tregoni ju mëshirë për ata që janë në tokë, që edhe ata të qiellit të tregojnë mëshirë për ju!”
(Ebu Daud)

Kurse të pamëshirshmëve ua ka tërhequr vëmendjen kështu:

“S'ka mëshirë për atë që s'ka mëshirë!” (Buhari)

Ai interesohej veçanërisht për bonjakët si nevojtarë për dashuri dhe ndihmë, i këshillonte muslimanët të tregonin mëshirë për bonjakët. Një njeri shkoi te Profeti dhe u ankua për vete se e kishte zemrën të ashpër. Dhe Profeti e porositi kështu:

“Po qe se ke dëshirë të të zbutet zemra dhe të arrish atë për të cilën ke nevojë, trego mëshirë për jetimin, përkëdhele dhe ushqeje nga gjella jote. Po qe se do të veprosh kështu, zemra do të të zbutet dhe do të arrish atë për të cilën je nevojtar!”

Profeti ynë ishte i mëshirshëm jo vetëm ndaj njerëzve; ai sillej me mëshirë dhe dhembshuri edhe ndaj kafshëve. Ai i ka dhënë ujë me dorën e vet një maceje të etur, ka urdhëruar që kafshët të mos lihen pa ngrënë dhe të trajtohen mirë.

Një herë, Profeti pati parë në kopshtin e një muslimani medinas një deve që po pëlliste nga të pangrënë dhe i pati ardhur shumë keq. I qe afruar devesë, e pati ledhatuar dhe pati pyetur se kush ishte pronari i saj, të cilit i pati tërhequr vëmendjen kështu:

“A s'keni frikë nga Allahu që silleni kështu me kafshët?”

4. PROFETI YNE ISHTE BUJAR

Profeti ynë (s.a.v.) ka qenë më bujari ndër njerëzit. Askënd që kërkonte diçka prej tij nuk e kthente prapë, ç't'i binte në dorë, ua shpërndante nevojtarëve dhe thoshte: *“Unë jam vetëm një shpërndarës; dhënësi është Allahu!”* Megjithatë, lipjen nuk e donte dhe lipësave u tregonte rrugët e shpëtimit prej lipësisë duke fituar me punë dhe përpjekje. Nuk pati ndodhur kurrë të thoshte “s'kam” për një gjë që i kërkohet; ose e jepte në se i ndodhej, ose premtonte ta jepte sapo t'i binte në dorë.

Një ditë, Profetit i kishin dhuruar një copë stofe për të cilën, në të vërtetë, kishte edhe nevojë. Dikush nga ata që i ndodheshin atë çast pranë, kishte thënë vetëm kaq: “Ç’stofë e mirë!” Dhe Profeti ia kishte lënë atij!

Ai mendonte për të varfërit dhe nevojtarët më shumë se për veten; i ushqente të uriturit, kurse vetë mbetej pa ngrënë! Profeti pati bërë të njëjtën jetë të thjeshtë edhe kur pati pasur mundësi materiale, nuk pati veçuar asgjë për vete; me që ato që kishte në dorë, ua ndante nevojtarëve, pati ndodhur shpesh të flinte pa ngrënë. Hz. Aisheja thotë:

“Ka ndodhur që Profeti ynë të mos ketë ngrënë tri ditë me radhë se pëlqente të ushqente të varfërit e vetë të mbetej pa ngrënë!” (Tirmidhi)

Sigurisht, është veprim i mirë që një i pasur të ndihmojë një të varfër, që i ngopuri të ushqejë të uriturin, është tregues i ndjenjës së bujarisë. Kurse bujaria e njeriut që u jep të varfërve çdo gjë që ka në dorë, që i ushqen ata me gjellën e vet duke mbetur vetë pa ngrënë, është vepër e një ndjenje shumë të lartë. Është kulmi dhe më e bukura e bujarisë!

Ja, pra, e tillë ishte bujaria e Profetit tonë, zemra e të cilit rrihte me dashuri për njeriun, me ndjenjë dhembshurie dhe ndihme për njerëzit dhe e tillë pati qenë një jetë të tërë!

5. PROFETI YNE NUK E PELQENTE LIPJEN

Profetit tonë (s.a.v.) nuk i pëlqente që njerëzit lipnin dhe thoshte kështu: *“Sigurisht që është më e dobishme e më e bekuar se lipja që dikush prej jush të marrë një litar, të shkojë për dru, t’i sjellë e t’i shesë e, kështu, Allahu ta ruajë atë nga vetëposhtërimi duke u zgjatur dorën njerëzve!”* (Buhari)

Një nga ensarët shkoi te Profeti për t’i kërkuar lëmoshë. Profeti e pyeti:

“A ke gjë në shtëpi?”

“Po, kam. Mbi gjysmën e saj fle e, me gjysmën tjetër, mbulohem. Veç saj kam edhe enën për të pirë ujë.”

Profeti ia ktheu: *“Ngreu e silli këtu këto që përmende!”*

Njeriu u ngrit, shkoi në shtëpi dhe u kthye me gjërat në duar. Profetit i ndodheshin pranë edhe njerëz të tjerë. Profeti iu kthye atyre:

“A ka kush që dëshiron t’i blejë këto?”

Dikush tha: “Unë i blej për një derhem!”

Profeti pyeti dy a tri herë:

“Kush jep më shumë?”

Një tjetër tha: “Unë i marr për dy derhemë!”

Profeti ia dha atij sendet për dy derhemë. Pastaj derhemët ia dorëzoi pronarit të sendeve dhe e porositi:

“Me një derhem bli të ngrëna për fëmijët, kurse me derhemin tjetër bli një litar, shko për dru dhe shiti e, kështu, përshkohu!”

Pas dy javësh, njeriu u kthye dhe i tregoi Profetit se me punën e tij kishte fituar dhjetë derhemë, me një pjesë të të cilave kishte blerë veshje për fëmijët e, me një pjesë tjetër, të ngrëna. Atëherë, Profeti tha kështu:

“A më mirë të jetosh me djersën e ballit, a më mirë të dalësh ditën e kiametit para Allahut me vulën e lipsarit në ballë?” (Ebu Daud)

Prapë një ditë, disa ensarë kërkuan lëmoshë nga Profeti. Dhe ai u dha. Pastaj ata i kërkuan përsëri dhe Profeti u dha përsëri. Profeti u dha edhe herën e tretë, gjer kur s’i mbeti më gjë! Atëherë, Profeti u tha kështu:

“Ç’pata me vete nga malli sadaka, jua dhashë. Nuk fsheha prej jush gjë për t’ua dhënë të tjerëve. Allahu ia bën të lehtë punën atij që ruhet të mos lipë. Gjithashtu, Allahu i dhuron pasuri atij që nuk dëshiron të bëhet nevojtar ndaj të tjerëve! Allahu i jep durim atij që dëshiron të durojë. Askujt nuk i është dhënë një e mirë më e gjerë, më e dobishme se durimi!” (Buhari)

6. THJESHTESIA E PROFETIT TONE

Profeti ynë ishte edhe serioz, i rëndë, edhe i thjeshtë. Kur shkonte diku, nuk donte t’i ngriheshin në këmbë ose t’ia puthnin dorën. Një herë, kur dikush deshi t’ia puthte dorën, Profeti e tërhoqi dhe nuk i dha mundësi. Kur hynte në ndonjë kuvend, ulej ku kishte vend të lirë dhe nuk i zgjaste këmbët drejt të tjerëve.

Profeti i kryente vetë disa punë shtëpie: arrnonte, fshinte, shkonte në treg. Madje edhe këpucët vetë i riparonte.

Lidhur me thjeshtësinë, Profeti ka thënë kështu:

“Atë që sillet me thjeshtësi ndaj vëllait musliman, Allahu e lartëson. Atë që mburret e mbahet më të madh, Allahu e ul!” (Et-Tergib ve’t-Terhib)

Profeti nuk bënte dallim për të varfër e të pasur dhe shkonte ku ta ftonin edhe në se ftuesi ishte një shërbëtor. Ai rrinte e hante me të varfërit, shkonte në shtëpinë e më të varfërit dhe e pyeste për shëndetin e për hallet.

Profeti u bënte vizitë të sëmureve dhe thoshte se kjo ishte detyrë për muslimanin. Kur vizitonte një të sëmure, i jepte shpresë, ia fërkonte dorën, ballin dhe lutej për shërim.

Edhe këtu ai nuk bënte dallime, i shkonte për vizitë kujtdo, pavarësisht se kush ishte. Një herë qe sëmurur një fëmijë nga hebrenjtë. Profeti i shkoi për vizitë në shtëpi dhe, pasi e pyeti për shëndetin, e ftoi të bëhej musliman. Fëmija pa nga i ati. I ati i tha: *“O bir, bëj si të të thotë Profeti!”* Dhe fëmija u bë musliman! (Buhari)

Kur flisnin të tjerët, Profeti nuk ua priste fjalën, por i dëgjonte me vëmendje.

Profeti bënte një jetë tepër të thjeshtë. E hante me dëshirë atë që i vinin para. Nuk zgjidhte.

Në një kohë kur shokët ishin gati të bënin çdo lloj sakrifice për të e në rrugën e tij, ai shkonte vetë në treg dhe nuk i bëhej barrë kujt. Kur vetë ecte kaluar, nuk i pëlqente që dikush tjetër të ecte në këmbë pranë tij. Një herë pati shkuar për vizitë në shtëpinë e një shoku. Në kthim, i zoti i shtëpisë i dha devenë si dhe të birin për ta shoqëruar. Por Profeti nuk pranoi që djali ta shoqëronte në këmbë. E hipi edhe atë në deve dhe ashtu shkuan bashkë.

7. PROFETIT NUK I PELQENTE LAVDERIMI

Megjithëse ishte profeti i fundit i dërguar prej Allahut, Hz. Muhammedit nuk i pëlqente aspak lavdërimi i tepruar. Ai nuk ndjehej mirë kur thoshin, “Profeti ynë është më i virtytshmi”! Ai kundërshtonte:

“Mos më lavdëroni mua si krishterët Isanë, të birin e Merjemes! Pa dyshim, unë jam rob i Allahut! Më quani “robi dhe i dërguari i Allahut”! (Buhari)

Vajza e Muavviz b. Afrait, Rubejja, tregon kështu për martesën e saj:

“Në dasmën time na erdhi Profeti. U ul ja, kështu, mbi sexhadenë e bërë për mua. Pastaj rreth tij u mblodhën këngëtares që kishin ardhur për dasëm dhe nisën të këndonin këngë trimërie për dëshmorët e Bedrit. Në këtë mes, njëra prej tyre thuri aty për aty këtë varg: **“Mes nesh është Profeti që njeh të ardhmen!”** Profetit nuk i pëlqeu kjo dhe i tha këngëtares:

“Lere këtë! Mos thuaj kështu! Këndo ashtu siç këndoje më parë!” (Buhari)

Një radhë Profeti po merrte abdest. Shokët deshën ta mbledhin ujin e përdorur prej tij. Kur Profeti i pyeti se pse po e bënin këtë, ata i thanë se e bënin vetëm nga afërsia dhe besnikëria që ndjenin për të. Atëherë, ai u foli kështu:

“Po qe se dikush prej jush dëshiron të ndiejë kënaqësinë e dashurisë për Allahun dhe të dërguarin e Tij, kur ta hapë gojën, të thotë të vërtetën, të bëhet i ndershëm, zemërmirë, ta çojë në vend besimin që i jepet, të respektojë të drejtat e fqinjit në se jeton me fqinj!” (Mishkatul Mesabih)

Një ditë te Profeti kishte shkuar dikush për vizitë dhe, kur ishte ndodhur para tij, kish filluar të dridhej. Profeti ishte përpjekur ta qetësonte:

“Qetësohu! Unë nuk jam sundimtar! Unë jam biri i një gruaje kurejshe që ka ngrënë bukë thatë!” (Ibni Maxhe)

8. PROFETI YNE ISHTE I KUPTUESHEM DHE FALES

Profeti ynë ka qenë fytyrëqeshur, sjelljebutë dhe tepër i hollë e delikat në sjellje. Ai nuk ka qenë i trashë dhe zemërthyes. Nga goja e tij nuk dilte fjalë fyese. Kurrë në jetën e tij nuk përdori fjalë të keqe ndaj dikujt, nuk u soll në mënyrë fyese dhe askënd nuk uli apo poshtëroi.

Enesi (r.a.) që i shërbeu Profetit për dhjetë vjet me radhë, thotë: “Ai as “of!” nuk më tha, as më qortoi ndonjëherë, *“pse e ke bërë këtë punë ose pse s’e ke bërë këtë punë!”*

Profeti ynë nuk ia thoshte, nuk ia përplaste tjetrit të metat në fytyrë. Kur shihte ndonjë sjellje ose veprim të gabuar, të papëlqyeshëm, e bënte vërejtjen me fjalë të përgjithshme, pa iu drejtuar posaçërisht dikujt dhe po ashtu porosiste, si *“disa thonë kështu a vepronjë ashtu, por këto nuk janë të drejta!..”*

Profeti nuk e kthente dhuratën; e pranonte, por edhe nuk e harronte të mirën, e kujtonte gjithmonë dhe i përgjigjej me mirësi.

Profeti ynë ka qenë njeri shumë besëtar. Kurrë nuk i harronte ata që i bënë një të mirë. Ai kurrë s’e pati harruar Hz. Hatixhenë, bashkëshorten e shquar, muslimanen e parë! Ajo nuk e pati lënë vetëm në detyrën e tij të shenjtë, i pati dhënë mbështetje, e pati ngushëlluar. Dhe ai e pati kujtuar pas vdekjes gjithmonë me nderim atë grua me shpirt të lartë, shembull në moral e në virtyt. Sa herë që therte ndonjë dele, do t’u çonte edhe të afërmëve të saj!

Profeti ynë ka treguar respekt dhe interesim të afërt edhe për familjen ku pati kaluar katër vjetët e para të fëmijërisë. Ai e quante si nënë dhe po ashtu i drejtohej mëndeshës Halime. Kur ajo i vinte për vizitë, i shtronte rrobën, e ulte dhe sillte me shumë ngrohtësi e nderim.

Profeti ynë ka qenë njeri shumë i mëshirshëm dhe falës. Në luftën e Uhudit, megjithëse armiqtë e sulmuan ashpër, e qëlluan dhe e plagosën, ai kurrë nuk i shau, nuk i mallkoi. Ndërsa fshinte gjakun që i rridhte fytyrës, thoshte për ta:

“Allahu im! Fale popullin tim se s’dinë se ç’bëjnë!”

Profeti i pati falur të këqiat që i patën bërë vetë atij dhe kurrë dhe prej askujt s’pati marrë shpagim megjithëse pati patur rast për këtë! Ndërkaq, kur pati qenë fjala për të drejtën e të tjerëve, pati këmbëngulur që e drejta të shkonte në vend!

Politeistët me kohë patën dashur ta vrisnin Profetin dhe patën bërë ç’u pati ardhur dore kundër tij dhe muslimanëve me qëllim për ta shuar dritën e islamit. Ndërsa e keqja e tyre pati ardhur duke u shtuar, muslimanët qenë detyruar ta braktisnin vendin ku qenë lindur dhe rritur dhe të emigronin në Medine.

Pas disa vitesh Profeti me muslimanët qenë kthyer në Mekë si triumfatorë dhe pa derdhur gjak. Ata që u patën bërë aq shumë të këqia muslimanëve e që patën dashur ta vrisnin edhe Profetin vetë, patën rënë në gjunjë me kokën ulur para tij duke pritur vendimin që do të jepej për ta. Duke treguar edhe në atë rast mëshirën e tij, Profeti i pati falur të gjithë, duke triumfuar, kështu, edhe mbi zemrat dhe duke i dhënë edhe botës një mësim të bukur morali dhe virtyti!

9. PROFETI YNE ISHTE NJERI I DREJTE

Profeti ynë ishte njeri shumë i drejtë dhe i dhembshur. Drejtësinë e tij e pati pohuar dhe pranuar edhe armiku. Fiset i drejtoheshin gjykimit të drejtë të tij në rastet më të vështira dhe e pranonin me respekt vendimin e tij.

Një herë, një grua nga fisi Mahzumi kishte vjedhur. Parësia e Mekës deshën që kjo grua me një rreth shumë të gjerë fisnor e shoqëror, të mos ndëshkohej dhe, për këtë, i dërguan Profetit si ndërmjetës Usame b. Zejdin që ai e donte shumë. Pasi e dëgjoi këtë, Profeti tha: *“Paraardhësit tuaj, për shkak të këtyre anësive qenë shkatërruar. Ata zbatonin ndëshkimet më të rënda mbi të varfërit, kurse të pasurit dhe njerëzit me emër nuk i dënonin fare!”* (Buhari) Me këto fjalë ai theksonte se dallimet në zbatimin e ligjeve bëhen shkak për shkatërrimin e shoqërisë.

Profeti ynë nuk merrte kurrë shpagim për cënimin e nefsit, egos së tij. Por e çonte në vend drejtësinë kur ishte fjala për shkeljen e urdhrave të Zotit. Ai nuk bënte dallime mes njerëzve. Sipas tij, para ligjit të gjithë ishin të barabartë: si i pasuri, ashtu edhe i varfëri, si i madhi, ashtu edhe i vogli!

Mes robërve të luftës së Bedrit ndodhej edhe i ungji i Profetit, Abbasi. Çlirimi i robërve bëhej sipas një dëmshpërblimi të caktuar. Por, kur shokët e profetit e morën vesh se mes robërve ndodhej edhe Abbasi, i kërkuan Profetit çlirimin e tij pa dëmshpërblim. Por Profeti i kundërshtoi me vendosmëri:

“Jo, kjo s’mund të bëhet! As edhe një derhem i dëmshpërblimit që duhet të japë ai, nuk mund të falet!” (Buhari)

Gjatë gjithë jetës Profeti i trajtoi njerëzit me drejtësi dhe i zbatoi ligjet njëlloj për të gjithë. Gjithashtu nuk e pati pëlqyer dallimin mes shokësh.

Një ditë, te Profeti vjen një beduin për të kërkuar borxhin. Si të gjithë beduinët që ishin të trashë në sjellje, edhe ai u suall trashë me Profetin, gjë që shkaktoi kundërveprimin e menjëhershëm të shokëve dhe këshillimin e tij:

“Turp të kesh! A e di ti se me kë po flet?”

Mirëpo beduini, pa e çarë kokën për ta, vazhdoi me të vetën:

“Unë erdha vetëm për të kërkuar hakun tim!”

Atëherë ndërhyri Profeti që u tha kështu shokëve:

“Ju duhet të mbanit anën e tij se ky njeri kërkon të drejtën e vet!”

Pas kësaj, Profeti i çoi fjalë Havle binti Kajsit t’i dërgonte hua ca hurma. Me to ai ia pagoi borxhin bedunit si dhe i dha për të ngrënë. Atëherë beduini tha duke e bekuar Profetin:

“Ti ma pagove hakun në një mënyrë shumë të mirë. Allahu të shpërbleftë sa më mirë!”

Atëherë Profeti tha:

“Ja, kjo është një punë e mirë! Njerëzit që mbajnë anën e atij që ka të drejtë, janë më të dobishmit ndër njerëz! Nuk ka të ardhme ajo shoqëri ku i dobëti nuk mundet ta marrë të drejtën e vet pa e lënduar kush!” (Ibni Maxhe)

Lexim letrar

Disa kujtime prej Profetit

Gënjeshttra ishte diçka krejt e huaj dhe e papëlqyeshme për Profetin. Ai nuk i lejonte as gënjeshttrat e përdorura për t'i marrë me të mirë fëmijët!

Abdullahu i vogël tregon:

“Një radhë, kur Profeti ndodhej në shtëpinë tonë, nëna më tha:

“Eja se diç kam për të të dhënë!”

“Ç’ke ndërmend t’i japësh?” - E pyeti Profeti.

“Hurma do t’i jap!” - Tha nëna.

“Po qe se do ta gënjeje dhe s’do t’i jepje asgjë, do të të shkruhej një gjynah për gënjeshtër!” - I tha Profeti. (Ebu Daud)

Profeti ynë që ishte më i mëshirshmi ndër njerëzit, kërkonte mëshirë ndaj të gjitha qenieve.

Ibni Mes’udi (r.a.) kujton: “Po udhëtonim bashkë me të Dërguarin e Allahut. Profeti ishte larguar ca për një nevojë kur aty pranë pashë një fole trumcaku me dy zogj. I mora të vegjlit, kurse trumcaku nënë m’u vu pas duke klithur. Profeti që e pa skenën, ma tërhoqi vërejtjen:

“Kush është ai që po e bën të qajë këtë trumcak për të vegjlit e saj? Jepja shpejt!”

Një herë Profeti kishte hyrë në bahçen e një shoku. Atje u përball me një deve. Kur e pa Profetin, deveja rënkoj dhe nga sytë nisën t’i rridhnin lotë! Profeti u afrua dhe ia fshiu lotët. Deveja e kishte barkun petë, i ishte ngjitur barku me kurrizin nga të pangrënë! Profetit i erdhi shumë keq. Ai e thirri pronarin:

“Kush është i zoti i kësaj deveje?”

Një ensar i ri doli në shesh dhe u përgjigj:

“Unë jam, o i Dërguari i Allahut!”

Dhe profeti i tha kështu:

“A s’ke frikë nga Allahu për të drejtën e kësaj deveje që ta ka dhënë? Shih këtu! Kjo kafshë m’u ankua për ty se e mundon shumë me punë dhe e le pa ngrënë!” (Ebu Daud)

10. GUXIMI I PROFETIT

Një nga veçoritë e tjera të Profetit tonë ishte edhe guximi. Ai ishte i vetëm kur nisi t'i ftonte njerëzit për në islam. Në vitet e para edhe numri i muslimanëve ishte i paktë. Kurse përballë kishte një numër të madh njerëzish të fuqishëm që donin ta asgjësonin islamin. Duke kryer detyrën e tij të shenjtë, ai u përball me rreziqe të mëdha. Armiqtë thurën plane për ta vrrarë e për ta shuar diellin e islamit. Pastaj i sulmuan muslimanët me ushtri të fuqishme. Por Profeti kurrë s'u përkul, s'ra në pesimizëm!

Meka ishte triumfuar nga ushtria islame, Qabeja ishte pastruar nga idhujt. Armiqtë e frikësuar mblodhën në vendin e quajtur Hunejn një ushtri prej 20 mijë vetësh për t'u rënë muslimanëve. Kur i erdhi lajmi Profetit, marshoi mbi ta me një ushtri prej 12 mijë vetësh. Ndërsa po kalonte nëpër një luginë të ngushtë në muzgun e mbrëmjes, ushtria islame ra në pusi dhe u godit rëndë. Rrjeshtat e muslimanëve u prishën, ushtarët nisën të iknin. Ky ishte një çast shumë i rrezikshëm për të ardhmen e Islamit.

I rrethuar nga një numër i kufizuar shokësh, Profeti kishte qëndruar dhe u jepte zemër luftuesve duke thirrur: *“Unë jam Profeti, këtu s'ka të rrenë!..”* Thirrja e tij qe vendimtare! Ushtarët nisën të marrin zemër e të kthehen sërish. Ushtria e mblodhi veten. E mobilizuar moralisht, ushtria islame nisi ta sulmojë armikun aq me tërbim, sa që e hutoi. Ushtria armike u shpërnda dhe u shpartallua. Lufta mbaroi me fitoren e muslimanëve. E ardhmja e islamit shpëtoi nga një rrezik i madh!

Lufta ishte fituar në saje të guximit të lartë të Profetit. Në jetën e tij ka shumë shembuj të tillë guximi e heroizmi. Atje ku dhe kur duhej, Profeti qe bërë për muslimanët shembull edhe në durim, vendosmëri, guxim dhe heroizëm!

11. PROFETI KISHTE BESIM TE PLOTE TE ALLAHU

Besimi i Profetit tonë te Allahu ishte i plotë. Në Kur'an theksohet:

“Atij që i beson Allahut dhe mbështetet te Ai, Allahu i mjafton!..” (Kur'ani, Ahzab: 48)

Profeti nuk e pati humbur besimin dhe mbështetjen te Allahu edhe kur pati mbetur në Mekë i vetëm e pa njeri, edhe kur pati pësuar fatkeqësi që s't'i rrok mendja, edhe kur qe përballur me rreziqet më serioze në luftërat e Uhudit dhe Hunejnit!

Kur Profeti ynë nisi ta shpallë islamin haptas, parësia e kurejshve, domethënë e Mekës, iu drejtuan të ungjit Ebu Talib duke i thënë: “O Ebu Talib! Biri i tët vëllai na i fyen zotat tanë, thotë se të parët tanë kanë jetuar si injorantë dhe nuk na dëgjon. Prandaj, ose hiq dorë prej mbrojtjes që i jep, ose kalo haptas në anë të tij që edhe ne të dimë si të veprojmë!”

Ebu Talibi e pa se puna po merrte një përfundim të keq sepse mekasit ishin të vendosur ta bënin atë të hiqte dorë nga ajo çështje. Kurse vetë nuk kishte forcë për t'iu kundërvënë atyre. Prandaj i tha kështu të nipit, Profetit:

“O bir! Mos më ngarko mua një barrë kaq të rëndë, sepse s'mund ta mbaj!”

Edhe përballë këtyre fjalëve të të ungjit që e mbronte, të cilat tregonin qartë se ai mendonte se duhej të hiqte dorë nga kjo gjë, besimi i tij te Allahu nuk u trondit. Ai i dha të ungjit këtë përgjigje të famshme:

“Beto hem në Allahun se edhe sikur të ma venë diellin në një dorë e hënën në dorën tjetër, unë nuk prapsem nga kjo çështje! Ose Allahu do të më japë forcë për ta plotësuar detyrën, ose do ta flijoj veten për të!”

Ebu Talibi u prek shumë dhe i tha:

“Shko, o bir, se askush nuk ka për të të prekur dot!” (Buhari)

Krahas besimit të plotë te Allahu, Profeti edhe detyrat që i takonin, i kryente pa të metë. Gjithashtu nuk hiqte dorë nga kujdesi dhe masat paraprake. Shembulli më i mirë për këtë është sjellja e tij gjatë largimit për në Medine. Në fillim e pati mbajtur fshehur urdhrin e Allahut për të emigruar dhe s'ia pati thënë kujt veç Ebu Bekrit. Pastaj pati vënë Aliun në shtratin e vet. Kur pati dalë në udhë, qe fshehur në shpellën e Sevrin që ndodhej në kahje të kundërt me rrugën e tij. Të gjitha këto ishin masa që duheshin marrë për atë ditë dhe ai nuk e pati nënvleftësuar asnjërën prej tyre. Pastaj qe mbështetur te Allahu. Prandaj edhe i pati thënë kështu njeriut që e kishte lëshuar të lirë devenë duke thënë se ia kishte lënë amanet Allahut:

“Lidhe devenë, pastaj mbështetu te Allahu!”

12. PROFETI YNE ISHTE MIKPRITES

Një nga vetitë e larta të Profetit tonë ishte edhe mikpritja. Numri i atyre që vinin nga afër e nga larg për ta parë a për t'u takuar me të, ishte i madh. Ai i priste miqtë në mënyrën më të mirë, madje ngrihej dhe u shërbente vetë atyre. Po kështu sillej edhe ndaj vizitorëve jomuslimanë.

Kur kishte shumë miq, ndodhte që ai vetë bashkë me familjen të binin pa ngrënë.

Lidhur me mikpritjen, ai ka thënë kështu:

“Ai që u beson Allahut dhe ditës së ringjalljes, t'i japë mikut për të ngrënë!”
(Buhari)

13. PROFETI YNE I JEPTE RENDESI PASTERTISE

Mënyra e jetesës e Profetit ishte e thjeshtë dhe e pastër. Trupin e mbante gjithmonë të pastër, pastërtisë së rrobave i kushtonte shumë kujdes. Pastërtisë së dhëmbëve u jepte një rëndësi të veçantë, për pastrimin e tyre përdorte misvakun që shërbente ato kohë si furçë dhëmbësh. Pastrimin e dhëmbëve ua këshillonte edhe shokëve të tij.

Profeti ua tërhiqte vëmendjen njerëzve të pakujdesshëm për pastërtinë e trupit, me pamje të çrregullt dhe i këshillonte të visheshin pastër e të mbaheshin mirë. Shokëve u thoshte të vinin të pastër në xhami. Një herë ua pati tërhequr vëmendjen disave që kishin shkuar në xhami të papastërt:

“Sikur të vini pasi të jeni larë, më mirë do të jetë!”

14. ADHURIMI I PROFETIT

Çdo punë Profeti e kryente brenda një rregullsie të plotë dhe një regjimi të caktuar. Kohët e adhurimit e të çlodhjes ishin të caktuara. Ai s’e kalonte kohën kot. Ai e vlerësonte çdo çast për të bërë diçka të dobishme. Megjithëse ishte robi më i dashur i Allahut, kishte shumë frikë prej Tij, nuk ishte i sigurtë për ditën e ringjalljes.

Ai e përmendte Allahun çdo çast dhe ndiente kënaqësi të madhe nga adhurimi. Nga qëndrimi i gjatë në këmbë në namazet e natës, puna arrinte gjer atje sa t’i enjteshin këmbët. Për këtë, Hz. Aisheja ia pati tërhequr vëmendjen një radhë:

“O i Dërguari i Allahut! Pse e mundon veten kaq shumë kur Allahu t’i ka falur gjynahet e shkuara e të ardhshme?”

Dhe Profeti i qe përgjegjur kësaj vërejtjeje kështu:

“A të mos jem një rob që e falenderon Allahun?” (Buhari)

Megjithëse Profeti ishte shumë i dhënë pas adhurimit, nuk e pëlqente aspak asketizmin, murgërinë, veçimin nga bota vetëm për adhurim. Kështu, ai ua pati ndaluar disa shokëve qëllimin për të hequr dorë krejtësisht nga bota duke iu kushtuar vetëm adhurimit nën ndikimin e krishterizmit.

Abdullah b. Omeri (r.a.) ishte një njeri shumë i devotshëm. Ditën e kalonte me agjërim, natën, me adhurim. Kur e mori vesh Profeti, i tha:

“Mora vesh që ti vazhdimisht agjëron, kurse natën e kalon me namaz; jo kështu! Disa herë agjëro e, disa herë, jo. Natën edhe falu, edhe fli, bëj pushim. Sepse sytë kanë të drejtën e tyre, trupi yt ka të drejtën e vet, fëmijët, kanë edhe ata të drejtën e vet. Tri ditë agjërim në muaj janë mjaft!”

“Por unë mund të agjëroj më shumë!” - I tha Abdullah b. Omeri.

“Atëherë, agjëro një ditë po e, një ditë, jo. Kjo është forma më e bukur e agjërimit!”

Të gjitha këto tregojnë se Profetit nuk i ka pëlqyer veçimi nga bota. Ai ka theksuar se është urdhër i fesë që njeriu të përfitojë nga të mirat e kësaj bote.

Hz. Aisheja thotë se, pas faljes së dy reqateve të sunnetit të namazit të mëngjesit, Profeti është shprehur kështu:

“Para kënaqësisë që jep falja e këtyre dy reqateve, kënaqësitë e tjera janë një asgjë!”

Kjo është shprehje e të vërtetës se ç’kënaqësi të lartë ndiente Profeti ynë nga adhurimi i Allahut të buruar prej dashurisë së madhe ndaj Tij!

15. FRIKA E PROFETIT NGA ALLAHU

Megjithëse ishte Profeti i fundit i dërguar nga Allahu si mëshirë për botët, ai kishte frikë nga Allahu më shumë se çdo njeri tjetër dhe thoshte: *“Ç’do të bëhem, vallë, ditën e kiametit?”*

Kur vdiq Osman ibni Maz’uni (r.a.) Profeti, sa e mori lajmin, i shkoi në shtëpi. Atje, një grua ensare, duke shënuar me gisht të vdekurin, tha:

“O Ebu Salib! Mëshira e Allahut qoftë mbi ty! Dua t’ia bëj të ditur këtij xhemaati atë që mendoj për ty se ti je një njeri që ke fituar mëshirën dhe favorin e Allahut!”

Profeti iu drejtua gruas:

“Nga e di se Allahu e ka favorizuar këtë të vdekur?”

Gruaja iu përgjegj:

“O i Dërguari i Allahut! T’u bëfshin kurban nënë e babë! Në se Allahu s’e shpërblen dhe favorizon këtë rob të bindur, kë do ta shpërblejë?”

Atëherë Profeti i tha kështu:

“Osman ibni Maz’uni ka vdekur. Betohem në Allahun se edhe unë shpresoj për të paqe e lumturi! Por betohem në Allahun se, megjithëqë jam një Profet i dërguar nga Allahu, nuk mund ta di se si do të trajtohem ditën e kiametit!” (Buhari)

Një ditë, Hz. Ebu Bekri i ka thënë Profetit:

“O i Dërguari i Allahut! Po e shoh që po të zbardhen flokët!”

“Po, - i është përgjigjur Profeti. - Suret Hud, Vakia, Murselat dhe Nebe më kanë thinjur!”

Një ditë Profeti ka marrë pjesë në një varrim dhe, me që varri s’ka qenë hapur që më parë, ka qenë i detyruar të presë. Në këtë mes është prekur shumë dhe ka filluar të qajë. Lotët e tij kanë njomur dheun... Pastaj u ka thënë kështu të pranishmëve:

“Vëllezër, përgatiteni veten për këtë ditë!..” (Ibni Maxhe)

16. JETA FAMILJARE E PROFETIT

Profeti ynë qe një kryetar familjeje shembullor. Për gratë ishte një bashkëshort shumë delikat, për fëmijët, një baba i dhembshur. Ai ndihmonte në punët e shtëpisë, rrobat e veta i arronte vetë, riparonte këpucët e grisura, pastronte shtëpinë. Edhe në treg psoniste vetë.

Shtëpia e Profetit ishte më e lumtura çerdhe familjare në botë. Atje nuk kishte kurrë grindje e zhurmë. Vetëm qetësi e kënaqësi. Ai sillej në shtëpi gjithmonë me fytyrë të qeshur, nuk u thoshte kurrë grave fjalë fyese ose zemërthyesë, nuk sillej ashpër. Profeti ka dashur që edhe të gjithë muslimanët të sillen po ashtu dhe ka porositur:

“Më i dobishmi prej jush është ai që sillet më mirë ndaj grave!”

Profeti ka kërkuar që burri t’i trajtojë me mirëkuptim sjelljet e gruas dhe ka porositur kështu:

“Askush të mos e urrejë gruan sepse, në se ka shprehi të pakëndshme, mund të ketë shprehi që mund t’i pëlqejnë!” (Myslim)

17. DASHURIA E PROFETIT PER FEMIJET

Profeti i donte shumë fëmijët. I merrte në prehër, i përkëdhelte, i puthte me dashuri dhe dhembshuri. Një ditë po i puthte të nipërit, Hasanin me Hysenin, kur një njeri që ndodhej aty, bëri këtë vërejtje:

“Unë kam dhjetë fëmijë, por asnjërin prej tyre s’e kam puthur gjer më sot!”

Profeti i tha:

“S’ka mëshirë për atë që s’ka mëshirë!”

Kur ai falte namaz, ndodhte që nipërit t'i hipnin në supe. Edhe kur ishte në falje, madje, ai i priste me kënaqësi përkëdheljet e fëmijëve dhe nuk u bëhej pengesë në lojrat e tyre. Kur ai ishte ndenjtur dhe brenda hynte e bija Fatime, ngrihej në këmbë, e puthte në ballë dhe e ulte në vendin e saj. Jo vetëm fëmijët dhe nipërit e vet, por edhe fëmijët e të tjerëve kur i takonte, ndalej, bisedonte me ta dhe i përkëdhelte. I gëzonte fëmijët duke u dhënë gjëra që u pëlqenin. Ai i donte dhe i përkëdhelte edhe fëmijët e atyre që s'ishin muslimanë. Profeti ynë interesohej shumë për fëmijët. Një radhë organizoi një garë vrapimi me fëmijë, vetë qëndroi në mbërritje ku i priti fëmijët, i përkëdheli dhe u dha dhurata.

Lidhur me fëmijët, Profeti ka dhënë këto këshilla:

“Kini frikë Allahun! Silluni me drejtësi mes fëmijëve! Pa dyshim, Allahu kërkon që t'i trajtoni të barabartë fëmijët edhe në puthje!

Në xhennet është një shtëpi që emërtohet “shtëpia e gëzimit”. Aty mund të futen vetëm ata që i gëzojnë fëmijët!” (Kenzu'l-Ummal)

Lexim letrar

Veçoritë personale të Profetit tonë

H. Muhammedi (s.a.v.) ishte shtatmesatar. Kishte një ndërtim trupor dhe një pamje që frymëzonte respekt. Trupin e kishte ngjyrë gruri të çelur të ndritshëm. Flokët e zeza e të valëzuara lehtë i krihte duke i ndarë në mes dhe i mbante shumë pastër. Fytyra shumë e bukur dhe e hijshme reflektonte përreth lumturi dhe siguri. Në një vjershë, H. Ebu Bekri, këtë fytyrë të bekuar e përngjasonte me kthjelltësinë e hënës së re. Ballin e kishte të gjerë, mesi i vetullave gjysmëhënë ishte i hapur. Ishte me sy të mëdhenj e të zinj e me qerpikë të gjatë. Me hundën mesatare, dhëmbët si inxhi e të rregullt, buzët të holla, kishte një të qeshur tejet të këndshme. Mjekrrën e ndritshme e zgjaste, mustaqet i shkurtonte. Gjoksin dhe shpinën i kishte të gjerë, supet, të gjerë e të lartë. Prandaj edhe në krahasim me trupmëdhenjtë, dukej më i paraqitshëm. Mes dy shpatullave kishte një nishan që i thonin **“Myhyri Profetik”**. Duart e buta si mëndafsh lëshonin vazhdimisht aromë parfumi. Edhe gjymtyrët i kishte shumë të bukura, edhe harmonia mes tyre ishte e përsosur.

Profeti i jepte shumë rëndësi pastërtisë. Pastrimin e duarve, fytyrës, trupit, gojës dhe dhëmbëve e kishte bërë shprehje. Larja e duarve pas zgjimit nga gjumi, para dhe pas ushqimit, pastrimi shpesh i dhëmbëve dhe larja e trupit të paktën një herë në javë, ishin ndër porositë e tij. Pastërtisë dhe kujdesit për flokët i jepte një rëndësi të veçantë.

Ai ishte shumë i vëmendshëm e i rregullt edhe në ushqim. Nuk ulej në sofër pa u uritur mirë, ngrihej nga sofra pa e mbushur stomakun. Sipas tij, “stomaku ishte kryet e vuajtjes, pehrizi (përkorja), kryet e shpëtimit. Këshilla “mos e pini ujin me një frymë si deveja, por me dy a tri gëlltitje” është shprehje e këtij kriteri.

Të gjitha lëvizjet dhe veprimet e tij, ulja e ngritja, ecja dhe qëndrimi reflektonin masë dhe harmoni. Nuk bënte sjellje të rastit. Kushdo që t'i ndodhej pranë, do të respektohej seriozisht prej tij. Nuk ka qenë parë kurrë të ulet duke i shtrirë këmbët në drejtim të dikujt.

Fjalët i dilnin nga goja kokërr më kokërr, kështu që e folura e tij ishte shumë e qartë. Kur fliste, fjalët mund t'i numëroheshin; aq me kujdes, dallueshëm dhe rëndë fliste.

Kur thoshte një mendim, fjalën ose fjalinë më të rëndësishme e theksonte duke e përsëritur tri herë.

E folura e tij ishte e qartë sa çdokush mund ta kuptonte lehtësisht. Fjalët dhe tingujt i shqiptonte plotësisht. Ai që donte, mund ta riprodhonte përmendësh fjalën e tij.

Profeti ynë nuk ngrihej e ulej pa përmendur Allahun!

Në kuvendin e tij nuk bisedohej me zë të lartë, nuk flitej kundër ose në dëm të dikujt, nuk merrej nëpër gojë ndonjë gabim ose mëkat i dikujt. Kur fliste ai, të pranishmit dëgjonin në heshtje e me shumë vëmendje; po të kishin gjë për të thënë, e thoshin kur të mbaronte ai. Ai nuk fliste me zë të lartë ose duke bërë titur.

Ndaj atyre që kishte përreth, sillej gjithmonë fytyrëqeshur. E qeshura e tij ishte një buzëqeshje. Ai nuk qeshte me ha-ha-ha duke e hapur gojën.

Shkurt, çdo sjellje e tij paraqiste masë dhe bukuri!

PERMBLEDHJE

1. Ç'do të thotë "Muhammed Emin" dhe pse ishte mbiquajtur kështu Profeti ynë?
2. Shpjegoni mëshirshmërinë e Profetit.
3. Ç'mund të thoni për bujarinë e Profetit?
4. Jepni disa shembuj të thjeshtësisë së Profetit.
5. Flisni për mirëkuptimin dhe dëshirën e Profetit për të falur.
6. Jepni shembuj të drejtësisë së treguar nga Profeti ndaj njerëzve.
7. Flisni shkurt për guximin e Profetit.
8. Si ka qenë përgjigjja e Profetit për kurejshët që i ishin drejtuar Ebu Talibit?
9. Flisni shkurt për besimin e Profetit ndaj Allahut.
10. Flisni shkurt për frikën e Profetit ndaj Allahut.
11. Si ishte adhurimi i Profetit? Jepni shembuj.
12. Jepni shembuj të dhembshurisë së Profetit ndaj qenieve të tjera.
13. Flisni shkurt për jetën familjare të Profetit.
14. Jepni shembuj nga sjellja e Profetit ndaj fëmijëve.

PJESA V

DITET, MUAJT DHE NETET FETARE

ÇESHTJET

1. DITA E XHUMA
2. MUAJI I RAMAZANIT DHE BAJRAMI I RAMAZANIT
3. BAJRAMI I KURBANIT
4. TRE MUAJT DHE NETET E MIRA
5. DITA E ASHURES

PUNE PERGATITORE

1. A e dini rëndësinë e ditës së xhuma në fenë tonë?
2. Ç'ndryshime ndodhin në mjedisin tuaj në muajin e Ramazanit? Ç'përgatitje bëhen nëpër shtëpi?
3. Kërkoni të dini se ç'bëhen në bajramet e Ramazanit dhe Kurbanit.
4. Mendoni për dobitë e festave fetare në marrëdhëniet shoqërore ndërnjerëzore.

1. DITA E XHUMA

Dita e xhuma ka një rëndësi të veçantë në fenë tonë. Këtë ditë, Hz. Muhammedi (s.a.v.) e ka përcaktuar si *“më e larta e ditëve”*. (Myslim) Allahu i ka vënë kësaj dite një adhurim të veçantë për muslimanët. Në Kur'an, për këtë ditë, mbi të cilën bëhet fjalë me shumë përparësi, është kjo ftesë:

“O ju që keni besuar! Kur të thirreni ditën e xhuma për namaz, lëreni shitblerjen dhe vraponi menjëherë atje ku përmendet emri i Allahut, se kjo është më e dobishme për ju në se e kuptoni!” (Kur'ani, Xhuma: 9)

Dita e xhuma është një ditë e rëndësishme nga ana shoqërore. Një nga të veçantat e saj është edhe këndimi i **hutbes**. Në hutbe përmendet emri i Allahut, bëhen lutje, flitet për zgjidhjen e problemeve të muslimanëve.

Nga veprimet e pëlqyeshme që duhen bërë natën e xhuma, janë këndimi i Kur'anit, pendesa për mëkatet dhe pastrimi.

Profeti ynë ka bërë të ditur se lutjet e bëra ditën e xhuma janë më të pëlqyeshme e të pranueshme. Veçanërisht ka theksuar se si duhet përgatitur për ditën e xhuma dhe si duhet vepruar:

“Namazi i xhumasë për atë që atë ditë bën gusul, pastron dhëmbët, lyhet me erëra të mira, vishet me rroba të pastra e vjen në faltore ku zë vend për namaz pa prishur radhët, dëgjon dhe falet në heshtje gjer në fund, ia paguan gjynahet e vogla të bëra që nga xhumaja e mëparshme!” (Texhrid-i Sarih)

Dita e xhuma quhet si një bajram. Atë ditë, po të jenë mundësitë, njeriu duhet të bëjë banjo, të veshë rrobat më të mira, të lyhet me erëra të mira e të shkojë në namazin e xhumasë në xhami.

Lidhur me veçorinë e kësaj dite, Profeti ynë thotë kështu:

“Dita më e bekuar e ditëve mbi të cilat lind dielli, është dita e xhuma. Ademi atë ditë u krijua, atë ditë u vu në xhennet, atë ditë u zbrit nga xhenneti në tokë. Edhe kiameti ditën e xhuma do të ndodhë!” (Tecrid-i Sarih Tercemesi)

Namazi i xhumasë është një prej adhurimeve që forcon unitetin mes muslimanëve.

2. MUAJI I RAMAZANIT

Për muslimanët, Ramazani është mbreti i muajve. Ky muaj i shenjtë ka një vend të veçantë në zemrën e tyre. Ky është muaji i gëzimit, haresë dhe begatisë. Shkaku i veçantisë së Ramazanit është se Kur'ani ka filluar të zbresë gjatë këtij muaji. Për Ramazanin, Allahu i Lartë urdhëron kështu:

“... Është muaji i Ramazanit kur zbriti Kur'ani që u tregon njerëzve rrugën e drejtë, që e dallon të drejtën nga e shtrembra! Kush prej jush ta arrijë atë muaj, të agjërojë!..” (Kur'ani, Bakara: 185)

Nata e Kadrit, kur zbriti Kur'ani, është në këtë muaj. Edhe lufta dhe fitorja e Bedrit që bart një rëndësi shumë të madhe për muslimanët, këtij muaji i përket.

Janë shumë hadithe të Profetit tonë që theksojnë cilësitë dhe virtytet e muajit të Ramazanit. Njëri prej tyre është kështu: *“Kur vjen Ramazani, dyert e xhennetit hapen, dyert e xhehennemit mbyllen, kurse shejtanët lidhen!”* (Myslim)

Kurse disa hadithe të tjera thonë kështu:

“Atij që e mban agjërimin e Ramazanit vetëm për Allahun, i falen gjynahet e së kaluarës!”

“E mira e humbur e një dite agjërimi të pajustifikuar nuk mund të zëvendësohet as me kalimin e gjithë kohës tjetër duke agjëruar!”

Me rastin e Ramazanit, shtëpitë dhe sokakët e muslimanëve si dhe xhamitë gjallërohen si asnjëherë tjetër. Agjërimi i mbajtur gjatë këtij muaji, jep mundësi që të kuptohet gjendja e të uriturve. Me këtë rast shtrohen për ta “sofrat e iftarit”.²²

Ramazani është muaj adhurimi, pendimi, lutjeje, mëshire dhe faljeje. Sevapi, e mira e adhurimeve të bëra gjatë këtij muaji, është e shumtë.

Në Ramazan, syfyri ka bereqet, iftari ka gëzim. Profeti ynë porositi: *“Hani syfyr se në hajen e syfyrin ka bereqet!”* Ai gjithashtu porositi që të shpejtohet kur hyn koha e iftarit. (Myslim)

E mira e agjërimin në Ramazan është shumë e madhe. Profeti ynë ka bërë të ditur se Allahu i Lartë ka urdhëruar kështu për agjërimin: *“Agjërimi është adhurimi i bërë vetëm për pëlqimin tim! Edhe shpërblimin e tij unë e jap!”* (Myslim)

Profeti ynë ka pohuar se agjërimi është një mburojë ndaj të këqia, prandaj gjatë kësaj kohe duhet ruajtur prej fjalëve të këqia e grindjeve!

²² Në disa vende muslimane është traditë organizimi i mjediseve si salla, çadra të mëdha, etj. ku gjatë gjithë muajit të Ramazanit jepet falas iftar për të papasurit, udhëtarët, kalimtarët e vonuar si dhe për këdo tjetër, qoftë edhe i pasur, që dëshiron të hajë një iftar së bashku me muslimanë të tjerë, të njohur a të panjohur. Përgatitja dhe pamja festive e këtyre mjediseve përputhet me qëllimin moralo-shpirtëror të agjërimin të Ramazanit dhe i shërben vëllazërimit dhe forcimit të unitetit shpirtëror mes muslimanëve.

Në Ramazan xhamitë ndriçohen në mënyrë të veçantë, minaret zbukurohen me drita. Gjatë këtij muaji, në përgjithësi pas drekës dhe iqindisë ose para namazit të mëngjesit këndohet mukabele. Hafizët këndojnë për çdo ditë nga një xhuz (20 faqe) të Kur'anit, kurse xhemaati dëgjon ose ndjek në Kur'an.

Kohët më festive e më të hareshme të Ramazanit janë iftaret. Kur afrohet koha e iftarit, të gjithë pjesëtarët e familjes mbledhen rreth sofrës apo tavolinës së përgatitur. Ftesa për iftar e të varfërve, të të vetmuarve dhe jetimëve është një sevap i madh.

Ne ngrihemi natën me qëllimin për të përfituar prej begatisë së syfyrit, hamë bukë, pastrojmë dhëmbët dhe bëjmë nijet, shprehim qëllimin për të agjëruar ditën e re.

Muaji i Ramazanit është muaji i mëshirës dhe ndihmës për të varfërit. Gjatë këtij muaji atyre u jepet *fitër*. E quajtur ndryshe edhe *sadakaja e fitrit*, kjo lëmoshë jepet nga çdo musliman që ka një pasuri prej mbi 80,18 gram ar mbi detyrimet dhe nevojat bazë. Dhënia e kësaj ndihme nga kryefamiljari si për vete ashtu edhe për çdo pjesëtar tjetër të familjes, është vaxhib, domosdoshmëri fetare. Edhe zeqati si një ndër pesë kushtet e islamit, përgjithësisht gjatë këtij muaji jepet. Të gjitha këto tregojnë se muaji i Ramazanit është muaj solidariteti dhe ndihme shoqërore.

3. BAJRAMI I RAMAZANIT

Kur Profeti emigroi në Medine, pa se populli atje bënte dy festa në vit. Në ditët e festave organizoheshin lojra e dëfrime të ndryshme. Kur pa këto, Profeti tha: *“Allahu i Lartë ka dhënë dy festa të tjera më të dobishme e të bekuara se këto, festën e Ramazanit e të Kurbanit.”* (et-Tac)

Bajrami i Ramazanit nis me përfundimin e agjërimit njëmuor dhe vazhdon tri ditë. Ky quhet edhe **Bajrami i Fitrit** me që gjatë muajit të Ramazanit jepet sadakaja e fitrit si detyrim falenderimi për arritjen e këtij muaji shëndoshë e gëzuar.

Muslimanët përjetojnë në këtë festë gëzimin dhe lumturinë e agjërimit gjatë një muaji me radhë për hir të Allahut, e kapërcimit të vështirësive dhe të çuarjes në vend të urdhrit të Allahut! Ditën e Bajramit e gjithë familja ngrihet herët. Burrat dhe djemtë marrin abdest, veshin rrobat më të mira e më të bukura dhe shkojnë në xhami. Pas namazit të Bajramit, kudo, në qytete e fshatra, në lagje e në rrugë, si dhe nëpër shtëpi, muslimanët bëjnë bajram, takohen, përqafohen dhe e urojnë me gjithë zemër njëri-tjetrin.

Në Bajram më të vegjlit u puthin dorën më të mëdhenjve, vizitohen të sëmurët, të vegjëlve u jepen dhurata, ndihmohen të varfërit dhe bonjakët, të zemëruarit pajtohen, mëritë dhe armiqësitë marrin fund, miqësitë forcohen.

Sipas traditës, gjatë ditëve të Bajramit bëhen vizita në varre, këndohet Kur'an dhe bëhen lutje për të vdekurit.

4. BAJRAMI I KURBANIT

Bajrami i Kurbanit që përcaktohet sipas kalendarit hënor (kalendarit hixhri), fillon në ditën e dhjetë të muajit Dhilhixhe dhe vazhdon katër ditë. Quhet kështu sepse në këtë festë thëret kurban.

Therja e kurbanit është detyrim për atë që është musliman dhe i pasur, domethënë që zotëron mundësitë materiale minimale të përcaktuara fetarisht për t'u quajtur i pasur. Përgjithësisht, kurbanit thëret ditën e parë. Por ata që s'gjejnë rast për ta thërrur ditën e parë, mund ta thërrin edhe ditën e dytë a të tretë.

Profeti ynë porositi: *"Nga kurbanet, hani, shpërndani dhe ruani!"* Sipas kësaj porositje, është me vend që një pjesë e mishit të kurbanit të veçohet për pjesëtarët e familjes, një pjesë t'u shpërndahet të varfërve dhe një pjesë t'u dhurohet fqinjëve dhe të afërmëve.

Në shoqëri, krahas të pasurve dhe atyre me gjendje mesatare, ka edhe njerëz a familje me të ardhura të pakta ose të varfër që nuk mundin të marrin mish për periudha të gjata. Shumica e këtyre, duke qenë me sedër, nuk e bëjnë veten. Ja, pra, Bajrami i Kurbanit është një gosti e Allahut për të gjithë këta. Therja e kurbanit dhe ndihma për nevojtarët duke i gëzuar ata, i shërben zgjerimit të drejtësisë shoqërore, fuqizimit të dashurisë midis njerëzve!

Lexim letrar

Bajrami dhe jetimi Abdullah

Abdullahu ishte ende i vogël kur e pati humbur të atin në luftë. Nëna u martua kurse njerku nuk e donte. Kështu, Abdullahu mbeti rrugëve, pa njeri. Ushqehej vetëm me ç'i jepnin njerëzit zemërmirë. Ndërsa shokët luanin e qeshnin, ai ulej në një qoshe, merrte kokën mes pëllëmbëve dhe zhytej në mendime...

Një ditë bajrami, Abdullahu përsëri kështu, veçuar në një qoshe, kishte marrë kokën mes pëllëmbëve e po vështronte përreth. Shihte fëmijët që cicëronin si zogjtë dhe qante. Trupin e kishte copë. Këmishën të arrnuar në kush e di sa vende. Lëri këto, por as në mëngjes nuk kishte gjetur dot gjë për të ngrënë!

Aty pari po kalonte Profeti. Ai qëndroi pak për të parë fëmijët tek luanin. Buzëqeshi. Disa fëmijë i përkëdheli. Pastaj pa Abdullahun. I tërhoqi vëmendjen se po qante aty, në qoshe. I shkoi pranë dhe e pyeti se pse nuk luante me shokët e pse qante.

Nga dëshpërimi, Abdullahu nuk e kishte njohur Profetin!

- Xhaxha, - i tha ai, - babai m'u vra në luftë, kurse nëna u martua. Njerku nuk më deshi. Mbeta i vetëm, pa njeri. S'kam dhe një kafshatë për të ngrënë, një këmishë për të veshur. Prandaj nuk luaj me shokët...

Profetit iu mbushën sytë.

- Mirë, more Abdullah, a ke dëshirë të bëhesh vëlla me Hasanin dhe Hysenin?

Hasani dhe Hyseni ishin nipërit e Profetit.

Abdullahu u hodh me dëshirë:

- Po, dua, shumë!

- A do që të bëhesh bir për Fatimenë dhe nip për Profetin?

- Po, po, dua!

- Atëherë, ec e të shkojmë nga ne e pastaj të bëhesh nipi im!..

Vetëm atëherë Abdullahu e kuptoi se ndodhej para Profetit, iu hodh në duar dhe ia puthi!

Shkuan së bashku në shtëpi. Për herë të parë pas shumë muajsh barku i Abdullahut u ngop. Për herë të parë veshi rroba të reja. Mori lejë nga Profeti dhe u

kthye te shokët. Por tani jo te qoshja. U përzie në lojën dhe gëzimin e tyre. Fëmijët u bënë kureshtarë për këtë ndryshim dhe e pyetën:

- Abdullah, një orë më parë ti qaje, kurse tani luan i gëzuar, je veshur edhe me rroba të reja; si është puna?

Abdullahu qeshi shumë i kënaqur:

- Edhe ju do të ishit shumë të gëzuar po të ishit në vendin tim. Unë u bëra biri i Aliut dhe Fatimesë, vëlla me Hasanin dhe Hysenin, nip i Profetit!..

Fëmijët u prekën dhe dashuria e tyre për Profetin u shtua edhe më shumë!

5. NETET E MIRA

Kështu i quan populli ynë netët që sipas muslimanëve janë të shenjta, të mbara e të bekuara.

Netët e mira janë netët kur dhuntitë dhe dhuratat hyjnore shfaqen në sasinë më të madhe, netët shumë të begata nga ana ideore dhe shpirtërore. Në këto net muslimanët falenderojnë Allahun që u ka dhënë mundësi t'i përjetojnë dhe festojnë ato me shëndet, falin namaz, këndojnë ose dëgjojnë Kur'an, e përmendin Allahun dhe i falen Atij, luten për mëshirë dhe paqe për Profetin, ndjekin predikim dhe këshilla, bëjnë vetëllogari dhe kalojnë nëpër sy të metat e gabimet, bëjnë pendesë për mëkatet, duke hedhur, kështu, një hap të sigurtë në rrugën e pastrimit nga mëkatet.

Entuziazmi ideor e shpirtëror i netëve të mira i bashkon, i bën një muslimanët. Mes muslimanëve bëhen urime. Agjërimi i ditëve përkatëse të këtyre netëve është gjë e mirë, sevap. Kurse ata që kanë mundësi, japin iftar në shtëpitë e tyre.

a. Nata e Mevludit

Fjala "mevlud" do të thotë "i lindur". Është fjala për të lindurin Hz. Muhammed (s.a.v.). Kjo është një festë jubilare, kurse tekstet poetike të melodizuara që këndohen me këtë rast, janë poezi liriko-epike të quajtura po kështu, "Mevlud", si dhe lirika fetare të quajtura "ilahi".²³

²³ Adoptimi i këtij paragrafi sipas realitetit shqiptar është i përkthyesit.

Sipas kalendarit hënor, Profeti ynë ka ardhur në botë në qytetin e Mekës, në shtëpinë e quajtur “Daru’t-Tebabia” natën e dymbëdhjetë të muajit Rebiulevvel (20 prill 571). Kjo quhet **“Nata e Mevludit”**.

Mëngjesi i asaj nate u bë i begatë sepse kishte lindur një ditë krejt e re, ishte hapur një periudhë drite për njerëzimin.

Kjo natë, domethënë kjo lindje është një favor i Allahut për të gjithë njerëzimin. Allahu ynë i Lartë urdhëron kështu në Kur’an:

“... Duke iu dërguar njerëzve, nga mesi i tyre, një profet që t’u këndojë ajetet e Allahut, t’i pastrojë, t’u mësojë librin dhe urtësinë, Allahu u ka bërë një dhuratë të madhe besimtarëve!” (Kur’ani, Al-i Imran: 164)

Si dhe:

“... Ne të dërguam ty si mëshirë për botët!..” (Kur’ani, Enbija: 107)

Natën kur lindi Profeti, në pallatin e Kisra-s së Iranit²⁴ janë shembur katërmbëdhjetë kolona, zjarri i pashuar qysh prej një viti i zoroastrianëve është shuar, mbi tokë kanë ndodhur disa ngjarje interesante. Të gjitha këto janë komentuar si shenja se në të ardhmen zjarri i mohimit dhe hipokrizisë do të shuhej me duart e Profetit, se do të përhapeshin drejtësia dhe virtyshmëria.

Të mëdhenj e të vegjël, të gjithë muslimanët mblidhen bashkë me rastin e kësaj nate, lutën për Profetin për paqë e mëshirë. Lutja e quajtur “salavat” që përdoret më shumë, është kjo:

“Allahumme sal’li ala sejjidina Muhammedinin-Nebijil-ummijji ve ala alihi ve sahibihi vesel’lim!”

b. Nata e Mirë Regaib

Kjo është nata e dhuntive, dhuratave dhe shpërblimeve.²⁵

Nata e Mirë Regaib, sipas kalendarit hënor, bie natën e xhumasë së parë të muajit Rexhep që është muaji i parë i **Tre Muajve të Mirë**. Kjo është nata e dhuntive shpirtërore shumë të çmuara me të cilat Allahu i Lartë e ka begatuar Profetin dhe, nga ana tjetër, e falenderimeve të thella ndaj Tij për këto.

Në përgjithësi, kjo është nata e dhuntive, dhuratave dhe shpërblimeve bujare të Allahut të Lartë për robtë e Tij, nata e pranimit të lutjeve dhe pendesave. Duke e vlerësuar siç i ka hije, kjo natë duhet kaluar me namaze për pëlqim të Allahut, me këndim e dëgjim Kur’ani.

²⁴ Khosroe i Iranit.

²⁵ Regaib (arab.) është shumësi i emrit “ragibe”, dhunti, dhuratë, shpërblim bujar.

c. Nata e Mirë e Miraxhit

Nata e Mirë e Miraxhit bie natën e njëzeteshtatë të muajit Rexhep. Siç e kemi mësuar, Miraxhi është një favor i Allahut për të zgjedhurin e Tij, Hz. Muhammedin (s.a.v.). Atë natë, Profeti është bartur nga Qabeja (Mekë) në faltoren Aksa (Jeruzalem) dhe, prej atje, është ngjitur në lartësinë e Allahut. Atë natë Profeti ka marrë nga Allahu mesazh të drejtpërdrejtë, është bërë farz, detyrim, namazi i pesë kohëve. Të gjitha këto kanë qenë një sihariq i madh për muslimanët.

Tri dhuratat e rëndësishme që u janë dhënë muslimanëve këtë natë, janë këto:

1) Pesë kohë namaz.

2) Dy ajetet e fundit të kreut "Bakara".

3) Vendimi sipas të cilit njeriu që nuk i ka bërë shok Allahut (nuk ka qenë politeist), do të hyjë në xhennet edhe në se ka qenë mëkatar, por pas shlyerjes së ndëshkimit për mëkatet.

Kjo natë duhet kaluar me adhurime, pendesa si dhe lutje për mëshirë e paqe për Profetin.

d. Nata e Mirë Berat

Nata e pesëmbëdhjetë e muajit Shaban të kalendarit hënor është **Nata e Mirë e Beratit**. "Berat" do të thotë "pafajësi", dalje i pafajshëm nga një çështje, marrje e pafajësisë. Kjo natë kalohet me pendesë, pas së cilës vjen pastrimi, fitimi i pafajësisë.

Hadithi lidhur me këtë natë, thotë:

"Kalojeni natën e gjysmës së muajit Shaban me namaz, kurse ditën, me agjërim! Atë natë, pas perëndimit të diellit, Allahu i Lartë na bën zë kështu: "A s'ka ndonjë që kërkon falje, ta fal; a s'ka ndonjë që kërkon pjesë, t'i jap; a s'ka ndonjë që kërkon shërim, ta shëroj?" (Tirmidhi)

Ka rivajete, rrëfime, që bëjnë fjalë mbi faljen e shumë besimtarëve. Prandaj duhet që këtë natë ta kalojmë me namaz, këndim Kur'ani, ziqër, tesbih, pendesë. Ditën duhet të agjërojmë e t'u japim ndihma të varfërve.

d. Nata e Kadrit

Është **nata e njëzeteshtatë e muajit të Ramazanit**, nata kur nisi zbritja e Kur'anit. Kjo është nata më e virtytshme dhe e bekuar në fenë tonë. Është më e bekuar dhe e dobishme se një mijë muaj të zakonshëm.

Në Kur'an është një kre i veçantë për këtë natë. Aty Zoti ynë urdhëron:

“Ne e zbritëm atë (Kur’anin) në Natën e Kadrit. A e di ti ç’është Nata e Kadrit? Ajo është më e dobishme se një mijë muaj! Atë natë, engjëjt dhe Shpirti (Xhebraili), me lejën e Zotit të tyre zbresin për të parë çdo çështje. Atë natë sundon paqja gjersa zbardh!” (Kur’ani, Kadr: 1-5)

Fjala “kadr” do të thotë “fuqi, vlerë”. Kjo natë është emërtuar kështu sepse:

- 1) Kur’ani ka filluar të zbresë këtë natë.
- 2) Adhurimi i bërë gjatë kësaj nate është më i vlefshëm se adhurimi i bërë gjatë një mijë muajve të zakonshme.
- 3) Gjatë kësaj nate zbresin në tokë Xhebraili (a.s.) dhe shumë engjëjt të tjerë.
- 4) Gjatë kësaj nate që është larg çdo të keqeje, sundon paqja dhe qetësia gjersa nis të zbardhë.

Caktimi i Natës së Kadrit në natën e njëzet e shtatë të Ramazanit është i përafërt. Në të vërtetë, nuk dihet prerë se kur qëllon kjo natë. Ndërkaq, Profeti ka këshilluar që kjo natë të kërkohet në netët teke të dhjetëditëshit të fundit të Ramazanit.

Gjatë kësaj nate duhet posaçërisht të këndohet e dëgjohet Kur’an dhe të mendohet mbi kuptimin e tij. Gjatë kësaj nate muslimanët diskutojnë më shumë për rëndësinë e Kur’anit në jetë, për zgjidhjet që u kanë sjellë parimet e tij sëmundjeve shpirtërore e materiale të njerëzimit. Gjatë kësaj nate falet namaz, bëhet pendesë, bëhen lutje për mëshirë dhe paqë për Profetin dhe lexohen libra fetarë.

Lidhur me këtë natë, Profeti ka thënë: *“Atij që e kalon Natën e Kadrit me adhurime duke u besuar vlerave dhe virtyeteve të saj si dhe duke e pritur shpërblimin prej Allahut, i falen të gjitha gjynahet e kaluara!”* (Buhari)

Lutja e mëposhtme është lutja që ka porositur Profeti për këtë natë:

“Allahu im! Ti je falës, Ti e pëlqen faljen, falmë edhe mua!..”

6. TRE MUAJT E MIRE (REXHEP, SHABAN, RAMAZAN)

Sipas kalendarit hënor (hixhri), muajt Rexhep, Shaban dhe Ramazan janë muaj shumë të dobishëm dhe të bekuar. Të gjitha netët e shquara veç Natës së Mevludit, ndodhen brenda këtyre tre muajve.

Gjatë këtyre muajve muslimanët pendohen për mëkatet, zemërimeve dhe mërive u jepet fund, ndjenjat vëllazërore zhvillohen më tej, kështu, muslimanët bëjnë përpjekje për të hyrë në muajin e bekuar të Ramazanit me mendime të mira dhe

kënaqësi. Gjatë dy muajve të parë shtohen agjërimet nafile, shtesë, u kushtohet vëmendje agjëtimeve të ditëve e hënë dhe e enjte. Është shumë sevap, mirë, që të agjërohen dita e parë, e mesit dhe e fundit e dy muajve të parë. Profeti ynë, nga fillimi i muajit Rexhep e gjer në fillim të Ramazanit, lutej kështu:

“Allahu im! Na i bëj të bekuara Rexhepin dhe Shabanin dhe na bashko me Ramazanin!”

7. DITA E ASHURES

Është dita e dhjetë e muajit Muharrem.

Këtë ditë është pranuar pendesa e Hz. Ademit, është ndaluar në malin Xhud gjemia e Hz. Nuhut, ka lindur Hz. Ibrahim, ka shpëtuar nga dhuna e Faraonit Hz. Musai, është shëruar nga sëmundja e gjatë Hz. Ejubi, ka shpëtuar nga barku i peshkut Hz. Junusi. Po këtë ditë ka rënë dëshmor nipi i dashur i Profetit, Hz. Hyseni.

Pasi shpëtuan nga përmbytja dhe gjemia e tyre doli në breg, njerëzit e Hz. Nuhut mblodhën ç’gjëra u kishin tepruar dhe gatuan një ushqim. Për ta kujtuar këtë ditë, edhe tek ne organizohet një festë ku përgatitet dhe shpërndahet ëmbëlsira e quajtur “ashure”.

Agjërimi në Ditën e Ashures është sunnet. Veçse nuk këshillohet që atë ditë të mbahet agjërim vetëm për të mos u ngjarë çifutëve! Ky qëllim dhe zbatimi i tij është mekruh, i neveritshëm. Mirë është që, së bashku me ditën e dhjetë të Muharremit, të agjërohet edhe dita e nëntë ose e njëmbëdhjetë. Ose të agjërohen tri ditë të njëpasnjëshme. Dita e parë e këtij muaji është **viti i ri** i muslimanëve sepse Muharremi është muaji i parë i kalendarit hënor (hixhri).

Lexim letrar

Adhurimet nuk na shkojnë kot

Hz. Aliu (r.a.) kishte **një komshi** që u falej **idhujve** dhe që nuk besonte në ringjalljen. Ai thoshte se muslimanët s'kishin për të parë asnjë lloj dobie prej adhurimeve që bënin, prej agjërimeve që mbanin dhe namazeve që falnin. Sipas tij, pas vdekjes njeriu bëhet dhé e mbaron. S'ishte e vërtetë se njeriu do të ringjallej dhe do të merrte të mirën e fituar me adhurimet. Prandaj njeriu duhet ta kalonte jetën sipas qejfit. Një ditë, komshiu ia tha këto mendime edhe Hz. Aliut. Kurse Hz. Aliu i foli kështu:

“O mohues! Po qe se, ashtu si thua ti, nuk ka ringjallje dhe një jetë tjetër pas saj, po qe se njeriu pas vdekjes bëhet dhé e mbaron, edhe unë s'kam për të humbur gjë!

Por, po qe se, ashtu siç besoj unë, njerëzit do të ringjallen pas vdekjes, do të japin llogari dhe do të shpërblehen për punët që kanë bërë në këtë botë me xhennet ose xhehennem, dhe, s'ka dyshim se kështu do të ndodhë, atëherë unë do të dal i fituar, kurse ti... A e vret pak mendjen se ç'do të bësh atëherë? Si do të mund ta durosh ndëshkimin e pasosur të xhehennemit? Si do të shpëtosh? A s'po mendohesh pak?”

Dhe mohuesi i tronditur nga ky gjykim i thjeshtë por i shëndoshë dhe i pakundërshtueshëm, mori kokën mes dy duarsh dhe u vu në mendime. Ai e kuptoi se nuk kishte zgjidhje tjetër veç besimit. Atëherë, arriti në një përfundim dhe e pohoi besimin duke thënë Fjalën e Dëshmisë. Njëkohësisht ai u bë pretekst për besimin edhe të shumë mohuesve të tjerë!

Lexim letrar

Katërkëndëshi

Nën ndikimin e lajmeve me shkronja të mëdha të gazetave, nxënësi i kërkoi mësuesit të dhëna mbi “Trekëndëshin djallëzor të Bermudas”. Siç kishte mësuar prej shkrimeve, kjo zonë i thithte si një vrimë e zezë anijet dhe avionët që i afroreshin, të cilët zhdukeshin pa lënë gjurmë!

Mësuesi kishte kuptuar se edhe nxënësit e tjerë ndienin interesim për këtë çështje. Prandaj vendosi t'u vinte në ndihmë nxënësve.

Mësuesi vizatoi në dërrasë të zezë një trekëndësh dhe i pyeti nxënësit:

- Sa e madhe është mundësia që ju vetë të thitheni prej tij?

Disa nxënës thanë se, që të ndodhë kjo, duhet të udhëtojnë për atje, gjë që ka mundësi një për mijë. Edhe në se do të bënin një udhëtim të këtillë, duke marrë parasysh mundësitë e shumta për të shpëtuar, përqindja e mundësisë për t'u thithur nga trekëndëshi djallëzor, binte në një për milion.

Duke i prerë diskutimet, mësuesi tha:

- Besoj se e kuptuat se sa pak lidhje ka me ju kjo çështje. Pra, a nuk del e qartë se është marrëzi ta lodhni kokën me të tilla gjëra të kota?

Pasi u menduan pak, nxënësit e miratuan mendimin e mësuesit:

- Po! Duhet të jemi të kujdesshëm që në të ardhmen të mos biem më në situata të tilla!

Pas këtyre fjalëve, mësuesi vizatoi, pranë trekëndëshit, një katërkëndësh dhe i pyeti nxënësit:

- Interesimi, shqetësimi dhe ndjenja e rrezikut janë në natyrën tonë. Po për këtë katërkëndësh, a s'duhet të shqetësohemi ashtu si edhe për trekëndëshin?

Nxënësit u hodhën të gjithë përnjëheri, sikur ta kishin bërë me fjalë:

- Ç'është ky katërkëndësh, mësues?

- Ky është katërkëndëshi i varrit, o nxënës! Është katërkëndëshi, mundësia e hyrjes brenda katër faqeve të të cilit për secilin nga ne është qindpërqind! Në se hyjmë të përgatitur, do të shkojmë në xhennet, në se jo, mendojeni ju vetë përfundimin...

PERMBLEDHJE

1. Tregoni cilat janë netët e mira.
2. Flisni për Natën e Mevludit.
3. Flisni për Natën e Mirë të Regaibit.
4. Flisni për Natën e Mirë të Miraxhit.
5. Flisni për Natën e Mirë të Beratit.
6. Flisni për Natën e Kadrit.
7. Flisni për Bajramin e Ramazanit.
8. Flisni për Bajramin e Kurbanit.
9. Cilat janë Tre Muajt e Mirë?
10. Flisni për Ditën e Ashures.

PJESA VI

RUAJTJA NGA TE KEQIAT DHE PARANDALIMI I TYRE

ÇESHTJET

1. DISA SJELLJE TE KEQIA PREJ TE CILAVE FEJA NA POROSIT TE RUHEMI

- a. Gënjeshtria
- b. Përfolja pas shpine
- c. Thashethemet
- d. Tallja
- e. Keqpandehma

2. SHPREHI DHE VESE TE KEQIA PREJ TE CILAVE FEJA NA POROSIT TE RUHEMI

- a. Kurvërimi
- b. Vrasja
- c. Vjedhja
- d. Padrejtësia
- e. Pijet alkoolike, bixhozi dhe droga

PUNE PERGATITORE

1. Vlerësoni së bashku me shokët e klasës dëmet e gënjeshtres, dredhisë dhe mashtrimit.

2. Kërkoni të mësoni dëmet e drogës mbi shoqërinë.

3. Ç'dëme shoqërore mund të ketë shpërdorimi i pasurisë shtetërore? Mendoni dhe flisni për to.

1. DISA SJELLJE TE KEQIA PREJ TE CILAVE FEJA NA POROSIT TE RUHEMI

a. Gënjeshtria

Gënjeshtria është e kundërta e të vërtetës, largimi i personit nga e drejta dhe ndershmëria, tregimi i të paqenës si e qenë.

Gënjeshtria dhe zbulimi i saj e lëkund nderin dhe vlerën e personit në shoqëri. Atëherë, ose duhet rivënë në vend nderi duke hequr dorë prej gënjeshtres, ose duhet vazhduar rruga e gënjeshtres dhe e jetesës pa nder, sepse as që mund të mendohet që një njeri që thotë vazhdimisht gënjeshtria dhe i mashtron të tjerët, të ketë mes njerëzve një vend të respektuar.

Profeti ynë i ka dënuar njerëzit që largohen prej së drejtës dhe ka porositur kështu: *“Nuk është i yni ai që thotë gënjeshtria dhe mashtron të tjerët. Duke gënjyer sot e, duke gënjyer nesër, njeriut i vihet vula e gënjeshtarit. Gënjeshtria të zvarrit te e keqja dhe e keqja të çon në xhehennem. Duke thënë gjithmonë të drejtën, njeriu shkruhet në radhët e besëtarëve. E drejta të çon në mirësi dhe, mirësia, në xhennet!”* (Rijazu's-Salihin)

Në librin tonë të lartë, Kur'an, Allahu urdhëron:

“O ju që keni besuar! Kini frikë Allahun dhe thoni të drejtën!” (Kur'ani, Ahzab: 70)

Duke e ditur se gënjeshtria nuk mund të shkojë me besimin, muslimani duhet të largohet nga gënjeshtria e të bëhet përfaqësuesi i fjalës së drejtë dhe ndershmërisë.

Gënjeshtria është quajtur nga islami ndër mëkatet e mëdha dhe gënjeshtari, gjer në braktisjen e gënjeshtres, hipokrit.²⁶ Ndërkaq, duhet ruajtur edhe nga gënjeshtria e madhe, edhe nga e vogla.

Sipas fesë sonë, gënjeshtria lejohet në disa situata krejt të veçanta:

1. Në luftë për ta mundur armikun.
2. Për t'i pajtuar dy vetë ose posaçërisht gruan me burrin me qëllim rivendosjen e qëndrueshmërisë së familjes.
3. Dikush që ndodhet në gjendje shumë të vështirë kur bëhet fjalë për shpëtimin e jetës dhe pasurisë së vet, mund të gënjejë.

b. Përfolja pas shpine

²⁶ Në origjinal: munafik. Kështu janë quajtur gjatë historisë së islamit në mënyrë të veçantë personat që e kanë fshehur qëndrimin e tyre të vërtetë ndaj besimit dhe islamit ose që janë treguar kokëfortë duke mos e pranuar islamin. Në shqip themi hipokritë ose dyfytirësh si dhe hezitantë ose ngurrues.

Përfolja pas shpine²⁷ është një ndër mëkatet e mëdha. Sipas rivajetit, rrëfimit të Ebu Hurejres, Profeti ka pyetur:

“A e dini se ç’është përfolja?”

Shokët kanë thënë:

“Allahu dhe i Dërguari i Tij e dinë më mirë!”

Atëherë, Profeti ka thënë:

“Është përmendja e vëllait në mungesë për diçka dhe në një mënyrë që atij nuk do t’i pëlqente!”

“Po ç’thoni në se ato që thuhet, qëndrojnë?” - Pyetën shokët.

Profeti u përgjigj:

“Nëse ato që thoni për vëllanë, janë te ai, quhen përfolje (me që i flisni në mungesë të tij), por, në se s’janë, quhen shpifje (përveç përfoljes). (Myslim)

Nuk ka aspak dyshim se organi për të cilin njeriu duhet të tregojë më shumë kujdes, është gjuha. Gjuha ka shumë sëmundje moralo-shpirtërore. Njëra prej tyre është edhe përfolja pas shpine. Siç u sqarua edhe më sipër në hadithin profetik, përfolja është theksimi i një të metë të dikujt në mungesë. Kjo përfolje mund të jetë lidhur me trupin e tij, me prejardhjen, me moralin dhe etikën e tij, me veshjen dhe paraqitjen ose me fenë e tij. Mund të thuhet, p.sh., “është shkurtabiq”, “i ati është njeri i keq”, “është dyfytirësh, gënjeshtar, dinak, mashtrues”, etj.

Përfolja pas shpine është mëkat i madh.

Zoti urdhëron kështu në Kur’an:

“O ju që keni besuar! Ruhuni prej përfoljes sepse shpesh ajo është gjynah! Mos kërkoni të metat e njëri-tjetrit! Mos e përfolni njëri-tjetrin pas shpine! A mos dëshiron kush prej jush të hajë mishin e vëllait të vdekur? Sigurisht që kjo ju shkakton neveri! Atëherë, kini frikë Allahun! Allahu i pranon pendimet, është falës i madh!” (Kur’ani, Huxhurat: 12)

Përfolja zhvlerëson edhe adhurimet e bëra. Kështu, Profeti ka porositur:

“Ai që përfol duke qenë i agjëruar, quhet se s’ka agjëruar!” (Kenzul Ummal)

Imami Gazaliu thotë se njëri prej shkaqeve kryesore të përfoljes është **urrejtja**. Ai thotë se, për shkak të urrejtjes që ndjen dikush për dikë, ndien kënaqësi kur e merr nëpër gojë. Mirëpo besimtari nuk ushqen urrejtje. Besimtarit nuk i ka hije urrejtja. Ajo që i ka hije besimtarit, është mirëkuptimi, falja!

²⁷ Në origjinal: gijbet (arab. gajbet), mungesë, trajtim në mungesë; gram. vetë e tretë.

Hz. Aisheja tregon se një ditë i ka thënë Profetit se njëra prej grave të tij, Safija, është shtatshkurtër. Kurse Profeti i është përgjigjur kështu:

“Aishe, ke thënë një fjalë të tillë që, po të përzihej me ujin e detit, do ta prishte!”

Gjithashtu, Hz. Aisheja thotë: “Një ditë pata përfolur dhe imituar fizikun dhe sjelljet e dikujt para Profetit. Atëherë, Profeti më tha:

“Kurrësi nuk do ta pëlqejë imitimimin dhe përshkrimin e dikujt në një gjë që atij s’do t’i pëlqente, sikur të më jepnin gjithë botën për këtë!” (Ebu Daud)

Profeti ynë ka bërë të ditur se ai që e përfol vëllain musliman, do të ndëshkohet në mënyrë shumë të tmerrshme, duke thënë kështu:

“Natën e Miraxhit kalova pranë një grupi njerëzish të cilët, me thonjtë e tyre të bakërt, gërvishtnin fytyrat dhe gjokset e vet. Dhe e pyeta Xhebrailin:

“O Xhebrail, kush janë këta?”

Dhe Xhebraili m’u përgjigj:

“Janë ata që ua kanë ngrënë mishin njerëzve, që i kanë përfolur pas shpine, që i kanë prekur njerëzit në nder!”

Ashtu siç është mëkat përfolja, ashtu është mëkat edhe dëgjimi i saj. Kur muslimani bëhet i pranishëm në përfoljen e vëllait të vet, në prekjen e nderit të tij, e ka për detyrë ta pengojë këtë. Sepse ashtu si gjaku dhe pasuria, edhe nderi i muslimanit janë të garantuara nga çdo lloj dhune mbi to!

Profeti ynë porositi:

“Atë që e mbron vëllanë e vet musliman kundër përfolësit dhe cënuesit të nderit të tij, ditën e kiametit Allahu e largon prej xhehennemit!”

Ai që përfol është mëkatar. Për të shpëtuar prej këtij mëkati, pendesa dhe lutja për falje drejtuar Allahut nuk mjaftojnë. Edhe duhet bërë pendesë, edhe duhet shkuar te vëllai për t’i kërkuar falje personalisht. Vetëm falja e personit të dëmtuar e shpëton përfolësin prej mëkati!

c. Thashethemet

Feja jonë i ka bërë të gjithë muslimanët vëllezër dhe ka ndaluar çdo gjë që mund ta dëmtojë këtë vëllazëri. Thashethemet janë nga gjërat e këqia që e dëmtojnë vëllazërinë.

Thashetheme është bartja e fjalëve nga njëri tek tjetri me qëllim për t’i prishur marrëdhëniet dhe mirëkuptimin mes dy a më shumë personave, gjë që nuk i ka hije

muslimanit. Ndërkaq, bartja e fjalëve për pajtim është e mirë. Vetëm se duhet patur kujdes që në ato fjalë të mos përzihet gënjeshtria.

Thashethemexhinjtë janë ata që fillojnë e ndëshkohen qysh në varr. Një ditë, duke kaluar mes dy varresh, Profeti tha: *“Ata që shtrihen në këto dy varre, janë duke u ndëshkuar; janë duke u ndëshkuar për shkak të gabimeve të cilave nuk u vunë rëndësi sa ishin në këtë botë!”* Pastaj vazhdoi:

“Po, mëkatet e tyre janë të mëdha (edhe pse mund të duken të thjeshta)!”

Njëri nuk druhej nga ujët e hollë, nuk pastrohej. Kurse tjetri merrej me thashetheme.” (Buhari)

Në një hadith tjetër thuhet:

“Personi që çon e bie fjalë me qëllim të keq, nuk mund të hyjë në xhennet!” (Buhari)

Profeti nuk e priste mirë asnjëherë që t'i sillnin fjalë për ndonjë nga shokët dhe thoshte:

“Asnjëri prej shokëve të mos më sjellë për një shok tjetër fjalë që nuk do të më pëlqente, sepse unë dua të dal para secilit dhe të gjithëve me një zemër të qetë e të mbushur plot dashuri!” (Ebu Daud)

Lidhur me këtë çështje, në Kur'an urdhërohet:

“Mos trego interes për atë që kërkon të mësojë të fshehtat e turpshme, që merret me thashetheme...” (Kur'ani, Kalem: 10-11)

“Mos shko pas një gjëje që nuk e njeh mirë...” (Kur'ani, Isra: 36)

Kur'ani na tërheq vëmendjen rreth një çështjeje shumë të rëndësishme: të mos flasim për njerëz që nuk i njohim mirë! Kur'ani na ndalon të bartim mendime të këqia, sepse shumica e gjërave që dëgjon njeriu, mund të jenë gënjeshtria ose, një pjesë, prodhime të smirës dhe urrejtjes. Prandaj duhet ruajtur prej gjërave që nuk mbështeten në të dhëna të sakta. Profeti ka thënë: *“Thënia e çdo gjëje që dëgjon, i mjafton njeriut si gënjeshtër!”* (Myslim)

Po të themi një gjë që s'e dimë mirë, kur të kuptohet se nuk është ashtu siç kemi thënë ne, mbetemi të turpëruar dhe detyrohemi të themi “ashtu e pata pandehur!”

d. Tallja

Feja jonë i ka bërë të gjithë muslimanët vëllezër dhe ka ndaluar çdo lloj fjale e sjelljeje që nuk i ka hije vëllazërisë, që e prish vëllazërinë.

Prandaj feja jonë ka bërë të ditur se tallja me dikë, thënia e fjalëve ngacmuese e prekëse për të, ngjitja e llagapeve fyese janë mëkat dhe na ka urdhëruar të ruhem i prej tyre.

Në Kur'an është urdhëruar kështu:

“O besimtarë, disa të mos tallen me disa të tjerë! Ndoshta të tjerët janë më të mirë se ta. As gratë të mos tallen me gra të tjera se ndoshta të tjerat janë më të mira se to. Mos e bëni me turp njëri-tjetrin, mos e thërrisni njëri-tjetrin me llagape të këqia...” (Kur'ani, Huxhurat: 11)

Edhe Profeti na porositi:

“Mos e kini zili njëri-tjetrin! Mos e mashtroni njëri-tjetrin në dhënë e marrë! Mos rrini të zemëruar me njëri-tjetrin dhe mos e ktheni fytyrën mënjane për njëri-tjetrin! Mos ia prishni njëri-tjetrit pazarin që e ka në të mbaruar! Rob të Allahut, bëhuni vëllezër!”

Profeti ka thënë: *“Muslimani është vëlla i muslimanit, nuk i bën padrejtësi, nuk e le pa ndihmë, nuk e sheh me përbuzje!”*

Pastaj, duke e drejtuar tri herë gishtin në gjoksin e vet, ka thënë:

“Kurse devocioni është këtu! Që një njeri të bëhet i keq, mjafton që ta shohë vëllanë e vet me përbuzje! Muslimani e ka të ndaluar të verë dorë mbi gjakun, mallin dhe nderin e vëllait musliman!”

Të tallesh me një njeri, do të thotë ta shohësh atë si të pavlerë. Mirëpo njeriu është një qenie e nderuar. Përbuzja e njeriut, për të cilin Allahu ka treguar konsideratë, është gabim! Allahu i Lartë, lidhur me thashethemexhinjtë që e kanë bërë zakon të ngacmojnë e të tallen me gjuhë apo me dorë, urdhëron kështu:

“Mjerë për atë që tallet me të tjerët, që ka grumbulluar pasuri dhe e numëron që të mos i pakësohet! Ai mendon se pasuria do ta bëjë të përjetshëm! Jo, s'është ashtu! Pa dyshim, ai do të hidhet në Hutame! A e di ti se ç'është Hutame? Është zjarri i flakëruar i Allahut që hyn thellë në zemra! Të lidhur në pranga, i djeg ata dhe i përvëlon!” (Kur'ani, Humeze: 1-9)

Si përfundim, tallja me një tjetër e prek dhe e hidhëron atë. Kurse ai që e prek tjetrin pa të drejtë, bën mëkat, sepse feja jonë e ka bërë haram, e ka ndaluar mundimin jo vetëm të njerëzve, por edhe të gjallesave të tjera!

e. Keqpandehma

Keqpandehma është, në mënyrë të perifrazuar, dhënia e një konkluzioni në dëm të dikujt mbështetur në pandehmë ose dyshim, në gjëra që s'përbëjnë argument ose provë. Në kreun “Huxhurat” të Kur'anit është ndaluar që besimtarët të japin konkluzion për dikë duke u mbështetur në pandehmë.

Njeriu duhet të sillet me kujdes dhe i rezervuar ndaj të tjerëve, por kjo nuk duhet të çojë në mendim të keq, në keqpandehmë për ta. Lidhur me këtë çështje, Profeti ynë na porositi:

“Ruhuni nga pandehma se shumë herë ajo është jo e vërtetë. As të metat e nxjerrit mos i kërkoni. Mos e shihni me zili nxjerrit, mos e urreni nxjerrit! O rob të Allahut, bëhuni vëllezër!” (Buhari)

Ashtu siç nuk duhet të mendojmë keq për të tjerët, ashtu edhe duhet të ruhem nga situatat dhe sjelljet e veprimet që do t'u jepnin shkak të tjerëve të mendonin keq për ne.

Ndërsa Profeti ndodhej në itikaf (kalimi i dhjetë ditëve të fundit të Ramazanit në xhami me adhurim), e shoqja, Safija i shkon për vizitë. Pastaj, në buzëmbremje, kur Profeti po e përcillte, ndalojnë diku në rrugë e bisedojnë ca çaste në këmbë. Në këtë mes, aty pari kalojnë dy shokë të Profetit. Një çast dhe Profeti u thërret shokëve: *“Qëndroni! Shihni, kjo është nëna juaj, Safije!”*

Shokët i thonë:

“Na ruajtë Zoti! E si mund të mendojmë keq për ty, o i Dërguari i Allahut!”

Por Profeti u thotë kështu:

“Shejtani qarkullon nëpër trupin e njeriut siç qarkullon gjaku! Pata frikë se mos u shaktonte lëkundje në zemër e pastaj do të mendonit keq për mua!” (Ebu Daud)

Ky veprim i Profetit ka shumë rëndësi sepse na mëson se sa duhet të ruhem nga fjalët dhe veprimet që do të krijonin mundësi që të tjerët të na kuptonin keq!

Jo të gjitha pandehmat e supozimet janë mëkat. Për shembull, pandehma e mirë. Po qe se njeriu për të cilin ushqejmë një mendim të mirë (por jo krejtësisht të mbështetur), nuk është ashtu si pandehim ne, nuk bëhemi përgjegjës si rrjedhojë e kësaj. Sepse ne, për njerëzit që nuk i njohim mirë në një drejtim çfarëdo, nuk mund të mendojmë veçse mirë! Në të kundërt, po të mendojmë keq, veprojmë në kundërshtim me urdhrin e Allahut dhe bëjmë mëkat. Pastaj, për të shpëtuar nga një mëkat i tillë, njeriu duhet edhe të bëjë pendesë, edhe të kërkojë falje nga vetë personi për të cilin bëri një pandehmë të keqe!

Lexim letrar

Keqpandehma

Xha Ihsani kishte marrë abdest dhe po nxitonte për në xhami. Duke ecur, i tërhoqi vëmendjen një djalë me flokë të gjatë që i vareshin gjer te supet, me syze të zeza, i veshur me një xhakovento lëkure. Xha Ihsanit s'i pëlqeu aspak, prandaj edhe e pa me një vështrim disi përbuzës dhe foli me vete:

“Shih, aman, ç’të rinj që kemi! Pa namaz, pa respekt, tekanjuz, i përkëdhelur, pa le që i ngjan krejt një hipiu a ku e di se kujt! Ç’mostër!”

Pas kësaj, xha Ihsani eci më tutje me një ndjenjë të ndryshme nga radhët e tjera. Me që mendoi keq për të riun, vetja iu duk si shenjtor, si njeri i madh dhe me një pamje të tillë u fut në xhami.

Muezini e kishte kënduar kametin dhe besimtarët ishin vënë në radhë. Edhe ai zuri një vend, u lidh pas imamit dhe nisi të falej. U përpoq ta falte namazin me një përkushtim sa më të thellë, në fund dha selam dhe, kur u ngrit, shtangu nga habia.

I riu për të cilin pak më parë kishte menduar keq, po vazhdonte të falej aty më tutje i përqëndruar dhe me një pamje krejt të përvuajtur.

Nën shtypjen e ndjenjës së turpit e të fajit që kishte menduar keq për atë njeri të mirë, doli menjëherë nga xhamia!

Lexim letrar

Dhurata

Imami i shquar Hasan Basri²⁸ dëgjoi që po trokiste porta. Doli menjëherë, e hapi dhe e mirëseardhi njeriun:

- Bujrun, urdhëroni, mirësevini! A mos dëshironi gjë?

I ardhuri i foli pa hyrë brenda:

²⁸ Hasan Basri (21/641 - 110/728). Është një nga krerët e tabiinëve, pasardhësve të drejtpërdrejtë të sahabëve, shokëve të Profetit dhe një nga dijetarët më të mëdhenj të fushave të hadithit dhe të së drejtës islame (fikh). Është një prijës i madh shpirtëror me shkollën e vet juridike. Buhariu, Myslimi, Ebu Daudi, Tirmidhiu, Neseiu dhe Ibni Maxhe kanë përcjellë hadithe prej tij. Varrin e ka në qytetin Basra.

- Jo! Vetëm desha t'ju them ca fjalë. Vij nga filan vend, nga shtëpia e filanit... Ai ka folur keq për ju... Ka thënë kështu e kështu.... Për t'jua treguar këto erdha!

Hasan Basriu e pyeti:

- Po pse pate shkuar atje?

- Pati një gosti...

Atëherë imami i madh i foli i nevrkosur njeriut:

- Ashtu, ë? Gjellët që ke ngrënë, i mban në bark, kurse fjalët në gojë, jo! Vjen me vrap e m'i thua mua!

Më pas, Hasan Basriu mori vesh se ishin edhe dy-tre vetë të tjerë që e merrnin nëpër gojë dhe flisnin keq kundër tij. Imami i madh u përgatiti secilit nga një dhuratë të shtrenjtë e ua dërgoi. Kuptohet që kjo gjë u muar vesh menjëherë dhe shkaktoi habi sepse, në vend që të zemërohej me përfolësit, imami u çonte dhurata! Dhe shkuan dhe e pyetën. Hasan Basriu iu përgjigj:

“Duke më përfolur, e mira e adhurimeve të tyre më kalon mua, kurse gjynahet e mia, atyre, unë nuk humb gjë, përkundrazi, fitoj. Edhe unë, për të mirën që më bëjnë, i shpërblej me dhurata që, sado të shtrenjta të jenë, përballë të mirës që më bëjnë ata, janë pak!..”

2. SHPREHI DHE VESE TE KEQIA PREJ TE CILAVE FEJA NA POROSIT TE RUHEMI

Feja islame i ka treguar njerëzimit rrugën për të bërë një jetë të lumtur. Dhe për këtë ka nxjerrë disa urdhra dhe ndalime të caktuara. Këto jo me qëllim për t'i kufizuar të drejtat dhe liritë e njeriut, por për t'i dhënë atij një jetë më të qetë, të bukur e të lumtur.

Duke u nisur nga ky qëllim, urdhrat dhe ndalimet e islamit nisen, në radhë të parë, të mbrojnë mendjen, jetën, pasurinë dhe brezin e njeriut. Po qe se i zbatojmë ato ashtu siç duhet si individ dhe shoqëri, as të tjerët nuk shohin të keqe prej nesh, as njeriu vetes nuk mund t'i bëjë të keqe. Kështu krijohen mundësitë për të bërë një jetë shoqërore të qetë e të lumtur. Të tillë e ka karakterizuar Profeti muslimanin:

“Muslimani është njeriu, nga dora dhe gjuha e të cilit nuk i vjen dëm askujt!”

Le t'i shqyrtojmë disa prej sjelljeve dhe veprimeve të këqia të ndaluara nga islami.

a. Kurvërimi

Kurvërimi, si akti ku përmblihen marrëdhënia seksuale e paligjshme në të gjitha format e saj, shkelja e kursorës si dhe prostitucioni i rastësishëm ose i organizuar, është një nga sjelljet dhe veprimet më të dëmshme kundër personit dhe shoqërisë. Feja jonë që nxit martesën, e ka ndaluar kurvërimin dhe e ka quajtur si mëkat të madh. Në Kur'an urdhërohet: **“Mos u merrni me kurvërim se ajo është paturpësi dhe një rrugë shumë e keqe!”** (Kur'ani, Isra: 32)

Disa nga shkaqet e ndalimit të kurvërimin, i cili shemb familjen dhe shkatërron shoqërinë, mund t'i radhisim kështu:

Të mbrohet nderi dhe virtyti i personit e i familjes, të parandalohet poshtërimi i tyre.

Të përcaktohet drejt prejardhja e fëmijës së lindur.

Të parandalohen sëmundjet ngjitëse që përhapen me rrugën e kurvërimin.

Të parandalohen grindjet dhe kundërvëniet shoqërore të lindura nga kurvërimi.

b. Vrasja

E drejta themelore e njeriut, e lindur bashkë me të, është e drejta për të jetuar. Njeriu mund të bëjë gabime të ndryshme në jetë. Ndërkaq, ndërsa Zoti i jep kohë dhe mundësi njeriut për t'i rregulluar gabimet, cënimi, nga ana e njeriut, i jetës, të cilën e

ka dhënë Zoti, është i pajustificueshëm dhe i papranueshëm as nga besimi e as nga arsyeja!

Vrasja është në fenë tonë mëkat i madh. Qoftë vrasja, qoftë vetëvrasja është vlerësuar si krim kundër gjithë njerëzimit. Në Kur'an urdhërohet: “... **Kush vret pa të drejtë ose pa shkak një njeri, është sikur ka vrarë të gjithë njerëzit dhe, kush shpëton një njeri, është sikur ka shpëtuar gjithë njerëzit!..**” (Kur’ani, Maide: 32)

Zakoni i gjakmarrjes që ekziston në disa shoqëri dhe përdoret për të marrë shpëtim, është një veprim i keq që e poshtëron ndërgjegjen e personit e të shoqërisë. Edhe gjakmarrja është e ndaluar në islam. Askush nuk ka të drejtë të vrasë dikë tjetër, po ashtu, nuk ka të drejtë të vrasë veten, pra, të bëjë vetëvrasje. Muslimani nuk duhet të bjerë në pesimizëm e dëshpërim. Njeriu e di se Allahu i Lartë e ka nën vëzhgim dhe ia di shqetësimet. Prandaj muslimani duhet të jetë i durueshëm, të presë shpëtimin nga shqetësimet dhe të vazhdojë me lutje e adhurime.

Feja jonë e ka lejuar vrasjen vetëm në luftën për mbrojtjen e jetës, pasurisë, nderit, fesë dhe atdheut.

Lexim letrar

Habili dhe Kabili

H. Ademi kishte dy djem. Njërin e quanin Habil dhe, tjetrin, Kabil. Kabili ishte i madhi. Habili ishte zemërbutë dhe i dhembshur. I donte dhe i mbronte kafshët. Kurse Kabili ishte i ashpër.

H. Ademi i ndau punët mes dy vëllezërve. Kabilin e ngarkoi me punimin e tokës, sepse punimi i tokës dhe marrja e prodhimeve prej saj nuk kërkonin cilësi të tilla si sjellja e mirë dhe zemërbutësia. Kurse Habilin e ngarkoi me blegtori, sepse lopët, dhentë, etj. ndienin dhe vuanin. Ato kishin nevojë për sjellje të butë ndaj tyre.

Habili me Kabilin dilnin nga shpella me zbardhjen e ditës dhe ktheheshin bashkë me muzgun e mbrëmjes. Habili sillte me vete qumësht, Kabili, fruta, kurse H. Ademi, zogjtë që kishte gjuajtur. Së bashku i përgatishnin ushqimet e së bashku i hanin.

Prodhimet u shtuan, Allahu i Lartë e shtoi begatinë për H. Ademin dhe të bijtë. Atëherë, H. Ademi u mësoi të bijve se si duhet ta falenderonin Zotin për të mirat që u kishte dhënë e që u shtoheshin për ditë. Dhe u tha atyre të ngjiteshin në një majë mali ku të linin nga të gjitha prodhimet që merrnin, nga një sasi për krijesat e tjera që

s'i kishin mundësitë e tyre. Këto do të ishin zeqati i pasurisë së tyre dhe fli, kurban, kushtuar Allahut!

Habili u gëzua shumë se ishte zemërmirë dhe donte t'u bënte mirë të tjerëve, kushdo qofshin ata, kurse Kabilin, si zemërgur që ishte, kjo punë s'i pëlqeu aspak. Kabili foli me vete:

"E pse ta shpenzoj kot mallin që e kam fituar me djersën e ballit, duke u lodhur? Pasi ta lë atje, s'do të kem kurrë dobi prej tij!"

Por të atit nuk pati guxim t'ia thoshte!

Habili shkoi te dhentë. Zgjodhi më të mirën prej tyre dhe e theri. Ishte shumë i gëzuar, sepse delen më të mirë po e jepte për hir të Zotit që e ushqente atë vetë dhe e furnizonte me të gjitha të mirat!

Kurse Kabili nisi të vërtitej mes pemëve. Ai nuk kërkonte më të mirat e frutave por të krimburat e të kalburat, sepse zemra i ishte kalbur nga koprracia.

Kabili dha dhuratë për hir të Zotit fruta të kalbura si dhe zemra e vet!

Të nesërmen e lënies së dhuratave, dolën të tre në majë të malit. Dhurata e Habilin, delja e bërë kurban, nuk ishte më aty. Ai kuptoi se Zoti ia kishte pranuar dhuratën. I gëzuar shumë për këtë, Habili e falenderoi Zotin.

Kabili i gjeti dhuratat e veta të kalbura siç i kishte lënë! Kabili u nevrikos shumë. Ai nisi të ndiente urrejtje për vëllanë. I nxehur, iu kthye të atit:

"Zoti ia pranoi dhuratën atij, sepse ti u lute për të, kurse për mua, jo!"

"S'është e vërtetë, tha Hz. Ademi. Zoti ia pranoi dhuratën sepse ai e kishte zgjedhur si më të mirën, sepse ai e pati qëllimin të mirë, kurse ti le si dhuratë më të keqen e mallit tënd! Se ashtu e pate zemrën! S'ka dyshim se Zoti është i bukur e i mirë dhe Ai vetëm të bukurën dhe të mirën e pranon!"

Kabili u kthye i vetëm. Zoti e kishte trajtuar të vëllanë mbi të. Me që zemrën e kishte të prishur, vazhdimisht me të vëllanë nxehej, me veten e vet, jo!

Djalli i pëshpëriti në vesh:

"Vraje tët vëlla, Habilin, vraje!.."

Kabili ngriti kokën dhe pa përtej: Habili po ecte krejt i qetë. Shqetësimi s'e lejonte Kabilin të kuptonte se ç'duhej të bënte.

Djalli i pëshpëriti sërish duke e nxitur:

"Vraje Habilin, vraje Habilin!.."

Kabili vrapoi pas të vëllait gjersa e arriti. E rroku fort për krahu dhe i bërtiti:

“Do të të vras!..”

Habili u çudit:

“E pse do të më vrasësh?”

“Sepse ati ynë të do ty më shumë! Edhe Zoti të mbajti më lart!”

Habili i foli me qetësi:

“Asgjë nuk ndryshon duke më vrarë mua! Mos kujton se ati ynë do të të dojë pasi të më vrasësh mua? Kurrresi! As do të të dojë, as do të të falë! Duke më vrarë, ti veçse e shton ndëshkimin e Zotit mbi vete!

Kabili u nxeh edhe më shumë. Brenda vetes ndiente një shtytje të pashuar shpagimi kundër Habilit!

“Pa të vrarë ty, s’mund të jem i qetë!” – I tha Habilit.

“Po më vrare mua, kurrë s’ke për të gjetur qetësi!” – Ia ktheu Habili.

Urrejtja i lexohej Kabilit në sy!

“Pa të vrarë ty, nuk mund të gjej qetësi!” – I tha me një frymëmarrje të shpeshtuar.

Habili iu përgjigj sërish me qetësi. Ai ishte më i fuqishëm moralisht se Kabili:

“Në se kërkon me të vërtetë të më vrasësh, dije se unë as nuk do ta lëviz dorën kundër teje, sepse kam frikë nga Zoti!”

Dhe Habili u largua që aty me qetësi. Kabili kishte mbetur me sytë mbërthyer në tokë. Ndiente një urrejtje të thellë ndaj të vëllait. Ashtu, i mërzitur, u kthye në shpellë. Donte të flinte, por s’mundej. Djalli erdhi përsëri e i pëshpëriti në vesh:

“Vraje Habin dhe qetësohu!.. Vraje!..”

Djalli i përsëriti edhe shumë herë këto fjalë, gjer në mëngjes! Kabili vetëm e dëgjoi. Kur lindi dielli, doli nga shpella. Vendimin, më në fund, e kishte marrë: Do ta vriste Habin!

Habili kishte shkuar me dhen. Ishte i qetë. Ishte më i lumtur!

Edhe Kabili po merrej me punën e vet. Po mbillte. Urrejtja dhe dëshira e shpagimit vazhdonin t’ia rëndonin zemrën. Dhe, kur e pa të vëllanë duke u sjellë i kënaqur mes tufës, zemërimi iu shtua edhe më shumë.

Djalli vazhdonte t’i pëshpëriste:

“Vraje, të qetësohesh!..”

Kabili pa përreth. Mori një gur të madh dhe e qëlloi të vëllanë për ta vrarë. Mbi sipërfaqen e tokës u derdh gjaku i parë...

Kabili erdhi në vete. Kur pa gjakun e të vëllait, ndjeu një pendim të thellë. Vetëm atëherë e kuptoi se kishte bërë një punë shumë të keqe! E kishte vrarë Habilin megjithëse ai s’kishte bërë asgjë për ta vrarë! I vëllai ishte zemërmirë, bënte punë të mira. Kurse vetë ishte i keq. Bënte punë të këqia! Këto s’i kishte menduar. Nuk kishte fituar asgjë. Përkundrazi!

Kabili ishte bërë vrasësi i të vëllait, ishte bërë vëllavrasës! Ç’kishte fituar duke e vrarë të vëllanë? Vetëm keq. Tani kishte humbur gjithçka! Kabili nisi të ndiente frikë. Edhe dëshpërim. Edhe pendesë. Jo vetëm që s’kishte gjetur qetësi, por, bashkë me humbjen e qetësisë, kishte humbur edhe sigurinë!

Era që frynte hidhur, sikur po i bërtiste atij:

“Vrasës! Katil! Kaaaatiil...!”

Edhe pemët përsëritnin thirrjen e erës:

“Vrasës! Katil! Kaaaatiil...!”

Kabili u ndie shumë i frikësuar. Deshi të ngrihej në këmbë, por s’po i urdhëronte dot këmbët! U tërhoq zvarrë gjer te trupi i të vëllait dhe u hodh mbi të duke klithur me dëshpërim të thellë:

“Habiiiiil, Habiiiiiii!..”

Habili s’bëzante. S’i jepte dot përgjigje. Ai tashmë s’ishte veçse një kufomë!

Kabili u ngrit ndenjtur dhe u vu ta vështronte të vëllanë e vrarë si i hutuar. Nuk po dinte ç’të bënte! Habili kishte vdekur. Ai s’mund të ngrihej më në këmbë si më parë e të ecte...

Ç’do të bënte tani? A do ta linte mu aty, për zogjtë, shpendët dhe kafshët grabitqare? U mendua, u mendua, por s’gjeti dot ndonjë zgjidhje.

Më në fund, vendosi ta merrte kufomën me vete. E hodhi në kurriz dhe zuri të ecë pa ditur gjë se ç’do ta bënte kufomën, i hutuar.

Eci gjersa u lodh. Kur e pa se s’do bënte më dot një hap më tej, u ul. E vuri kufomën pranë dhe vazhdoi ta vështronte. Dhe vetëm mendonte.

Nuk ia falte vetes që e kishte vrarë të vëllanë.

Pasi pushoi pak, u ngrit, e hodhi kufomën në kurriz dhe u vu sërish në udhë.

Eci e eci gjersa u lodh. U ul prapë. Prapë po ato sjellje të hutuara, po ato mendime të trazuar, po ajo ndjenjë mundonjëse pendimi...

Kështu dy a tri herë, kur, duke ecur, i zunë sytë një sorrë të gjallë që kishte qëndruar para një sorre të ngordhur. Siç qe duke hecur me kufomën hedhur kurrizit, Kabili qëndroi. Sorra e gjallë nisi të gërryente tokën gjersa u bë një gropë mjaft e thellë. Atëherë e mori sorrën e ngordhur, e hodhi në gropë dhe e mbuloi me dhe. Kabili kishte shtangur!

“Mjerë për mua që s’dita të bëja këtë që bëri një sorrë!”

E uli kufomën për tokë dhe nisi të gërmonte një gropë. Pastaj e futi kufomën e të vëllait dhe e mbuloi me dhé.

H. Ademi kishte dalë për t’i kërkuar të bijtë. Kur e pa të atin, Kabili u tremb. I ati kurrë s’kishte për ta falur! Kabili u lëshua me vrap.

H. Ademin e çuditi dhe e frikësoi kjo ikje e të birit. Kur lëshoi sytë përreth, pa gjak. Atëherë e kuptoi domethënien e atij grumbulli dheu pranë të cilit e gjeti Kabilin. Habili s’ishte më i gjallë! Ikja e Kabilin tregonte se ai ishte vrasësi! Lotët nisën t’i rrjedhin çurg...

H. Ademi u vu me vrap pas Kabilin:

“Kabiil, ç’bëre kështu, ç’i bëre vëllait, Kabiil...”

Kabilin që e dëgjonte thirrjen e të atit, i bëhej sikur thirrjen e tij e përsërisnin malet e fushat, luginat e shpatet, gjithë bota:

“Kabiil, ç’bëre kështu, ç’i bëre vëllait, Kabiil...”

Kabili kishte zbritur në rrëzë të malit. Ai vazhdoi të largohej më tej, kurse i ati, ta ndiqte pas duke i thirrur me dëshpërim:

“Kabiil, ia bëre të keqen vetes!.. Kurrë s’do të gjesh qetësi!.. Jeta do të të bëhet e zezë sterrë... Kabiil!..”

c. Vjedhja

Vjedhja është marrja fshehtas e gjërave të dikujt, është përvetësimi me pa të drejtë i diçkaje që i përket, që është e drejta e tjetërkujt. Vjedhja, e cila është një faj që ia skuq fytyrën dhe e poshtëron atë që e bën, është ndër mëkatet më të mëdha. Falja e vjedhjes varet nga personi i dëmtuar.

Kur’ani thekson se nevojat tona duhet t’i plotësojmë me rrugë hallall, të bekuar, duke punuar e duke u përpjekur. Kur’ani e ndalon rreptësisht përvetësimin e pasurisë së njerëzve pa të drejtë ose duke e vjedhur.

Në islam, pasurimi është përcaktuar sipas disa kriterëve; fitimi duke dalë jashtë tyre është quajtur haram, i ndaluar, i pabekuar, i pamiratuar. **Vjedhja, grabitja, piratëria, fajdeja, tregu i zi**, etj. janë disa lloje fitimi haram, të ndaluara nga islami. Kur'ani na urdhëron të ruhemë prej tyre.

Profeti ynë i dashur, i mëshirshëm e i dhembshur, i cili nuk u pati thënë fjalë të keqe e nuk i pati mallkuar edhe ata që qenë ngritur ta vrisnin, i ka mallkuar vjedhësit dhe ka theksuar se vjedhja është një sjellje e keqe që nuk i ka hije muslimanit!

Vjedhja është një faj i kryer edhe kundër personit, edhe kundër shoqërisë. Nuk ka vjedhje të vogël e vjedhje të madhe; vjedhja është vjedhje! Ai që e bën të voglën, e bën edhe të madhen. Ai që vjedh në vegjëli fruta nga kopshti i fqinjit, kur të rritet, do të vjedhë gjëra shumë më të vlefshme, prandaj edukimin kundër vjedhjes duhet ta fillojmë qysh në moshë të vogël.

Vjedhja është po ajo edhe kur bëhet duke rrëmbyer drejtpërsëdrejti gjënë apo pasurinë e dikujt, edhe duke keqpërdorur ose shfrytëzuar për qëllim përvetësimi të drejtat e dhëna me ligj. Nga kjo anë, **grabitja, mashtrimi, mita (rushfeti), kontrabanda, peshimi e matja gabim** janë, njëlloj si vjedhja, rrugë të ndaluara fitimi!

d. Padrejtësia

Sipas fesë sonë, ashtu si jeta, dhe nderi i njeriut, edhe pasuria e tij është e shenjtë, e paprekshme. Ashtu siç është mëkat i madh cënimi i jetës dhe i nderit të njeriut, është haram dhe mëkat i madh edhe cënimi pa të drejtë i pasurisë së tij.

Përvetësimi i mallit dhe pasurisë së tjetrit me dredhi, mashtrim, grabitje, dëshmi të rreme, mitë (rushfet) si dhe me çdo rrugë tjetër të parregullt të ngjashme me këto, është padrejtësi dhe haram.

Allahu i Lartë urdhëron kështu në Kur'an:

“O ju që keni besuar! Mos e hani mallin e njëri-tjetrit me të padrejtë por vetëm me tregti me pëlqim të dyanshëm dhe mos e vrisni njëri-tjetrin! Pa dyshim, Allahu është mëshirues ndaj jush!” (Kur'ani, Nisa: 29)

Profeti ynë ka porositur:

“Kush pretendon diçka pa të drejtë dhe përpiqet ta bëjë të vetën diçka që s'është e vetja, s'është i yni. Ai le të përgatitet për vendin e tij në xhehennem!”

Një njeri që ka besuar, nuk zgjat dorë në mallin e tjetrit, nuk prek kufirin e fqinjëve në arë, vreshtë e kopsht.

Siç është mëkat marrja pa të drejtë e diçkaje nga pasuria dhe toka që është pronë e personave, është po ashtu mëkat edhe vjedhja e diçkaje nga pasuria dhe toka e përbashkët, sepse në të është pasuria e personave.

Profeti ynë ka bërë të ditur se ata që përvetësojnë pasuri me padrejtësi ose grabitje, ditën e kiametit do të ndëshkohen, dhe është shprehur kështu:

“Ai që merr pa të drejtë diçka nga vendi që i përket dikujt tjetër, në ditën e kiametit do të fundoset shtat kat më poshtë se vendi i grabitur!”

“Njeriut që dhunon pa të drejtë vendin e tjetrit, ditën e kiametit ai vend do t’i varet për qafe!”

Përvetësimi i mallrave pa të drejtë është haram. Drejtësia duhet mbrojtur kudo e kurdoherë. Kurse padrejtësia është përdhunim në kuptimin më të qartë të fjalës. Kur’ani thekson domosdoshmërinë e ruajtjes me kujdesin më të madh nga çdo lloj padrejtësie, kërkon ndjekjen e drejtësisë. Për zbatimin e drejtësisë, Allahu i Lartë urdhëron kështu: **“Pa dyshim, Allahu urdhëron drejtësinë...”** (Kur’ani, Nahl: 90)

“Për hir të Allahut bëhuni dëshmitarë të drejtësisë dhe të mos ju nxisë zemërimi ndaj një populli për të bërë padrejtësi ndaj tij! Bëhuni të drejtë se kjo është më afër devotshmërisë...” (Kur’ani, Maide: 8)

Profeti ynë ka aluduar për ndëshkimin e padrejtësisë duke na porositur: *“Ruhuni nga mallkimi i të pafajshmit!”*

Njeriu që me dëshminë e tij të rremë bëhet shkak për përfitim të padrejtë, shemb edhe të ardhmen e tij (në përjetësi), edhe të të tjerëve. Njëkohësisht, me dëshminë e tij të rreme ai bëhet shkak për humbjen e drejtësisë në botë, për vuajtjen dhe dëmtimin e njerëzve të pafajshëm. Njeriu që bën dëshmi të rreme, bën tre lloj mëkatesh: thënie gënjeshtre, ndihmë për njeriun që s’ka të drejtë dhe dëmtim të njeriut që ka të drejtë.

e. Pijet alkoolike, bixhozi dhe droga

Në fenë tonë të lartë i jepet rëndësi e madhe njeriut dhe shëndetit të njeriut. Prandaj është ndaluar në islam marrja e lëndëve të tilla si pijet alkoolike dhe droga. Ndalimet në islam janë krejtësisht në interes të jetës së shëndetshme, të qetë e të lumtur të njeriut. Kur individët të jenë të qetë e të lumtur, edhe shoqëria do të jetë e tillë.

Përdorimi i pijeve që përmbajnë alkool e që kanë cilësinë të bëhen pengesë për njeriun që të marrë një vendim të saktë, është haram, i ndaluar. Në Kur’an urdhërohet kështu:

“O ju që keni besuar! Vera, bixhozi, idhujt dhe lojrat e shansit (falli) janë punë të fëlliqura të djallit. Rrini larg tyre që të shpëtoni!” (Kur’ani, Maide: 90)

Sipas fesë sonë, është haram çdo gjë që jep dehje. Në këtë çështje, nuk bëhet dallim për sasinë. Profeti ynë ka pohuar se pijet s’kanë asnjë dobi dhe ka porositur: *“Pija është nëna e të gjitha të këqijave!”* Alkooli dhe pijet alkoolike prishin sistemin nervor, ndikojnë negativisht në enët e gjakut të trurit dhe sistemin nervor qendror dhe

anësor, shkatërrojnë nervat e syrit duke çuar në verbim, prekin qelizat e zemrës, pakësojnë kullimin e gjakut në veshka, ulin imunitetin e trupit ndaj sëmundjeve, shkaktojnë zmadhimin dhe shkatërrimin e mëlçisë së zezë.

Eshtë një e vërtetë e njohur që pijet alkoolike ndikojnë negativisht në nervat, reflekset dhe aftësinë e njeriut për të marrë vendim. Krahas kësaj, ai që pi, shfaq dobësi e lëndueshmëri të ndryshme: bëhet i lëvizshëm dhe agresiv, e ul dhe poshtëron veten, bie në gjendje turbullire psikologjike.

Pijet alkoolike që u hapin rrugën edhe shumë dëmeve shoqërore, kanë shuar sa e sa vatra, kanë rrënuar sa e sa familje. Për sa i përket përdorimit të pijeve alkoolike për qëllime shërimi, dijetarët islamë kanë thënë se edhe përdorimi si ilaç i tyre është haram.

Tarik b. Suvejd el-Xhufiu e ka pyetur Profetin për verën. Profeti ia ka ndaluar. Atëherë Tariku i ka thënë:

“Po unë e përdor atë vetëm për ilaç!”

Kurse Profeti e ka kundërshtuar:

“Ajo s’është ilaç, por mjerim!”

Ndërkaq, po qe se dihet saktësisht dhe në mënyrë të prerë se qoftë pijet apo të tjera lëndë të ndaluara e shërojnë një sëmundje dhe veç tyre nuk ka ose nuk gjendet ilaç tjetër, lejohet përdorimi i tyre për mjekim.

Bixhozi është një tjetër veprim i ndaluar, i bërë haram nga feja jonë. Kështu quhet çdo lloj loje që luhet duke vënë në mes një vlerë çfarëdo. Nuk ka rëndësi se ku luhet dhe me ç’mjete luhet. Thelbësorja që e bën të ndaluar, haram, një lojë është **fitimi i një pale dhe humbja e palës tjetër** në përfundim të saj. **Fitimi** në para ose sende të tjera nga kjo lojë **është haram**. Me ajetin si më poshtë, Kur’ani i ka ndaluar këto sjellje dhe veprime të këqia:

“Me anë të pijeve dhe bixhozit, shejtani kërkon t’ju fusë në mes armiqësi dhe urrejtje, t’ju pengojë nga namazi dhe përmendja e Allahut. Ende s’keni hequr dorë prej tyre?” (Kur’ani, Maide: 91)

Bixhozi është një ves i keq me dëme individuale e shoqërore. Islami e ka ndaluar bixhozin. Në çfarëdo forme qoftë, bixhozi është haram. Shkaqet e ndalimit të bixhozit mund t’i rendisim kështu:

1. Bixhozi nxit dembelizmin dhe mashtrimin në vend të punës dhe fitimit me punë, rrëzon vlerën e punës dhe të atij që punon.

2. Fitimi i arritur në bixhoz është i padrejtë. Kurse islami është me fitimin me rrugë të drejtë, me punë, mund dhe djersë.

3. Dëmet e bixhozit nuk mbeten të kufizuara te personi, ato prekin edhe shoqërinë; bixhozi bëhet shkak për shtimin e njerëzve që, në vend që të punojnë, e kalojnë kohën në mënyrë pasive, e vrasin kohën duke luajtur bixhoz.

4. Në bixhoz ka të fituar dhe të humbur, gjë që çon në armiqësi dhe urrejtje edhe mes miqsh.

5. Bixhozi është një ves i keq që shkakton të mësuar, për rrjedhojë, e shtyn pa u ndalur humbësin për të fituar, fituesin për të fituar edhe më shumë, duke shpenzuar, në këtë rrugë, gjithë të ardhurat.

Njeriu që i beson Zotit, që ka respekt për fenë dhe për Të, që i do familjen dhe njerëzit, që i kushton kujdes formimit të marrëdhënieve të mira me mjedisin, duhet të qëndrojë larg prej veseve të tilla si pijet dhe bixhozi.

Lexim letrar

Murgu që u tërbua nga pija

Për të mbajtur të gjallë në mendjet e njerëzve se **pija është nëna e të gjitha të këqijave**, Profeti tregon një ndodhi.

“Rrini larg pijes që është nëna e të gjitha të këqijave! Ja ç’i ka ndodhur në të kaluarën një herë një murgu shumë fetar. Ky njeri i dhënë vetëm pas adhurimeve, rrinte larg njerëzve. Ai ia kishte kushtuar veten kësaj rruge!

Një ditë, një grua e keqe i ra në qafë murgut me qëllim për ta nxjerrë nga rruga e drejtë. I përgatiti një kurth dhe i dërgoi shërbëtorin me fjalë të shkante te ajo për të dëshmuar në lidhje me një çështje. Murgu pranoi dhe shkoi te shtëpia e gruas. Sapo murgu hyri brenda, gruaja i mbylli të gjitha dyert. Murgu u hutua. Gruaja e keqe i vuri para një fëmijë, një shtambë me verë dhe i tha:

“Nuk të thirra këtu për dëshmi! Dua ose ta mohosh Zotin, ose ta vrasësh këtë fëmijë. Po s’e bërë asnjërin prej këtyre, ose duhet të pish nga kjo verë, ose të kënaqësh dëshirat e mia! Po s’më dëgjove, do të thërras për ndihmë duke të turpëruar para të gjithë njerëzve!”

Murgu e kuptoi se puna ishte serioze dhe se s’kishte shpëtim tjetër veçse të bënte njërin prej gjërave që i kërkonte gruaja. Shpejt murgu mendoi se e keqja më e vogël ishte të pinte verë nga shtamba. Dhe kërkoi një kupë verë. Vera e tërhoqi. Murgu kërkoi edhe një kupë tjetër. Pastaj edhe një tjetër, edhe një tjetër e nisi të fliste mbarë e prapë. Atëherë iu dukën të lehta edhe punët e tjera që i kërkonte gruaja. Murgu edhe fëmijën e vrau...

Pasi u deh, murgu i bëri të gjitha punët që kurrë s’kishte për t’i bërë më parë!..”

Profeti tha:

“Ruhuni, pra, nga pija! Betohem në Allahun se besimi me pijen nuk mund të bëhen bashkë në zemrën e njeriut; njera prej këtyre pa tjetër ka për ta përzënë tjetrën prej zemre!..”

PERMBLEDHJE

1. Flisni për dëmet e gënjeshtërs.
2. Ç’do të thotë “përfolje pas shpine”? Thoni një ajet dhe një hadith mbi përfoljen.
3. Pse është ndaluar tallja me njerëzit? A doni që të tjerët të tallen me ju?
4. Flisni për dëmet e thashethemeve. Thoni një ajet dhe një hadith mbi këtë çështje.
5. Thoni një hadith që ndalon keqpandehmën.
6. Ç’duhet të kemi kujdes për të mos u dhënë rast të tjerëve të mendojnë keq për ne?
7. Tregoni, në qoftë se dini, një ngjarje që ka të bëjë me përfoljen, gënjeshtërs, talljen ose thashethemet.
8. Flisni për shkaqet e ndalimit të kurvërimit.
9. Pse e ka ndaluar feja jonë vrasjen? Thoni një ajet mbi këtë.
10. Cilat janë dëmet e vjedhjes për personin dhe shoqërinë?
11. Flisni për dëmet e fitimit të padrejtë dhe të shkaktimit të padrejtësisë.
12. Flisni për dëmet e pijes ndaj personit, familjes dhe shoqërisë.
13. Pse është haram loja e bixhozit?
14. Flisni për dëmet e përdorimit të drogës mbi personin, shoqërinë dhe shtetin.
15. Tregoni, në se dini, një ngjarje lidhur me pijen, bixhozin, vrasjen ose drogën.

PJESA VII

TRADITAT TONA FETARE ²⁹

ÇESHTJET

1. VENIA E EMRIT DHE SYNEDI
2. PERSHENDETJA
3. URIMI I BAJRAMIT
4. VIZITA TE TE SEMURET
5. PJESEMARRJA NE VARRIM
6. VIZITA NE VARRE

PUNE PERGATITORE

1. Mësoni nga të rriturit se si ju është vënë emri.
2. Shkruani në fletore gjërat që ju kanë tërhequr vëmendjen në një synet ku keni qenë vetë të pranishëm.
3. Vëzhgoni në shoqëri si përshëndeten njerëzit dhe përpiquni të mësoni kuptimin e fjalëve apo shprehjeve që përdoren.
4. Ç'dëshironi të bëni në bajram? Mendoni.
5. Ç'ju vjen në mendje kur thuhet “vlera moralo-shpirtërore”? Shkruajini në fletore.

²⁹ Në të gjitha temat e kësaj pjese, tekstit turqisht i janë bërë disa adoptime nga përkthyesi në përshtatje me traditën fetare shqiptare.

1. VENIA E EMRIT DHE SYNITI

Fëmija që lind sjell me vete jo vetëm gëzim, por edhe një sërë detyrimesh e përgjegjësish për prindërit dhe familjen. Kjo shprehet kështu në Kur'an:

“O besimtarë, ruani veten dhe pjesëtarët e familjes nga zjarri i xhehennemit, lëndë e të cilit janë njerëzit dhe gurët!” (Kur'ani, Tahrim: 6)

Kur lind fëmija, i vihet një **emër me kuptim të bukur** me të cilin i thirret në veshin e djathtë duke i kënduar **ezan** dhe, në veshin e majtë, **kamet**. Këshillohet që emrin fëmijës t'ia vejë një person i njohur për moral dhe virtyt të lartë. Pas vënies së emrit bëhet një lutje e shkurtër. Veç kësaj, theret një kurban i posaçëm për fëmijën e lindur, i quajtur **akika**, që u ndahet të afërmëve, fqinjëve dhe të varfërve. Kjo është porosi e Profetit. Ata që kanë mundësi ekonomike, kur i dalin flokët fëmijës, japin një flori si **sadaka**. Të gjitha këto janë shprehje falenderimi ndaj Allahut për fëmijën që na jep.

Vënia fëmijëve e emrave të bukur është një çështje që Profeti na e ka porositur me përparësi. Kur takohej me njerëz, Profeti i pyeste për emrin. Po ta kishte personi emrin të bukur, kënaqësia Profetit i lexohej në sy. Po të mos e kishte të bukur, kuptohej që s'i kishte pëlqyer. Ndodhte që emrat e këqinj ua ndërronte. Ai thoshte se Abdullah, Abdurrahman janë emra të pëlqyeshëm për Allahun, duke na treguar, kështu, rrugën për zgjedhjen e emrave. Profeti ynë porosit: *“Me të vërtetë, është e drejta e fëmijës mbi të atin që t'i vejë emër të bukur dhe t'ia zbukurojë moralin!”*

Feja jonë këshillon që fëmijët të bëhen synet. Çdo musliman mashkull bëhet synet që i vogël. Kjo është një traditë e nisur me Hz. Ibrahimin. Prandaj, edhe hebrejtë (çifutët) që i besojnë profetësisë së Hz. Ibrahimit, bëhen synet. Kurse krishterët, jo.

Çdo grup shoqëror, krahinë apo vend ka traditat e veta të synetit. Në disa vende syneti bëhet si dasëm ose me rastin e një dasme martese dhe së bashku me të, si shtojcë e saj. Në synetet si ceremoni më vete, ftohen të afërm, shokë e miq, shtrohet gosti, disa herë këndohet Kur'an ose Mevlud. Feja jonë e ka lënë të lirë organizimin e synetit me kusht që të mos bëhen shpenzime të tepërta dhe gjëra të ndaluara, haram. Rëndësi ka që fëmija të bëhet synet. Të tjera, kush do, i bën, kush nuk do, nuk i bën. Syneti ka shumë vlera mjekësore e shëndetësore.

2. PERSHENDETJA

Përshëndetja është gjëja më e shpeshtë në jetën tonë të përditshme. Me këdo që të njihemi, përshëndetemi kur shihemi. Përshëndetja është shenjë respekti e dyanshme.

Në fenë tonë përshëndetja quhet *selam*. “Selam” do të thotë paqe, siguri, qetësi, prehje, kënaqësi, shëndet. Të japësh e të marrësh selam, do të thotë të urosh reciprokisht paqe e shëndet.

Shkëmbimi i përshëndetjes është një sjellje që i afron dhe bashkon njerëzit me njëri-tjetrin. Duke e përshëndetur dikë, ne i shprehim atij dëshirat tona më të mira për të. Në të njëjtën kohë, ne i pohojmë atij besnikërinë tonë duke i dhënë siguri. Shkurt, me përshëndetjen ne shprehim qëllim të mirë dhe miqësi.

Përshëndetja është një lloj sjelljeje e këshilluar nga feja jonë. Për këtë po japim si shembull këto ajete:

“Kur përshëndeteni me një selam, përgjigjiuni përshëndetjes me një mënyrë edhe më të bukur ose në po atë formë...” (Kur’ani, Nisa: 86)

“O besimtarë! Mos hyni në shtëpinë e të tjerëve pa marrë lejë prej të zotit të shtëpisë dhe pa u krijuar afërsia e duhur...” (Kur’ani, Nur: 27)

Profeti ynë i ka dhënë rëndësi të madhe përshëndetjes. Kur e kanë pyetur se cili veprim i islamit është më i dobishëm, është përgjigjur:

“Të ushqesh si dhe t’u japësh selam të njohurve e të panjohurve!”

Profeti ynë ka këshilluar përhapjen e përshëndetjes. Më tej akoma, ka këshilluar garën në përshëndetje duke thënë se kush përshëndet i pari, bën një veprim më të kënaqshëm. Ai ka këshilluar edhe rregulla për radhën e përshëndetjes:

“Ai që është kaluar, përshëndet atë që ecën më këmbë; ai që ecën, përshëndet atë që rri ndenjor; ai që është një ose ata që janë pak, përshëndesin ata që janë më shumë.”

Përshëndetja zë një vend të rëndësishëm në jetën tonë shoqërore. Përshëndesim në shtëpi, në vendin e punës, në shkollë, në treg, në rrugë. Ndërkaq, nuk na vjen mirë në se dikush që na njeh, nuk na përshëndet ose nuk na e kthen përshëndetjen dhe mendojmë se mos ka ndonjë hall ose se mos kemi bërë ndonjë gabim ose faj ndaj tij.

Përshëndetja e fesë sonë është **“Esselamu alejkum”, “Paqe juve!”** Disa herë, në fund të kësaj përshëndetjeje të këshilluar nga Profeti, shtohet: “Ve rahmetullahi ve berekatuhu”, “Dhe mëshira e Allahut dhe bereqeti i Tij!” Siç thuhet edhe në Kur’an, këto fjalë të fundit janë përshëndetje e njerëzve të xhennetit për njëri-tjetrin si dhe përshëndetja e tyre nga ana e engjëjve.

Veç kësaj, në zona të ndryshme përdoren edhe forma të tjera përshëndetjeje.

Lidhur me rëndësinë e përshëndetjes, është një hadith i bukur që thotë kështu:

“Nuk mund të hyni në xhennet pa besuar. Pa e dashur njëri-tjetrin, nuk mund të quhet se keni besuar. A doni t’ju them se ç’është ajo gjë që, kur e kryeni, ndieni dashuri për njëri-tjetrin? Jepini selam njëri-tjetrit dhe përhapeni atë!”

3. URIMI I BAJRAMIT

Bajram, festë, do të thotë begati, kënaqësi, gëzim, hare. Dita e bajramit është ditë feste.

Bajramet ose festat fetare, janë ditët e lumturisë së përbashkët me vëllezërit tanë të një feje. Këto janë ditët e lulëzimit të ndjenjave të vëllazërisë, paqes e shëndetit. Janë ditët e gëzimit të përbashkët me të afërmit, fqinjët, shokët dhe të gjithë njerëzit e lagjes, fshatit apo qytetit.

Sipas traditave tona fetare, urimi i bajramit fillon në xhami. Aty, menjëherë pas mbarimit të namazit të bajramit, të njohur e të panjohur përqafohen e i urojnë njëri-tjetrit bajramin. Pastaj kjo vazhdon nëpër shtëpi. Të vegjlit u puthin dorën të mëdhenjve. Të mëdhenjtë u japin të vegjëlve dhurata.

Pastaj nisin vizitat nëpër shtëpi, në të afërm, fqinj, shokë e miq. Të zemëruarit pajtohen. Ditën e vigjiljes (arifesë) së bajramit ose pas namazit të bajramit vizitohen varret ku këndohet Fatiha për shpirtin e të vdekurve. Kështu i kujtojmë paraardhësit dhe të vdekurit tanë.

3. VIZITA TE TE SEMURET

Edhe shëndeti, edhe sëmundja për njeriun janë. Njeriu që e ka kaluar me kënaqësi kohën kur ka qenë shëndoshë, bëhet i ndjeshëm kur sëmuret dhe kërkon interesim, domethënë të pyesin për të, ta vizitojnë, etj.

Çdo lloj sëmundjeje e rrëzon njeriun në pesimizëm. Prandaj, vizita e të afërmëve, shokëve e miqve si dhe fjalët e tyre ngushëllonjëse e shpresëdhënëse, i lidhin ata pas jetës. Prandaj, vizita te të sëmurët dhe te të pafuqishmit ka një vend të rëndësishëm në fenë tonë.

Profeti ynë nuk e linte aspak pas dore vizitën të të sëmurët. Dhe kërkonte nga shokët që edhe ata të bënin si ai. Kur u bënte vizitë të sëmurëve, Profeti i uronte me “qoftë e shkuar!” dhe bënte lutje për shërimin e tyre të shpejtë.

Gjëja që kërkon dhe pret i sëmuri nga të afërmit, është vetëm një vizitë dhe një “qoftë e shkuar!” Por këtë, të shëndoshët s’e kuptojnë. Kurse kushdo që është i sëmurë, e kupton fare mirë se sa me vlerë janë këto vizita. Prandaj duhet t’u bëjmë vizitë të sëmurëve e t’u themi “ju qoftë e shkuar!” Kjo ua ngre moralin, u tregon se i duam dhe ndihmon në shërimin e tyre.

Ndërkaq, te i sëmuri nuk duhet të rrimë gjatë sa ta mërzisim atë. Pranë tij nuk duhen biseduar gjëra negative. Çuarja e dhuratave të vogla te i sëmuri është një veprim i pëlqyeshëm.

Të parët tanë kanë thënë “Miku i mirë në ditë të keqe!” Sëmundjet janë ditë të këqia për njerëzit. Në është kështu, le t’u ndodhemi pranë miqve tanë edhe në ditët e këqia të sëmundjes duke u treguar miqësinë tonë!

I sëmuri i mban sytë te dera. Prandaj duhen gëzuar me vizitë edhe të sëmurët të cilëve u vijnë pak vizitorë. Ky gjest është një virtyt shumë i lartë.

Vizita e të sëmurëve ndikon për mirë edhe te vetë vizitori i cili, me këtë rast, e vlerëson më mirë shëndetin e vet.

Vizita te të sëmurët është detyrë edhe fetare, edhe njerëzore. Profeti ynë ka porositur: *“Në se një musliman e viziton vëllanë musliman, ndodhet mes frutave të xhennetit gjersa të kthehet!”* Është sunnet, traditë e Profetit tonë, lutja për shërim për të sëmurët. Lidhur me këtë çështje, Profeti ynë ka porositur:

“Të drejtat e një muslimani mbi një musliman tjetër janë pesë: t’i kthehet përshëndetja, të vizitohet kur të sëmuret, t’i përgjigjet ftesës, t’i urohet shëndet kur teshtitet dhe t’i shkohet në varrim kur të vdesë.”

Sipas etikës së fesë sonë, kur dikush teshtitet, vetë thotë **“Elhamdulillah!”** Vëllai musliman që i ndodhet pranë, i thotë: **“Jerhamukellah!”**, **“Allahu të mëshiroftë!”** (Allahu të dhëntë shëndet!)

Në traditën popullore shqiptare, ai që teshtin urohet me “shëndet!”, urim, ky, shumë i afërt me këtë më sipër.

5. PJESEMARRJA NE VARRIM

Çdo i gjallë ka për ta shijuar vdekjen. Ky është urdhri i Allahut! Kështu, do të ketë edhe disa veprime që duhen bërë për të vdekurin. Nga çasti i vdekjes e gjer në përfundim të varrimit, kryhen një sërë veprimesh të cilat quhen “ceremoni vdekjeje”, por kjo është një shprehje zyrtare, kurse populli thotë thjesht “vdekje” ose “varrim”. Për shembull, njerëzit thonë “shkoj për vdekje” duke nënkuptuar vizitën në shtëpinë e të vdekurit për ngushëllim menjëherë pas vdekjes dhe para varrimit si dhe pjesëmarrjen në varrim. Disa herë përdoret shprehja “shkoj për ngushëllim” duke nënkuptuar vetëm një vizitë për ngushëllim para ose pas varrimit.

Kur lind njeriu, veprimet që kryhen, kanë lidhje me jetën që e pret atë. Po ashtu edhe për të vdekurin, për jetën e pasosur që e pret. Veprimet dhe ceremonitë kanë edhe karakter fetar, edhe karakter shoqëror.

Nga ana fetare, pranë njeriut që po vdes është sunnet të këndohet kreu “Jasin” i Kur’anit, të thuhet “Fjala e Dëshmisë” si dhe “Fjala e Njesisë”.

Kur vdes njeriu, u çohet fjalë të afërmëve, fqinjëve, shokëve e miqve dhe ndahet, kështu, dhimbja me ta. Çdokush më vete ia fal hakun të vdekurit dhe i lutet Zotit që t’ia falë mëkatet.

I vdekuri lahet dhe i bëhet abdest. Pastaj mbështillet me një beze të bardhë, të paqepur, që i thonë qefin. I falet namazi i të vdekurit dhe pastaj bëhet nisja për në varrim. I vdekuri shtihet në dhé me nderim e respekt të posaçëm shoqëruar me këndim Kur’ani dhe lutje. Lutje kushtuar atij bëhen edhe në shtëpinë e tij apo tjetërkund.

Pas varrimit, familjes dhe të të afërmëve u bëhen ngushëllime. Në disa vende është traditë që, në ditët e para, të afërmit, fqinjët, etj., çojnë ushqime në shtëpinë e të vdekurit në mënyrë që familja të mos merret me gatim. Është traditë edhe dhënia, pas varrimit, e një dreke apo darke vdekjeje ku gjerësia e ftesës është e ndryshme.

Dhimbja pakësohet kur ndahet me të tjerë. Interesimi për familjen e të vdekurit dhe ngushëllimi i tyre është një gjë e bukur. Të mirat e bëra në raste vdekjeje nuk harrohen kurrë. Në raste vdekjesh, zemra e njerëzve zbutet, duhet të zbutet. Porositë dhe këshillat zenë vend më shumë. Më tepër se për ushqim, të prekurit nga vdekja kanë nevojë për një fjalë të mirë.

Edhe ne, ashtu siç na e kërkon dhe siç na këshillon feja jonë, duhet të vrapojmë në raste vdekjesh për t’u dhënë ndihmë njerëzve të familjes. Nuk duhet harruar se të njëjtat ngjarje dhe dhimbje do t’i përjetojnë të gjithë!

6. VIZITA NE VARRE

Në kohët e para të islamit, Profeti ynë e pati ndaluar vizitën e varreve, sepse njerëzit sapo kishin hequr dorë nga adhurimi i idhujve. Ai druhej nga që njerëzit i quanin varrezat vende të shenjta, kurse islami kërkonte ta çrrënjoste idenë e shenjtërimit nga ana e njerëzve të gjërave të përkohshme e të vdekshme që s'kishin asgjë të shenjtë e hyjnore! Pastaj, me kohë, kur besimi u forcua si duhej dhe islami zu vend mirë në mendjet dhe zemrat e njerëzve, Profeti e la të lirë vizitën e varreve.

Vizita në varre dhe etika e vizitës së varrit kanë dy dobi me rëndësi. E para, me këtë vizitë njerëzit shlyejnë detyrimin e besnikërisë ndaj të vdekurve, tregojnë se nuk i kanë harruar të afërmit dhe se dëshirojnë që ata të jenë të lumtur në jetën tjetër. Për këtë, bëjnë lutje dhe i drejtohen Zotit që t'i falë.

E dyta, vizita në varre u rikujton njerëzve se kjo botë është e përkohshme. Pranë varrit vizitori mendon se edhe vetë një ditë do të shkojë në botën tjetër. Njerëzit kuptojnë, atëherë, se ç'rëndësi të madhe ka bërja e gjërave të mira në këtë botë. Dhe, të rrethuar nga këto ndjenja, përpiqen të bëhen njerëz të mirë, ashtu siç kërkon Allahu!

Gjatë vizitës në varre duhet sjellë me kujdes, me respekt, varret nuk duhet të shkelen. Gjatë vizitës këshillohet që ata që dinë, të këndojnë nga Kur'ani kreun "Jasin", kurse të tjerët, lutjet apo pjesët që dinë. Profeti ynë është shprehur se suret "Jasin" dhe "Ihlas" i gëzojnë të vdekurit. Është sunnet dhënia selam duke bërë vizitën ose duke kaluar pranë varreve.

Vizita e posaçme e varreve të prindërve dhe lutjet për ta janë detyrim besnikërie për fëmijët. Kur vdes njeriu, "defteri i hesapeve" të tij mbyllet. Por janë tre lloj njerëzish që nuk u mbyllen llogaritë. Një nga këta, janë prindërit. Duke u bërë vizitë e duke u lutur për ta, fëmijët japin prova se prindërit kanë meritë në edukimin e mirë të tyre dhe, kështu, në llogaritë e prindërve shënohen gjëra pozitive!

Varret dhe varrezat duhen mbajtur mirë, pastër dhe me gjelbërim. Prandaj varrezat rrethohen e mbrohen. Aty shërbejnë njerëz të posaçëm që kujdesen për mirëmbajtjen e tyre.

Lexim letrar

Dashuria për hir të Allahut

Ebu Idris el-Havlani tregon:

“Një ditë hyra në faltoren e Damaskut. Atje pashë një të ri që i shkëlqenin dhëmbët e bardhë. Pyeta se kush ishte. “Eshtë Muaz bin Xhebel nga pasuesit e Profetit” - më thanë. Shkova në faltore të nesërmen herët në mëngjes dhe pashë se ai kishte ardhur para meje e po falte namaz. E prita gjersa mbaroi. Pastaj i shkova pranë, i dhashë selam dhe i thashë:

- Të betohem në Allahun se të dua!

Ai më pyeti:

- A për Allahun?

- Për Allahun! - I thashë unë.

Por ai më pyeti përsëri:

- A për hir të Allahut më do mua?

Unë përsërita të njëjtën gjë:

- Po, për hir të Allahut të dua!

Atëherë, Muaz b. Xhebeli me kapi për rrobe e më hoqi mënjanë:

- Të përgëzoj! - Më tha. - Sepse kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut të thotë kështu:

“Allahu i Lartë urdhëron: “Pa dyshim, ata që e duan njëri-tjetrin për pëlqimin tim, ata që ulen e bisedojnë për pëlqimin tim, ata që e vizitojnë njëri-tjetrin për pëlqimin tim, ata që e gostisin bujarisht njëri-tjetrin për pëlqimin tim, do të meritojnë dashurinë time!”

PERMBLEDHJE

1. Shpjegoni rëndësinë, sipas fesë sonë, të vënies së emrit dhe bërjes synet.
2. Cili është kuptimi i shprehjes “Esselamu alejkum”?
3. Flisni për rëndësinë e festave fetare.
4. Pse ka rëndësi vizita e të sëmurit?
5. Cili është kuptimi i pjesëmarrjes në namazin e të vdekurit? Shpjegoni rëndësinë e pjesëmarrjes në namazin e të vdekurit.

PJESA VIII

RREGULLAT ETIKE

ÇESHTJET

1. ETIKA E VIZITES
2. ETIKA E NGRENIES
3. ETIKA E UDHETIMIT
4. ETIKA E VESHJES DHE E FLOKEVE
5. ETIKA E BISEDES TELEFONIKE
6. DISA RREGULLA TE TJERA ETIKE TE RENDESISHME

PUNE PERGATITORE

1. Ç'ju vjen ndërmend kur thuhet "rregullat etike"?
2. Diskutoni me më të mëdhenjtë mbi rëndësinë e rregullave etike për jetën e individit dhe shoqërisë.
3. Përgatituni për mësim duke mbledhur shembuj pozitivë e negativë të zbatimit të rregullave etike në jetën tuaj të përditshme.
4. Mblidhni të dhëna për etikën e ngrënies.
5. Mësoni rregullat që duhen zbatuar gjatë bisedës.

RREGULLAT ETIKE

Njeriu është një qenie shoqërore dhe e detyruar të rrojë në shoqëri. Për rrjedhojë, nuk mund të sillet si të dojë. Ai është i detyruar të sillet sipas disa rregullave dhe normave të caktuara. Tërësia e rregullave dhe normave që përcaktojnë sjelljen e njeriut në shoqëri, quhet etikë.

Nga përkufizimi i mësipërm kuptohet se etika është pjesë përbërëse e moralit. Shpesh ne i përmendim dhe i marrim në shqyrtim këto së bashku, si një tërësi të vetme. Kështu, themi: “moralit dhe etika”, “rregullat ose normat moralo-etike”, etj.

Një pjesë e rregullave të qëndrimit dhe sjelljes në shoqëri janë të shkruara, p.sh. si pjesë përbërëse e statuteve dhe rregullave të brendshme të institucioneve, si tekste mësimore, si tabela të vendosura në mjedise të ndryshme lidhur me sjelljen në ato mjedise, etj. Por ka edhe rregulla dhe norma të pashkruara, veçanërisht ato që janë pjesë e edukatës së lirë që merr njeriu në familje, në shoqëri, në ndikimin e librit artistik, të mjeteve të informacionit masiv, etj.

Etika ka lidhje edhe me edukatën dhe, së bashku me të, janë pjesë përbërëse e moralit.

Shoqëria është shumë e interesuar për zbatimin e rregullave dhe normave të etikës për të mirën e saj. Një vend të rëndësishëm në moralin e shoqërisë dhe në mbarëvajtjen e saj ka edhe feja. Ndhimesa e fesë në përmirësimin e moralit të shoqërisë është jo vetëm shumë e madhe, por edhe vendimtare.

Në përbërjen e rregullave etike, ashtu si dhe të moralit, luan rol edhe tradita.

1. ETIKA E VIZITES

Vizitor quhet ai që shkon diku për të ndejtur aty për një kohë të shkurtër. Vizita shoqërore apo miqësore është tregues i marrëdhënieve të afërta mes njerëzve, i fortësisë së lidhjeve të dashurisë dhe respektit mes tyre. Të parët tanë kanë thënë: “Larg syve, larg zemrës!” Me të vërtetë, po qe se njerëzit nuk i shohin për një kohë të gjatë të afërmit apo të njohurit e tyre, nisin e bëhen si të huaj ose harrojnë të mendojnë për ta. Për ta parandaluar këtë largim, njerëzit bisedojnë në telefon, shkëmbejnë letra, etj. Pastaj, kur gjejnë rast, shkojnë për vizitë.

Profeti ynë i vizitonte shpesh të afërmit, shokët dhe fqinjët. Këshilla më e mirë e Profetit për ne për këtë çështje është: *“Ai që i beson Allahut dhe ditës së kiametit, ta presë dhe ta gostisë mikun!”*

Janë disa rregulla që duhen zbatuar kur shkohet për vizitë. Këto mund t'i përfshijmë në dy grupe.

Rregullat etike që duhen zbatuar para se të shkohet për vizitë:

1. Duhet të lajmërohet personi a familja ku do të shkohet për vizitë.
2. Duhet veshur në rregull e pastër.
3. Duhet zgjedhur koha e përshtatshme për vizita.
4. Pas lajmërimit duke i rënë ziles, duhet pritur pak.
5. Nuk duhet hyrë brenda pa u ftuar.
6. Duhet pritur pak jashtë derës ose në një anë të saj.
7. Në se pyetet “Kush është?”, duhet dhënë një përgjigje e shkurtër por që e bën të plotë njohjen e vizitorit.
8. Personi që hap derën, duhet përshëndetur syqeshur.

Rregullat etike që duhen zbatuar gjatë vizitës:

1. Duhet ulur në vendin që tregon ose fton mikpritësi.
2. Duhet ruajtur nga fjalët dhe veprimet e pavend.
3. Duhet treguar respekt për fjalët dhe bisedën e të tjerëve.
4. Duhet bërë përpjekje për t’u treguar fytyrëqeshur dhe fjalëmbël.
5. Gjërat e gostitura nuk duhen kthyer prapë dhe s’duhet treguar mospëlqim.
6. Duhet ruajtur nga ngacmimi i të tjerëve, nga kundërvënia ndaj tyre.
7. Duhet falenderuar duke dalë dhe duhet bërë urim.
8. I duhet shprehur mikpritësit kënaqësia për ta pritur edhe atë si mik.
9. Ata që vijnë në shtëpinë tonë, janë vizitorët dhe miqtë tanë. Ne duhet të dimë se si duhet të sillemi me ta.

Rregullat etike që duhen zbatuar në pritjen e vizitorëve:

1. Vizitori duhet pritur në derë fytyrëqeshur e duke e përshëndetur.
2. Nuk duhet lënë gjë mangut në gostitje me kusht që të mos teprohet.
3. Duhet pohuar kënaqësia e ndjerë nga vizita.
4. Duhet pyetur vizitori për shëndetin dhe hallet.

5. Nuk duhen qortuar njerëzit e shtëpisë në prani të vizitorit.
6. Duhet biseduar me një gjuhë të këndshme.
7. Vizitori duhet përcjellë gjer te dera, duhet uruar dhe i duhet pohuar kënaqësia për ta pritur sërish si mik.

2. ETIKA E NGRËNIES

Etikën e ngrënies e përbëjnë rregullat dhe normat që duhen zbatuar gjatë ngrënies në sofër apo tavolinë.

Një pjesë e rregullave dhe normave të ngrënies kanë të bëjnë me vetë personin, me shëndetin dhe vlerën e tij si njeri, kurse pjesa tjetër, me njerëzit e tjerë.

1. Para uljes për të ngrënë, duhen larë mirë duart dhe goja.
2. Ngrënia duhet filluar me “Besmele”
3. Në gojë nuk duhen futur kafshata të mëdha ose sasi e madhe gjelle.
4. Nuk duhet folur me gojë plot.
5. Gjatë ngrënies duhet treguar kujdes për të mos teshtitur, për të mos u mblaçitur e për të mos nxjerrë tinguj shqetësues për të tjerët.
6. Po që se kollitja ose teshtitja janë të pamënjanueshme, duhet kthyer pas e duhet kollitur apo teshtitur duke vënë dorën para gojës e, pastaj, duhet kërkuar falje nga të pranishmit.
7. Duhet ruajtur nga fjalët e panevojshme e të pakëndshme.
8. Duhet ngritur nga ngrënia pa e mbushur stomakun plot.
9. Para ngritjes nga ngrënia, duhet bërë lutje ose, e pakta, duhet thënë “Elhamdulillah”, “Lavdi Zotit!” Mund të bëhet një lutje e shkurtër.
10. Pas ngrënies duhen larë duart dhe dhëmbët.
11. Duhet treguar kujdes që të ngrënat të jenë të pastra dhe hallall, domethënë të lejueshme nga feja.

3. ETIKA E UDHETIMIT

Në shumicën e rasteve njeriu udhëton së bashku me njerëz të tjerë, prandaj ka edhe rregulla dhe norma etike që duhen zbatuar gjatë udhëtimit.

Në përgjithësi, askujt nuk do t'i pëlqente që të tjerët të tregojnë mungesë respekti ndaj tij ose ta fyejnë. Atëherë, duke e menduar secili këtë gjë për vete, do të silltet në atë mënyrë që edhe ai t'i respektojë të tjerët. Kjo vlen edhe në rastin e udhëtimit gjatë të cilit duhen zbatuar disa norma dhe rregulla etike të nisura nga ndjenja e respektit ndaj tjetrit.

1. Para se të dilet në udhëtim, duhet parë me kujdes pastërtia e veshjes dhe e çorapeve.

2. Po të dilet për një udhëtim të gjatë, duhen marrë me vete ndërresa dhe rroba rezervë.

3. Rrugët, mjetet e transportit si dhe objektet e tjera përkatëse duhen përdorur dhe shfrytëzuar me kujdes.

4. Gjatë ecjes në këmbë dhe gjatë hipje-zbritjes në mjete duhen respektuar radha dhe rregulla të tjera.

5. Në mjetet e transportit publik dhe masiv duhet ulur në vendin e vet në se ka të tillë.

6. Gjatë udhëtimit, në mjet, nuk duhet biseduar ose bërë shaka në mënyrë shqetësuese për të tjerët.

7. U duhet liruar vendi të sëmurëve, të moshuarve dhe nënave me fëmijë.

8. Në mjetet e transportit publik nuk duhet pirë duhan.

9. Nuk duhen përdorur locione me erë të fortë që bëhen shqetësuese për të tjerët.

10. Duhet ruajtur nga veprimet ose sjelljet që tërheqin vëmendjen e drejtuesit të mjetit.

11. Udhëtarëve pranë u duhet uruar rrugë e mbarë.

12. Bërja e lutjes duke dalë për në udhëtim duhet kthyer në shprehi.

13. Për ta shfrytëzuar sa më mirë kohën gjatë udhëtimit, duhen marrë me vete libra, gazeta, revista, etj.

14. Po qe se shkohet në vende të largëta, ato duhen parë me vëmendje për të marrë mësim dhe përvojë nga veçoritë e tyre.

15. Gjatë udhëtimit duhen ndjekur kohët e namazit.

4. ETIKA E VESHJES DHE E FLOKEVE

Veshja dhe flokët përbëjnë paraqitjen e jashtme të njeriut, atë që bën prezantimin e parë të tij për mjedisin e jashtëm. Prandaj veshja dhe flokët vlerësohen si ana e jashtme e personalitetit të njeriut.

Një pamje e jashtme e mirë quhet për njeriun një *“letër rekomandimi e mirë”!* Rregulli ose norma më e rëndësishme për pamjen e jashtme është veshja e pastër dhe e matur. Jo gjithmonë njeriu mund të ketë rroba të reja e të bukura. Kjo nuk është dhe aq e rëndësishme. Ajo që bie në sy menjëherë dhe përcakton vlerën e paraqitjes së jashtme, është pastërtia! Duhet ruajtur shumë nga paraqitja e pistë dhe e çrregullt!

Krahas pastërtisë janë të domosdoshme edhe thjeshtësia dhe harmonia. Të vishesh mirë s’do të thotë të vishesh shtrenjtë. Të vishesh mirë do të thotë të vishesh thjesht dhe pastër. Duhet ruajtur nga shpenzimi i tepërt me synimin për t’u veshur mirë! Duhet ruajtur, gjithashtu, nga krenimi dhe sjellja me mendjemadhësi për shkak të veshjes. Njerëzit që krekosen me veshjen, bëjnë mëkat. Në porosinë e tij, Profeti ynë ka bërë të ditur se njerëzit që nuk e njohin Zotin, që nuk e pranojnë të vërtetën, që i përbuzin të tjerët, që tregohen mendjemëdhenj e të përkëdhelur, nuk do të hyjnë në xhennet.

Natyrisht që njeriu duhet të vishet mirë. Këtë e shpreh edhe hadithi *“Allahu është i bukur dhe e do të bukurën”*. Ndërsa duhet veshur mirë, nuk duhet shfaqur krenari, mburrje dhe vetëpëlqim. Njeriun nuk e bën rroba! E rëndësishme është se ç’ka nën atë rrobë! Këtë kërkon të thotë fjala e urtë, *“Mos i shih gunën, por shih punën!”* Edhe Profeti ynë ka këshilluar thjeshtësinë në veshje: *“Allahu e do besimtarin e thjeshtë që nuk e vë veshjen mbi çdo gjë tjetër!”*

Njeriu duhet veshur bukur me sa e lejojnë mundësitë. Profeti e ka pyetur dikë që i ka dalë para me një veshje të copëtuar, në se ka mundësi për të blerë rroba dhe, pasi ka marrë përgjigje pohuese, i ka thënë: *“Allahu kërkon ta shohë mbi trup të robit të mirën që i ka dhënë!”*

Veshja duhet të jetë në përshtatje me moshën, profesionin dhe pozitën. Për shembull, ka rregulla të caktuara për veshjen në shkollë. Ato duhen respektuar. Në përgjithësi, duhet ruajtur nga përdorimi i veshjeve që nuk u përshtaten shoqërisë, zakoneve e traditave, që nuk shihen me sy të mirë nga mjedisi dhe shoqëria.

Rëndësi shumë të madhe ka edhe koha e një veshjeje të caktuar. Çdo veshje nuk mund të përdoret në çdo vend e në çdo kohë. Për shembull nuk pritët vizitori me rrobe nate ose nuk dilet në rrugë me një veshje të tillë. Traditat tona që kanë të bëjnë

me nderin dhe dinjitetin e personit, nuk lejojnë që të dilet në ballkon ose në rrugë me pizhame, të dilet në dritare, të varet koka jashtë e të ndiqen kalimtarët.

Nga rregullat e etikës së veshjes janë edhe dalja me këpucë të lustruara, me rroba të hekurosura e që i shkojnë njëra-tjetrës.

5. ETIKA E BISEDES TELEFONIKE

Telefoni është një ndër mjetet më të përhapura të ndërlidhjes dhe informacionit në ditët tona.

Në telefon nuk duhet të flasim duke bërtitur, kurse, kur na duhet ta përdorim telefonin celular ndërsa ndodhemi në publik, duhet të kërkojmë ndjesë nga të pranishmit dhe duhet të përpiqemi për të mos i shqetësuar ata.

Kur bie zilja e telefonit, ngrihet doreza dhe jepet përgjigje duke thënë “alo” ose “urdhëroni”. Pastaj pritet që kërkuesi të japë të njohur vetë. Ai përshëndet, thotë se kush është dhe me kë kërkon të bisedojë. Po qe se ka shtypur gabim, etj. kërkon falje dhe e mbyll telefonin.

Bisedimet telefonike nuk duhet të zgjaten. Veçanërisht në kabinat telefonike publike duhen menduar edhe ata që presin në radhë.

Jashtë rasteve urgjente, nuk duhet kërkuar në telefon në orët e hershme të mëngjesit ose në orët e vona të natës, sepse thirrjet telefonike jashtë kohëve të zakonshme i shqetësojnë njerëzit dhe i emocionojnë sepse krijojnë dyshime.

6. DISA RREGULLA TE TJERA ETIKE TE RENDESISHME

Përveç këtyre që paraqitëm gjer këtu, ka edhe shumë rregulla të tjera etike, morale, etj. Shkurt, mund të themi se ku ka marrëdhënie njerëzore, ka edhe një rregull etike. Një pjesë të këtyre mund ta radhisim kështu:

1. Kudo e kurdoherë duhet të jemi të pastër e të rregullt.
2. Ndaj të mëdhenjve duhet të tregojmë respekt, ndaj të vegjëlve, dashuri.
3. Detyrat që na takojnë në familje, në shkollë dhe kudo, duhet t'i kryejmë mirë e bukur.
4. Duhet të shkojmë mirë me këdo, askujt nuk duhet t'i shkaktojmë dëm.

5. Duhet të zbatojmë rregullat e trafikut.
6. T'u ndihmojmë atyre që kanë nevojë për ndihmë.
7. Të mos dëmtojmë pronën shtetërore.
8. Nuk duhet t'i prekim e t'i trazojmë pa lejë gjërat që s'na përkasin.
9. Nuk duhet të bëjmë kërkime për të fshehtën midis dy personave.
10. Jetën, pasurinë dhe nderin e të tjerëve t'i quajmë të shenjtë.
11. Nuk duhet ta shkelim amanetin.
12. Duhet ta mbajmë fjalën.
13. Nuk duhet të përzihemi në jetën private të të tjerëve.
14. Nuk duhet të pëshpërisim me dikë tjetër në praninë e shumë vetëve.
15. Të përpiqemi që të jemi e të sillemi gjithmonë të këndshëm e delikatë.

Lexim letrar

Begatia në të ngrënë

Një ditë, disa nga shokët e pyetën Profetin:

“O i Dërguari i Allahut! Ne hamë, por gjithsesi nuk ngopemi! Ç’duhet të bëjmë?”

Profeti i pyeti:

“Kur hani, a veç e veç hani?”

“Po”, - i thanë ata.

Atëherë Profeti i porositi:

“Mblidhuni bashkë për të ngrënë, përgatitni sofrën e hani bashkë. Filloni duke përmendur emrin e Allahut! Po të veproni kështu, ushqimi ju bekohet, ju shtohet e ju ndiheni të ngopur!”

Lexim letrar

Fytyra e qeshur

Na ishin në një qytet, në një rrugicë, dy dyqane ballëpërballë. Njëri shiste vetëm mjaltë, kurse tjetri, vetëm uthull.

E çuditshme shumë s’ ishte që shisnin vetëm nga një gjë, por që uthullshitësit i rrinte dyqani plot me myshterinj, kurse mjaltëshitësit s’i hynte kush brenda në dyqan! Uthullshitësi s’i qeveriste dot myshterinjtë, kurse mjaltëshitësi i bërë vrer s’ia gjente dot anën asaj pune...

Kur ja, në dyqan të mjaltëshitësit hyn një dijetar dhe e pyet se pse dukej aq i dëshpëruar.

“E si të mos jem, zotëri! Unë shes mjaltë, por myshteri s’kam, kurse tjetri shet uthull, po plas nga myshterinjtë! Kësaj ç’i thonë? Sado që e vras mendjen, s’i jap dot kuptim!”

“Kjo nuk është dhe aq e vështirë për ta kuptuar! – Ia prit dijetari. Dora jote shet mjaltë, kurse fytyra të shet uthull; dora e komshiut shet uthull, kurse fytyra i shet mjaltë! Pa hidhja sytë! Fytyra i shpërndan qeshje, fjala, mjaltë!”

Lexim letrar

Kush është te dera?

Një ditë, një prej shokëve të Profetit, Hz. Xhabiri, shkoi te shtëpia e Profetit dhe u përgatit të hynte brenda. Hz. Xhabiri e dinte se duhej të trokiste tri herë e, nëse nuk merrte përgjigje nga brenda, duhej të kthehej prapë pa këmbëngulur më tej!

Hz. Xhabiri trokiti tri herë dhe prit përgjigje. Nga brenda u dëgjua pyetja:

“Kush është?”

Hz. Xhabiri u përgjigj shkurt:

“Unë jam!”

Përgjigjja e tij nuk përputhej me rregullat etike të rastit. Prandaj Profeti kundërveproi:

“Unë, unë jam... Po kush je ti?”

Megjithatë, dera u hap...”

Nga kjo ndodhi kuptohet se Profeti nuk e kishte pëlqyer përgjigjen e Xhabirit. Me mënyrën e kundërveprimit të tij, Profeti tërhoqte vëmendjen për respektimin e rregullave të njohjes.

PERMBLEDHJE

1. Ç'kuptohet me “rregullat etike”?
2. Shpjegoni rëndësinë e rregullave etike për jetën e individit dhe shoqërisë.
3. Cilat janë rregullat etike që duhen zbatuar kur shkohet për vizitë?
4. Ç’duhet të kemi kujdes kur na vijnë vizitorë?
5. Renditni rregullat që duhen zbatuar gjatë ngrënies.
6. Cilat janë rregullat etike që duhen zbatuar në udhëtim?
7. Ç’duhet të kemi kujdes në veshje?
8. Cilat janë gjërat që duhen bërë kujdes në bisedimet telefonike?
9. Thoni disa prej rregullave të edukatës që duhen zbatuar në jetën e përditshme.
10. Thoni pesë rregulla etike që, sipas jush, duhet të kihen shumë kujdes.

BURIMET

1. Kur'an-ı Kerim
2. Sahih-i Buhari
3. Sahih-i Müslim
4. İslam İlmihali – Ö. Nasuhi Bilmen
5. İslam İlmihali, İslam Ansiklopedisi
6. İslam Ansiklopedisi – Türkiye Diyanet Vakfı
7. Osman Nuri Topbaş, İman-İslam-İbadet, Erkam Yay.
8. Osman Nuri Topbaş, Nebiler Silsilesi, Erkam Yay.
9. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi – Doç. Dr. H. Algül, Doç. Dr. Osman Çetin, Yrd. Doç. Dr. Mustafa Öcal – Altın Kitaplar Yayınları.
10. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi – Vehbi Vakkasoğlu
11. M. Yaşar Kandemir, Allah'a İnanıyorum, Damla Yayınları
12. Meleklerle İnanıyorum, Kitaplara İnanıyorum, Damla Yay.
13. Peygamberlere İnanıyorum, Ahirete İnanıyorum, Damla Yay.
14. Kadere İnanıyorum, Damla Yayınları.